

Êxodo mokoïa kuaxia Moisés ombopara va'ekue

Êxodo mokoïa kuaxia Moisés ombopara va'ekue

Tery Êxodo ma “Oëmbaa” he'ia. Ha'e rami vy kova'e kuaxia para re omombe'ua Egito yvy re Israel kuery escravo ikuaia gui oëmbaague.

Jypy Nhanderuete oenoï Moisés Egito yvy re oo vy ixupegua kuery oguenoë aguã. Ha'e rã Moisés ma ndooxei ranhe. Ha'e rami vy oporandu: “Mava'e tu xee aiko Faraó-a py aa aguã, ha'e Egito yvy gui Israel kuery anoë aguã?” Nhanderuete ombovai: “Xee aiko 'rã ndereve”, he'i (3.11-12a). Ha'e gui ma Moisés oporanduve ju Nhanderuete rery marã rami paa re. “Nhanderuete ombovai Moisés pe: ‘Xee ma xee ae. Po rami ndeayvu 'rã Israel kuery pe: “Xee ae” he'i va'e xembou peë kuerya py’ ”, he'i (3.14). Mba'eta Nhanderuete ma peteï'i anho, amboae ndoikoi.

Ha'e gui ma Egito yvy re Moisés oo vy huvixa Faraó renonde py dez regua ojapo nhomondyipaarã. Ha'e va'e rire mae ma Faraó omondouka Israel kuery oyvy gui. Ha'e rami teï nda'evei nho vy oakykue monha oxondaro kuery reve. Ha'e ramo ye'ë mbyte py Nhanderuete ojukapa. Ha'e rã ojeupegua kuery pe ma ye'ë omboja'o vy yy opu'ã va'e mbyte rupi omondouka yvy piru reia rupi.

Ha'e gui ma tekoa e'ÿa rupi ogueraa Sinai yvyty peve. Ha'e py ma Moisés po py omboaxa ojeguigua lei ha'e kuery rekorã. Omombe'u avi ombojerovia atyrã ojapo aguã. Nhanderuete opa mba'e py ha'e kuery re opena porã, yva gui hembu'urã maná 'epy va'e ombou guive teï ha'e kuery ndojeroviai ha'e nonhe'ë rendui jepi raka'e.

Jacó ramymino kuery Egito re ikuai va'ekue rery oña

¹ Po rami ma Israel ra'y kuery rery, Jacó reve Egito re oo va'ekue. Peteĩ-teĩ ogueraa ngoo pygua kuery.

² Rúben, Simeão, Levi ha'e Judá,

³ Issacar, Zebulom ha'e Benjamim,

⁴ Dã ha'e Naftali, Gade ha'e Aser.

⁵ Jacó guigua kuery ha'e javi ma setenta ikuai. Ha'e rã José ma Egito re oiko ae ma.

⁶ Ha'e gui José omano ha'e tyke'y kuery ha'e javi, ha'e javegua kuery ha'e javive.

⁷ Israel kuery ikuai porã vy heta-etave ha'e imbaraeteve tema ovy. Ha'e rami vy ha'e kuery yvy omonyẽ.

⁸ Ha'e gui Egito pygua huvixa mboae ju oĩ José oikuaa e'ỹ va'e.*

⁹ Ha'e va'e ma aipoe'i guembiguai kuery pe:

— Aỹ ma Israel kuery heta vaipa ma, nhandegui ipo'akave guive.

¹⁰ Ma'ẽ, jaikuaa rami jajapo ha'e kuery re heta-etave e'ỹ aguã, xapy'a rei nhandere opu'ãa ramo nhanderoivaigua kuery re ha'e kuery onhemoirũ e'ỹ aguã, ha'e nhandere opu'ã vy nhandeyvy gui oje'oipa rive e'ỹ aguã.

¹¹ Ha'e rami vy omoĩ Israel kuery momba'eapoarã oguereko axy rei aguã ombovoyia rupi. Ha'e ramo Faraó pe Israel kuery ojapo tetã mba'emo ra'yĩgue omoĩ porã atyrã, Pitom ha'e Ramessés hery va'e.

¹² Ha'e rami teĩ oguereko axy reia ramive ma heta-etave tema ovy. Ha'e ramo nda'evei rei ikuai Israel kuery gui.

¹³ Ha'e rami vy Egito pygua kuery oguereko axy reive okuapy Israel kuery omomba'eapoa py.

¹⁴ Ojavyky rei okuapy omomba'eapo poyi vy, yapo omou'ũa py, tijolo ojapoa py ha'e mba'ety rupi

---

* 1:8 Atos 7.18

omba'eapoa py. Omba'eapoa ha'e javi rupi omoingo axy.

Faraó ijayvuague rami e'ỹ kyrĩ'i va'e rexa kuery ikua-iague

¹⁵ Ha'e gui Egito pygua huvixa ijayvu hebreu regua kyrĩ'i va'e rexa kuery pe. Ha'e va'e kuery regua peteĩ ma Sifrá, ha'e rã amboae ma Puá hery va'e.

¹⁶ Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Hebreu regua memby pexa vy ke peikuaa pota. Xapy'a rei ava'i ri ramo ma pejuka 'rã. Ha'e rã kunhague'i ri ramo ma tove ta'ikuai.

¹⁷ Ha'e rã kyrĩ'i va'e rexa kuery ma Nhanderuede renonde ojererokyjea rupi ikuai vy Egito pygua huvixa ijayvuague rami e'ỹ ojapo. Ha'e rami vy ndojukai avakue'i itui'i rã.

¹⁸ Ha'e ramo Egito pygua huvixa oenoĩ uka kyrĩ'i va'e rexa kuery. Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Mba'e re tu ha'e rami pejapo? Ndapejukai ri avakue'i.

¹⁹ Ha'e ramo kyrĩ'i va'e rexa kuery aipoe'i Faraó pe:

— Mba'eta hebreu regua kunhague ma Egito regua rami e'ỹ ikyre'ỹ va'e vy kyrĩ'i va'e rexa kuery ovaẽ e'ỹ mbove ma voi 'rã oikuavã — he'i okuapy.

²⁰ Ha'e rami rã Nhanderuede opena porã kyrĩ'i va'e rexa kuery re, ha'e Israel kuery heta-etave ete tema ovy, imbarate guive.

²¹ Ha'e kyrĩ'i va'e rexa kuery Nhanderuede renonde ojererokyjea rupi vy ojapo ha'e kuery voi imemby aguã rami.

²² Ha'e ramo Faraó ijayvu guembiguai kuery pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Hebreu regua avakue'i itui nhavõ pemombo 'rã Nilo yakã py. Ha'e rã kunhague'i ma ndapejukai 'rã.

2

Moisés itui'i ha'e okakuaague

¹ Ha'e gui peteĩ ava Levi regua oo vy omenda peteĩ Levi regua rajy re.

² Ha'e ramo kunha va'e ma kyrĩ va'e oguereko vy oikuavã peteĩ ava'i. Ha'e vy oexa rã iporã'i ramo onhomi mboapy jaxy re.

³ Onhomi aguã nda'evevei ramo ma ojou peteĩ ajaka jai rogue guigua, ha'e ombotypa betume ha'e oja va'e py. Ha'e gui opi'a'i omboyru vy yakã py omoĩ hembe katy'i jai rogue ikuaia rupi.

⁴ Ha'e rã heindy ma mombyry gui oma'ẽ oikovy mba'e pa oikoa oexaxe vy.

⁵ Ha'e gui Faraó rajy ou yakã py ojau aguã. Hembiguai kunhataĩgue yakã yvýry ikuai. Ha'e gui ajaka jai rogue mbyte ovu rã oexa vy omondouka guembiguai ojopy aguã.

⁶ Oipe'a vy oexa kyrĩ va'e itui rã. Ha'e va'e ojae'o ramo omboaxy. Ha'e vy aipoe'i:

— Kova'e ma hebreu regua ra'y ra'e.

⁷ Ha'e ramo heindy ou vy aipoe'i Faraó rajy pe:

— Reipota pa aa peteĩ hebreu regua aenoĩ omokambu ha'e omongakuaa aguã ndevy?

⁸ Faraó rajy ombovai:

— Tereo ha'vy — he'i. Ha'e ramo kunhataĩ oo vy oenoĩ kyrĩ va'e xy.

⁹ Ixupe Faraó rajy aipoe'i:

— Tereo, eraa kova'e ava'i, emongakuaa xevy. Ha'e rã xee apaga 'rã repenaa re — he'i. Ha'e ramo ixu ogueraa vy omongakuaa.

¹⁰ Ha'e gui ava'i tujave ma ramo ogueraa Faraó rajya py. Ha'e va'e ju oguereko opi'a ete'i rami. Ha'e rami vy omboery Moisés, “Yy gui anoë va'ekue” he'i vy.*

Egito pygua Moisés ojuka vy Midiã katy onhaague

¹¹ Ha'e gui Moisés tuja ma vy oo guetarã kuery ikuaia py. Ha'e vy oexa rã omomba'eapoa poyi vai ete. Oexa avi peteĩ Egito pygua oinupã rã hebreu regua.

¹² Ha'e gui jovaive-ive re oma'ẽ vy avave rei ndoexai vy ojuka Egito pygua, ha'e vy hetekue ojaty ita ku'i reia py.

¹³ Ko'ẽgue ju oo vy oexa mokoĩ hebreu regua joguero'a rã. Ha'e rami vy joapo vai va'e pe aipoe'i:

— Mba'e re tu reinupã neretarã?

¹⁴ Ha'e va'e ombovai:

— Mava'e tu nemoĩ oreruvixarã orere reikuaa pota aguã? Egito pygua rejukaague rami jevy teve xejukaxe ri?

Ha'e nunga Moisés oendu vy okyje, “Anhetẽ teve ha'e va'e oikuaa” he'i vy.*

¹⁵ Ha'e nunga Faraó voi omombe'ua rã oendu vy ojukaxe Moisés. Ha'e rami teĩ Faraó gui Moisés ojava vy oo Midiã yvy re oiko.

Ha'e py ma uguapy oiny peteĩ ygua yvýry.

¹⁶ Sacerdote Midiã pygua ma sete guajy oguereko. Ha'e va'e kuery ma ygua py ou yy ojara aguã. Ha'e rami vy mba'emo oy'uaty oĩ va'e py omonyẽ imoiny nguu rymba kuery vexa'i omboy'u aguã.

¹⁷ Ha'e jave jogueru avi vexa'i re opena va'e kuery mboae, ha'e omonhamba kunhague ha'e gui. Ha'e rã Moisés ma opu'ã vy oepy kunhague, ha'e omboy'upa hymba kuery guive.

---

* 2:10 Tery Moisés ma “Oguenoë mbyre” 'ea reve nhaendu rã joo ramigua. * 2:14 Atos 7.27-28,35

¹⁸ Ha'e gui kunhague ma nguu Reuel-a py ojevypa. Ha'e ramo tuu oporandu:

— Mba'e re tu kova'e ára peju voive ri?†

¹⁹ Kunhague ombovai:

— Peteĩ Egito pygua orereraa jepe vexa'i re opena va'e kuery po gui. Ha'e gui yy ju ojara orevy, ha'e mymba kuery pe voi ome'ẽ oy'u aguã — he'i.

²⁰ Ha'e ramo aipoe'i ha'e kuery pe:

— Mamo ha'vy hiny ava va'e? Mba'e re tu peja ra'e ha'e py? Penõ na, tou to'u mbojape — he'i.

²¹ Ha'e ramo Moisés ovy'a ha'e va'e ava reve opyta vy. Ha'e ramo Moisés ra'yxyrã ome'ẽ guajy Zípora.

²² Ha'e gui ta'yxy oikuavã peteĩ ava'i. Ha'e ramo omboery Gérson, “Yvy mboae re aiko va'e” he'i vy.‡

Egito pygua huvixa omano rã guare

²³ Yma ete ma rire omano Egito pygua huvixa. Ha'e jave Israel kuery ipoaẽ riae okuapy escravo ikuai vy. Ha'e vy ojavukai okuapy. Ha'e ramo ha'e kuery ojavukaia ma Nhanderuetea peve onhendu.

²⁴ Ipoaẽa Nhanderujete oendu vy ima'endu'a Abraão, Isaque ha'e Jacó reve ngupive guarã ojapo va'ekue re.

²⁵ Ha'e rami vy Israel kuery Nhanderujete oexa vy oikuaa pota ikuai axya re.

3

Moisés reve Nhanderujete yvyra rogue hendy va'e mbyte gui ijayvuaque

¹ Ha'e gui Moisés opena oikovy guaty Jetro Midiã pygua sacerdote va'e rymba kuery vexa'i re. Ha'e rami vy

---

† 2:18 Reuel ma Midiã pygua sacerdote (versículo 16). Hery mboae ma Jetro (Êxodo 3.1). ‡ 2:22 Tery Gérson ma “Yvy mboae regua” 'ea reve nhaendu rã joo ramigua.

vexa'i kuery ogueraa kuaray oikea katy tekoa e'ÿa va'e py, ha'e Nhanderuede pegua yvyty re ovaẽ, Horebe 'epy va'e py.*

² Ha'e gui ixupe ojexa uka peteĩ anjo SENHOR-a guigua peteĩ yvyra rogue hendy va'e mbyte. Moisés oma'ẽ rã yvyra rogue re tata hendy oiny va'eri ndokai.

³ Ha'e ramo aipoe'i ojeupe ae:

— Aa ta peva'e katy, aexa aguã ha'e rami ete iporã va'e. Mba'e re tu yvyra rogue ndokai?

⁴ Ha'e katy oexa aguã oo rã SENHOR oexa vy oenoĩ tata yvyra rogue hendy va'e mbyte gui. Ha'e vy aipoe'i:

— Moisés, Moisés!

Ombovai:

— Apy ma aĩ.

⁵ Ha'e ramo aipoe'i ju:

— Ejuve eme kyvõ katy. Emboi ndepy regua, mba'eta yvy repyrõ re'amya ma iky'a e'ÿ va'e.*

⁶ Xee ma nderu Ruete, Abraão, Isaque ha'e Jacó Ruete — he'i.

Ha'e ramo Moisés ma Nhanderuede re oma'ẽ aguã okyje vy omo'ã ngova.*

⁷ Ha'e gui SENHOR aipoe'ive ju:

— Xee aexa ete xevygua kuery Egito re ikuai vy ojexavaia. Aendu ma ha'e kuery ojapukaia imomba'eapoa kuery gui. Xee aikuaa ojexavaia.

⁸ Ha'e nunga rupi aguejy araa jepe aguã Egito pygua kuery po gui, ha'e ajapo aguã ha'e va'e yvy gui yvy iporã mba'emo oata e'ÿa py oje'oi aguã rami. Ha'e va'e yvy ma kamby ha'e ei oata e'ÿa, ha'e cananeu kuery rekoa, heteu, amorreu, ferezeu, heveu ha'e jebuseu kuery rekoa.*

* 3:1 Horebe yvyty rery mboae ma Sinai.
22.32, Marcos 12.26, Lucas 20.37, Atos 7.32

* 3:5 Atos 7.33
* 3:8 Atos 7.34

* 3:6 Mateus

⁹ Mba'eta Israel kuery o japukaia ma xea peve onhendu, aexa avi Egito pygua kuery opa marã rei ombojexavaia.

¹⁰ Eju ha'vy, aỹ xee romondouka 'rã Faraó-a py, Egito yvy gui xeveygua Israel kuery reipe'a aguã — he'i.

¹¹ Ha'e rami rã Moisés aipoe'i Nhanderuate pe:

— Mava'e tu xee aiko Faraó-a py aa aguã, ha'e Egito yvy gui Israel kuery anoẽ aguã?

¹² Nhanderuate ombovai:

— Xee aiko 'rã ndereve. Po rami 'rã reikuaa xee romondoukaague: Egito gui xeveygua kuery renoẽmba ma rire kova'e vyty re ae ju xee Penderuate xemboete 'rã pekuapy.

¹³ Moisés aipoe'i Nhanderuate pe:

— Ha'e gui Israel kuery ikuaia py avaẽ vy ha'e kuery pe “Penderu kuery Ruete xembou peẽ kuerya py” ha'e ramo ma ha'e kuery oporandu 'rã xevey: “Mba'exa tu hery?” he'i 'rã okuapy. Ha'e rami rã marã rami tu aipoa'e 'rã ha'e kuery pe?

¹⁴ Nhanderuate ombovai Moisés pe:

— Xee ma xee ae. Po rami ndeayvu 'rã Israel kuery pe: “Xee ae” he'i va'e xembou peẽ kuerya py.

¹⁵ Po rami 'rã ndeayvu Israel kuery pe: “ SENHOR peneramoĩ kuery Abraão, Isaque ha'e Jacó Ruete va'e rima xembou karamboae pendea py.† Po rami ae ma xerery opa va'erã e'ỹ. Ha'e va'e rupi ae 'rã xere penema'endu'a aỹ ha'e araka'e rã peve”, 're.

¹⁶ Tereo ha'vy, emono'õmba Israel mongetaaty kuery. Aipo're ha'e kuery pe: “ SENHOR peneramoĩ kuery Abraão, Isaque ha'e Jacó Ruete ojexa uka karamboae xevey. Ha'e va'e aipoe'i: ‘Anhetẽ xee aikuaa pota ma pendere, aexa guive Egito yvy re penemoingo axya.

---

† 3:15 Tery SENHOR ma “Aikove va'e” 'ea.

¹⁷ Ha'e nunga rupi xee aipoa'e: “Ajapo 'rã Egito yvy re pendekuai axy reia gui peo jepe aguã cananeu kuery yvy re, heteu, amorreu, ferezeu, heveu ha'e jebuseu kuery yvy re, yvy kamby ha'e ei oata e'ÿa py” ', he'i”, 're 'rã ha'e kuery pe.

¹⁸ — Ha'e ramo ha'e kuery oendu 'rã ndeayvua, ha'e gui Israel mongetaaty kuery reve peo 'rã Egito pygua huvixaa py. Ha'e vy aipopeje 'rã ixupe: “ SENHOR hebreu kuery Ruete ojekuaa uka orevy. Aÿ ma tove mboapy ára re toroo tekoa e'ÿa oĩ va'e katy, SENHOR Orevyete pe mba'emo rome'ẽ aguã”, peje 'rã.

¹⁹ Ha'e rami teĩ xee aikuaa Egito pygua huvixa napenemondoukai 'rãa, xepo'akaa aexa uka e'ÿ rã.

²⁰ Ha'e nunga rupi xepo aupi vy ajapo vai 'rã Egito yvy re. Ha'e kuery mbyte ambou 'rã opa marãgua nhomondyi-paarã. Ha'e va'e rire mae ma penemondouka 'rã.

²¹ Mba'eta xee ajapo 'rã Egito pygua kuery penepytyvõxe aguã rami. Ha'e ramo penembouka rã ndapeo rivei 'rã, pendepo py mba'eve peraa e'ÿ re.

²² Ha'e rami 'rãgue py peẽ kuery regua peteĩ-teĩ kunha ojerure 'rã ha'e katy'i ikuai va'e, ha'e hoo py ovaẽ va'e-va'e pe prata ha'e ouro guigua iporã va'e re, ao re guive. Ha'e nunga pejopy vy pendera'y ha'e penderajy kuery re voi pemoĩ 'rã. Ha'e rami vy peraapa 'rã Egito pygua kuery mba'emo oguereko va'ekue.

4

Moisés mba'emo ojapo aguã re Nhanderuede ombo'eague

¹ Ha'e gui Moisés ombovai:

— Ha'e rami avi xeretarã kuery ndogueroviai 'rã xeayvua, neĩ noendui 'rã guive. Ha'e rami vy “ SENHOR ma ndojexa ukai ndevy”, he'i 'rã xevy.

² SENHOR oporandu ixupe:

— Mba'e tu ndepo py rereko va'e?

Ombovai vy

— Xepopoka rima areko — he'i.

³ Ha'e rã aipoe'i ixupe:

— Emombo ha'vy yvy py.

Ha'e ramo yvy py omombo rã ojeapo mboi. Ha'e va'e gui Moisés onha.

⁴ Ha'e gui SENHOR aipoe'i ju Moisés pe:

— Eju, ekuave'ẽ ha'e ejopy huguai re.

Ha'e ramo okuave'ẽ vy huguai re ojopy rã popoka rive ju ojeapo.

⁵ SENHOR aipoe'i:

— Ha'e nunga ma ha'e kuery oexa vy oguerovia aguã ndevy SENHOR ojexa ukaague, peneramoĩ kuery Abraão, Isaque ha'e Jacó Ruete.

⁶ Ha'e gui emoĩ ndepo ndepexo re — he'i. Ha'e rami opexo re opo omoĩ vy oipe'a jevy rã ipo re oĩ lepra, yro'y rami xiĩ va'e.

⁷ SENHOR aipoe'ive ju:

— Emoĩ ju ndepo ndepexo re — he'i ramo teĩgue ju opexo re opo omoĩ vy oipe'a jevy rã ho'o iporãa rami ae ju ojekuaa.

⁸ SENHOR aipoe'i:

— Jypygua hexa pyrã rejapo rã ha'e kuery nandererovi-aaĩ neĩ ndoikuaa potai teĩ xapy'a rei mokoĩa rejapo ramo ojerovia 'rã.

⁹ Ha'e rami avi ha'e va'e mokoĩ hexa pyrã rejapo rã ha'e kuery ndogueroviai, neĩ ndeayvua noendu potai ramo ma yy rejara 'rã yakã gui, ha'e renhoẽ 'rã yvy piru reia py. Ha'e rã yy yakã gui rejara va'ekue ojeapo 'rã tuguy yvy áry.

¹⁰ Moisés ombovai SENHOR pe:

— Ai SENHOR! Xee ma xeayvu kuaa va'e'ỹ, nerembiguai reve ndeayvu rire neĩ ndeayvu e'ỹ mbove. Mba'eta xejuru ha'e xeapekũ ipoyi vaipa xeayvu porã aguã.

¹¹ SENHOR aipoe'i ixupe:

— Mava'e tu ojapo avakue juru? Mava'e tu ojapo ijayvu e'ỹ va'e ha'e oendu e'ỹ va'e, ha'e oexa va'e ha'e oexa e'ỹ va'e? Xee SENHOR e'ỹ teve ajapo?

¹² Ha'e gui aỹ tereo. Xee ma ndejuru reve aiko vy rombo'e 'rã ndeayvu aguã.

¹³ Ha'e ramo aipoe'i:

— Ai SENHOR! Emondouka remondouka va'e rei, xee e'ỹ.

¹⁴ Ha'e ramo SENHOR ivai Moisés pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Levita regua Arão nderyke'y e'ỹ ri ty'y? Xee aikuaa ha'e va'e ijayvu kuaa ete va'ea. Ha'e gui ha'e ou ma oiny nerovaexĩ vy. Nderexa vy ovy'a 'rã opy'a py.

¹⁵ Ha'e gui ndee hexeve ndeayvu vy remombe'u 'rã ijayvu aguã. Ha'e gui xee aiko 'rã ndejuru ha'e ijuru reve, ha'e rombo'e 'rã mba'emo pejapo aguã re.

¹⁶ Nderekovia nderyke'y 'rã ijayvu penetarã kuery pe. Ha'e ma ndejuru rekoa 'rã ijayvu, ha'e rã ndee ma ixupe aipo'ere uka 'rã xee Penderuete rami.

¹⁷ Ha'e rami ejopy kova'e popoka ndepo py, ha'e va'e py hexa pyrã rejapo aguã — he'i.

Egito yvy katy Moisés ojevyague

¹⁸ Ha'e gui Moisés ojevy vy guaty Jetro-a py ranhe ovaẽ. Aipoe'i guaty pe:

— Tove taa xeretarã kuery Egito yvy re ikuai py ju ajevy aguã, okuave teri paa aexa aguã.

Ha'e rã Jetro ma

— Tereo porã ke — he'i Moisés pe.

¹⁹ Ha'e gui Midiã yvy re teri Moisés oiko reve SENHOR aipoe'i ixupe:

— Tereo, ejevvy ju Egito katy, mba'eta ndejukaxe va'ekue omanomba ma — he'i.

²⁰ Ha'e ramo Moisés ma gua'yxy ha'e gua'y kuery ogueraa vy omoĩ mburika áry. Ha'e rami vy Egito yvy katy ojevvy. Opo py ma Moisés ogueraa Nhanderuete pegua popoka.

²¹ SENHOR aipoe'i ju Moisés pe:

— Egito yvy re revaẽ vy ke Faraó renonde ejapopa hexa pyrã ndepo py amboaxa va'ekue ha'e javi. Ha'e rami avi xee ajapo 'rã inhakã ratã aguã rami, neretarã kuery omondouka e'ỹ aguã.

²² Faraó pe aipo're 'rã: “Po rami SENHOR ijayvu: ‘Israel kuery ma xera'y jypygua rami.

²³ Ha'e nunga rupi aipoa'e ndevy xera'y remondouka aguã xevy oiko aguã. Ha'e rã neremondoukaxei ramo xee ajuka 'rã ndera'y jypyguare rereko va'e', he'i uka ndevy”, 're 'rã ixupe.

²⁴ Ha'e gui tape rupi Moisés uguataa rupi opytu'ua py SENHOR ovaexĩ. Ha'e vy ojukaxe.*

²⁵ Ha'e ramo ta'yxy Zípora ma peteĩ ita haimbe va'e oguenoẽ vy omboi opi'a pire, ha'e Moisés py yvy'iry omombo. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Ndee xeme ma xevy rã jouguy moẽa — he'i.

²⁶ Ha'e rami rã SENHOR oeja Moisés oikove aguã rami. Opi'a pire omboia káuxa ae ixupe ta'yxy “Xeme jouguy moẽa”, he'i.

²⁷ Ha'e gui tyke'y Arão pe voi SENHOR aipoe'i:

— Tereo tekoa e'ỹa py eovaexĩ nderyvy Moisés — he'i. Ha'e ramo ha'e va'e ojepe'a ovy. Nhanderuete pegua yvyty oĩ va'e py guyvy ovaexĩ vy oayvupa.

---

* 4:24 Nhanderuete ojukaxe mba'eta Moisés nomboi teri gua'y pire, ijayvuague rami e'ỹ (Gênesis 17.9-14).

²⁸ Ha'e ramo guyke'y Arão pe Moisés omombe'u SENHOR hexeve ijayvu vy omondoukaague, ha'e hexa pyrã ojapo ukaague ha'e javi.

²⁹ Ha'e gui Moisés jogueraa Arão reve. Ha'e vy omboatypa Israel kuery mongetaaty kuery.

³⁰ Heta va'e kuery pe Arão omombe'u Moisés pe SENHOR aipoe'i ukaague ha'e javi, ha'e kuery oexaa py ojapo avi hexa pyrã.

³¹ Ha'e rami rã ha'e kuery oguerovia. Mba'eta SENHOR oikuaa pota vy Israel kuery ikuai axya oexa ma. Ha'e nunga ha'e kuery pe omombe'u rã oendu vy oimba gue-napy'ã re, ha'e ombojerovia.

5

Faraó pe Moisés ha'e Arão ijayvuague

¹ Ha'e gui Faraó-a py Moisés Arão reve jogueraa vy aipoe'i ixupe:

— Po rami SENHOR Israel kuery ruete ijayvu: “Emondouka na xevygua kuery, xemboete vy ngaru ojapo aguã tekoa e'ÿa py”, he'i.

² Ha'e rã Faraó aipoe'i:

— Mava'e tu SENHOR oiko, ijayvua xee aendu vy Israel kuery amondouka aguã? Xee ndaikuaai teve “ SENHOR ” pejea, neĩ namondoukai 'rã Israel kuery — he'i.

³ Ha'e ramo ha'e kuery aipoe'ive ju:

— Hebreu kuery ruete ma ou orepu. Ha'e nunga rupi oremondouka na mboapy ára re tekoa e'ÿa py roo aguã, SENHOR oreruete pe mba'emo rome'ẽ aguã, orere ha'e ombou e'ÿ aguã mba'eaxy, e'ÿ vy kyxe revegua.

⁴ Ha'e ramo ha'e kuery pe Egito pygua huvixa aipoe'i:

— Moisés ha'e Arão, mba'e nunga rupi? Mba'e re tu pemombytu'uxe ri penetarã kuery omba'eapoa gui? Tapeo na peẽ kuery pemba'eapo aguã katy.

⁵ Faraó aipoe'i avi:

— Penetarã kuery heta ma ikuai oreyyv re. Ha'e rã peẽ ma pemombytu'uxe omba'eapoa gui.

Faraó Israel kuery ombojexavai reiague

⁶ Ha'e va'e árave Faraó ijayvu guembiguai huvixa kuery ha'e omba'eapoa re opena va'e kuery pe. Ha'e vy aipoe'i:

⁷ — Aỹ gui ma Israel kuery pe napeme'ẽvei ma 'rã mba'emo 'ygue jypy guare rami, yvy jykueraõ ojapo aguã. Ha'e kuery ae too ha'e kuery ae tojou mba'emo 'ygue.

⁸ Ha'e rami avi ha'e kuery pe pejapo uka 'rã yvy jykueraõ jypy'i guive ojapoaty rami ae. Mbovyve'i tojapo eme. Mba'eta ha'e kuery ma inhate'ỹ okuapy. Ha'e rami vy ae “Jaje'oi, mba'emo nhame'ẽ Nhanderuete pe”, he'i.

⁹ Ha'e nunga rupi pembopoyive tema ha'e va'e avakue rembiaporã, ha'e va'e rupi anho ikuai aguã, ijapu va'e ayvu ojapyxaka e'ỹ aguã — he'i.

¹⁰ Ha'e ramo hembiguai huvixa kuery ha'e omba'eapoa re opena va'e kuery oje'oi vy ijayvu Israel kuery pe:

— Faraó aipoe'i: “Pende vy name'ẽvei ma 'rã mba'emo 'ygue.

¹¹ Tapeo, peẽ ae pejou mba'emo 'ygue pejoua py rei. Mba'eta mba'eve py ndapejapoi 'rã penerembiapo mbovyve'i”, he'i uka pẽvy — he'i.

¹² Ha'e ramo Egito yvy ha'e javi rupi Israel kuery oaĩmba oje'oivy mba'emo 'ygue 'rãgue py hembyrekue ri jepe omono'õ aguã.

¹³ Huvixa kuery ombojexavai rei herekovy. Ha'e vy aipoe'i:

— Pejapopa ke penembiapo peteĩ-teĩ ára pyguarã pejopy va'ekue mba'emo 'ygue ikuai jave guare rami — he'i.

¹⁴ Ha'e rami vy oinupã Israel kuery omba'eapoa re opena va'e kuery Faraó rembiguai huvixa kuery omoĩ va'ekue. Ha'e vy ha'e kuery pe aipoe'i okuapy:

— Mba'e re tu napemombai kuee, neĩ ange penembiaporã pejopy va'ekue, kueve guare rami yvy jykueraã pejapopa aguã?

Moisés ha'e Arão pe Israel kuery ivai okuapyague

¹⁵ Ha'e ramo Israel kuery omba'eapoa re opena va'e kuery oje'oi Faraó-a py. Ixupe ijayvu vy aipoe'i:

— Mba'e re tu ha'e rami orerereko nerembiguai orekuai va'eri?

¹⁶ Mba'emo 'ygue ma nome'êavei ore kuery nerembiguai orekuai va'e pe, ha'e rami teĩ “Pejapo ke yvy jykueraã”, 're uka orevy. Ore ma orenupãmbaa rami teĩ pende kuery ae pejevavy.

¹⁷ Ha'e rami teĩ Faraó ombovai:

— Peneate'ỹ, peneate'ỹ. Ha'e rami vy ae “Jaje'oi, mba'emo nhamẽ SENHOR pe”, peje jepi.

¹⁸ Ha'e gui aỹ tapeo pema'eapo. Ha'e rã mba'emo 'ygue ma nome'ẽai 'rã pende vy. Ha'e rami teĩ pejapo retaaty rami ae 'rã pejapo yvy jykueraã.

¹⁹ Ha'e ramo Israel kuery omba'eapoa re opena va'e kuery ojexavai rei okuapy, ha'e kuery pe aipo'ea rã: “Mba'eve py mbovyve'i pejapo eme yvy jykueraã, peteĩ-teĩ ára py pejapo aguã va'ekue.”

²⁰ Ha'e gui Faraó renonde gui ha'e kuery oje'oi vy oexa Moisés ha'e Arão ha'e kuery rarõa py ikuai rã.

²¹ Ha'e vy ha'e kuery pe aipoe'i:

— Tove pendere SENHOR toexa pota, toikuaa pota pendere, mba'eta peẽ pejapo Faraó orere nda'ija'ei aguã rami, ha'e hembiguai kuery renonde. Ha'e kuery po py reme'ẽ kyxe orejuka aguã — he'i okuapy.

²² Ha'e ramo Moisés SENHOR pe ojavukai. Ha'e vy aipoe'i:

— SENHOR, mba'e re tu rembojexavai uka kova'e kuery? Mba'e re tu xee xembou?

²³ Mba'eta Faraó-a py nderery rupi xeayvu aguã ajexa ukaa ára guive ma ojavuky rei kova'e kuery. Ha'e rã ndee ma peteĩve py ndereraa jepei teri ndevyguá kuery.

6

¹ Ha'e ramo SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Aỹ ma rexa 'rã mba'emo Faraó re ajapo va'e, mba'eta xepo'akaa aexa uka ramo 'rãe penemondouka, xepo'akaa aexa uka ramo 'rãe penerenoẽ ukapa oyvy gui.

Israel kuery ogueraa jepe aguã re Nhanderuete ijayvuague

² Ha'e gui Nhanderuete ijayvuve ju Moisés pe. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Xee ma SENHOR.

³ Abraão, Isaque ha'e Jacó pe ajexa uka vy Penderuete ipo'akapa va'ea rami ajekuaa uka raka'e. Ha'e rã xerery SENHOR rupi ma ha'e kuery pe ndajekuaa ukai.

⁴ Ha'e kuery reve ajapo avi xereve guarã, ha'e va'e rupi Canaã yvy ame'ẽ aguã hekoarã, ha'e va'e yvy re oguata rei va'e rami ikuaiague ae.

⁵ Aendu avi Egito pygua kuery Israel kuery escravo omoingo rã ipoaẽ okuapya. Ha'e rami vy xema'endu'a xereve guarã ajapo va'ekue re.

⁶ Ha'e nunga rupi aipo're Israel kuery pe: “Xee ma SENHOR. Ha'e rami vy roguenoẽ 'rã Egito pygua penembovoyia guy gui. Roipe'a 'rã pamba'eapo vaipaa gui, ha'e rogueraa jepe 'rã xepo aupi vy nhombopagaarã tuvixa va'e ambou reve.

⁷ Xee rogueraa 'rã xevy guarã, ha'e aiko 'rã Penderuete. Ha'e ramo peikuaa 'rã xee SENHOR ae Penderuete aiko, Egito pygua penembovoyia guy gui roguenoẽ va'e.

⁸ Ha'e rami vy rogueraa 'rã yvy Abraão pe ame'ẽ aguã auraague, Isaque ha'e Jacó pe guive. Pendeivy ju ame'ẽ 'rã penderekoarã. Xee ma SENHOR", 're 'rã xerery rupi.

⁹ Ha'ekue rami ae Moisés ijayvu Israel kuery pe. Ha'e rami teĩ ha'e kuery ndoikuaa potai Moisés re, escravo poyi ikuaiã gui onhe'ẽ py ikuerai vy.

¹⁰ Ha'e gui teĩgue ju SENHOR ijayvu Moisés pe. Ha'e vy aipoe'i:

¹¹ — Tereo Egito pygua huvixa Faraó-a py. Aipo're ixupe: “Tove na too Israel kuery ndeyvy gui”, 're.

¹² Ha'e rã Moisés ombovai vy aipoe'i SENHOR pe:

— Neĩ endu ke, Israel kuery ma noendui. Mba'exa'vy tu Faraó oendu ta xeayvu? Ndaxeayvu porã kuaai — he'i.

¹³ Ha'e rami teĩ Moisés ha'e Arão pe SENHOR ojapo uka ae Israel kuery peguarã, ha'e Egito pygua huvixa Faraó peguarã guive, Egito yvy gui Israel kuery oguenoẽ aguã.

Moisés ha'e Arão ramymino kuery rery oĩa

¹⁴ Po rami ma heta va'e kuery re opena va'e kuery rery. Israel ra'y jypygua Rúben ra'y kuery ma Enoque, Palu, Hezrom ha'e Carmi. Ha'e va'e kuery ma Rúben ra'y kuery.

¹⁵ Ha'e Simeão ra'y kuery ma Jemuel, Jamim, Oade, Jaquim, Zoar ha'e Canaã pygua pi'a Saul. Ha'e va'e kuery ma Simeão ra'y kuery.

¹⁶ Po rami ma Levi ra'y kuery rery hamymino kuery reve: Gérson, Coate ha'e Merari. Levi ma cento e trinta e sete ma'etỹ re oiko.

¹⁷ Gérson ra'y kuery ma Libni ha'e Simei, ta'y kuery rery oĩa rami.

¹⁸ Coate ra'y kuery ma Anrão, Isar, Hebrom ha'e Uziel. Ha'e gui Coate ma cento e trinta e três ma'etỹ re oiko.

¹⁹ Merari ra'y kuery ma Mali ha'e Musi. Ha'e rami ma Levi ra'y kuery rery hamymino kuery reve.

²⁰ Ha'e gui Anrão ma gua'yxyrã ojou ojaixe Joquebede. Ha'e ramo oikuavã Arão ha'e Moisés. Anrão ma cento e trinta e sete ma'etỹ re oiko.

²¹ Isar ra'y kuery ma Corá, Nefegue ha'e Zicri.

²² Uziel ra'y kuery ma Misael, Elzafã ha'e Sitri.

²³ Arão ma gua'yxyrã ojou Aminadabe rajy Eliseba, Naassom reindy va'e. Ha'e ramo oikuavã'i Nadabe, Abiú, Eleazar ha'e Itamar.

²⁴ Corá ra'y kuery ma Assir, Elcana ha'e Abiasafe. Ha'e va'e ma Corá ra'y kuery.

²⁵ Ha'e gui Arão ra'y Eleazar ma gua'yxyrã ojou Putiel rajy kuery va'e regua. Ha'e ramo oikuavã'i Finéias. Ha'e va'e kuery ma hoo va'e yvatekueve va'e ikuai gua'y kuery reve.

²⁶ Ha'e gui Arão ha'e Moisés pe ae SENHOR aipoe'i: “Penoẽ ke Israel kuery Egito yvy gui xondaro ikuai va'e rami” he'i va'ekue.

²⁷ Ha'e va'e kuery ma Egito pygua huvixa Faraó pe ijayvu va'ekue Egito gui Israel kuery oguenoẽ aguã. Moisés ha'e Arão hery va'e.

Faraó pe Moisés ijayvu jevyague

²⁸ Ha'e va'e jave ae SENHOR ijayvu Moisés pe Egito yvy re oiko rã.

²⁹ Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Xee ma SENHOR. Aipo're Egito pygua huvixa Faraó pe ndevy xeayvuague ha'e javi rupi — he'i.

³⁰ Ha'e ramo Moisés ombovai SENHOR renonde:

— Xee ma ndaxeayvu porã kuaai. Mba'exa tu Faraó xenhe'ẽ rendu ta?

7

¹ Ha'e ramo SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Ma'ẽ, ndee romoĩ tuuete rami Faraó áry. Ha'e rã nderyke'y Arão oiko 'rã ndeayvu mombe'uarã.

² Mba'eta nderyke'y Arão pe remboaxa 'rã ndevy aipoa'e uka va'e ha'e javi. Ha'e gui ha'e va'e ju 'rã ijayvu Faraó pe, oyvy gui Israel kuery omondouka aguã.

³ Ha'e rami avi xee ma ajapo 'rã Faraó inhakã ratã aguã rami. Ha'e Egito vyv re ajapo 'rã heta hexa pyrã ha'e xeguigua iporã va'e.

⁴ Ha'e rami teĩ Faraó ndojapyxakai 'rã pendeayvu re. Ha'e nunga rupi xee amoĩ 'rã xepo Egito áry. Ha'e rami vy ajapo 'rã Egito vyv gui oẽmba aguã rami xexondaro kuery xevyguia kuery ikuai va'e, Israel kuery, nhombopagaarã tuvixa va'e aikuaa uka reve.

⁵ Ha'e ramo Egito pygua kuery oikuaa 'rã xee SENHOR aikoa, Egito áry xepo amoĩ jave ha'e kuery mbyte gui Israel kuery anoẽmba vy.

⁶ Ha'e gui Moisés ha'e Arão ojapo ha'e rami. Ha'e kuery pe SENHOR ijayvuague rami ae ojapo okuapy.

⁷ Moisés ma oitenta ma'etỹ oguereko, ha'e rã Arão ma oitenta e trêš ma'etỹ oguereko Faraó pe ijayvu jave py.

⁸ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés ha'e Arão pe:

⁹ — Ha'e gui pẽvy Faraó “Pejapo ha'vy hexa pyrã, ha'e ramo ajerovia 'rã pendere”, he'i rã ke aipo're Arão pe: “Ejopy ndepopoka, ha'e emombo Faraó renonde.” Ha'e ramo ojeapo 'rã mboi.

¹⁰ Ha'e ramo Moisés ovaẽ Faraó-a py Arão reve. Ha'e vy ojapo SENHOR ha'e kuery pe ojapo uka va'ekue. Arão omombo opopoka Faraó ha'e hembiguai kuery renonde. Ha'e ojeapo mboi.

¹¹ Ha'e ramo Faraó ogueruruka hi'arandu va'e ha'e imba'evyky va'e kuery. Ha'e ramo Egito pygua hi'arandu va'e kuery ma ha'ekue rami ae ojapo nhemi rupi hi'arandua py.

¹² Ha'e ramo ha'e kuery voi opopoka peteĩ-teĩ omombo ramo ojeapo mboi. Teĩ Arão popoka ho'upa ha'e kuery popoka.

¹³ Ha'e rami teĩ Faraó inhakã ratã vy noendu potai SENHOR ijayvuague re.

Jypygua nhombopagaarã yy tuguy omoingoague

¹⁴ SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Faraó ma inhakã ratã vy nomondoukaxei neretarã kuery.

¹⁵ Tereo ju Faraó-a py ko'ẽmba'i ramove. Ha'e ma oo 'rã yy katy. Rearõ 'rã yakã yvýry. Ndepo py rereko 'rã ndepopoka mboi ojeapo va'ekue.

¹⁶ Ha'e aipo're ixupe: “ SENHOR hebreu kuery ruete xembou ndea py aipoa'e aguã: ‘Emondouka xevyguá kuery tekoa e'ỹa py ikuai aguã xevy. Ha'e rami teĩ aỹ peve nerendu potai’, ha'e aguã.

¹⁷ Ha'e gui SENHOR aipoe'i ukave ju: ‘Pova'e nunga rupi 'rã reikuaa xee SENHOR aikoa. Kova'e popoka xepo py areko va'e py ainupã 'rã yy yakã rupi oĩ va'e. Ha'e ramo oiko 'rã tuguy.

¹⁸ Pira yakã rupi ikuai va'e omanomba 'rã. Yakã heakuã vaikue 'rã, ha'e Egito pygua kuery ojeguaru 'rã yakã gui oy'u aguã’, he'i uka.”

¹⁹ SENHOR aipoe'ive ju Moisés pe:

— Aipo're Arão pe: “Ejopy ndepopoka, ha'e eupi ndepo yy Egito rupi ikuai va'e áry, yakã, yy rape, yupa ikuai va'e ha'e yy omboty pyre ha'e javi áry, tuguy oiko aguã. Toiko tuguy Egito vvy jave re, yryru vvyra guigua ha'e ita guigua py”, 're 'rã ixupe — he'i.

²⁰ Ha'e ramo Moisés ha'e Arão ojapo SENHOR ijayvuague. Ha'e rami vy Arão opopoka oupi vy oinupã yy yakã rupi oĩ va'e, Faraó ha'e hembiguai kuery oexaa py. Ha'e ramo yy yakã rupi oĩ va'e ha'e javi tuguy oiko.

²¹ Pira yakã rupi ikuai va'e omanomba. Yakã heakuã vaikue. Ha'e Egito yvy re ikuai va'e nda'evevei yakã gui oy'u aguã. Egito yvy jave re tuguy oiko.

²² Ha'e gui Egito pygua imba'ekuaa va'e kuery voi ha'ekue ramigua ju ojapo okuapy nhemi rupi hi'arandua py. Ha'e nunga rupi Faraó inhakã ratã vy noendu potai, SENHOR ijayvuague rami vy.

²³ Faraó ojere vy ngoo katy ju oo. Neĩ ha'e nunga re voi ndoikuaa potai opy'a py.

²⁴ Ha'e gui Egito pygua kuery ha'e javi ojo'o okuapy yakã yvýry, ojou aguã yy oy'u aguã. Mba'eta yy yakã guigua nda'evei oy'u aguã.

²⁵ Ha'e gui SENHOR yakã oinupã uka rire sete ára oaxa.

8

Mokoĩa nhombopagaarã ju'i ombouague

¹ Ha'e va'e rire SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Tereo ju Faraó-a py, ha'e aipo're ixupe: “Po rami SENHOR ijayvu: ‘Tove too xeveygua kuery, xevey ikuai aguã.

² Xapy'a rei neremondoukai ramo ma rombopaga 'rã ju'i ndeyvy ha'e javi rupi ambou vy.

³ Yakã gui oiko 'rã ju'i. Mbovy e'ỹ 'rã oẽ, oiko 'rã ndero py, opy ja'o'i rekeaty py, nderupa áry, nerembiguai kuery ro rupi, ndevygua kuery re, ha'e mbojape pembojyaty rupi, mbojaperã pemoapomoaty rupi.

⁴ Ju'i ojeupi 'rã ndere, nerembiguai kuery ha'e ndevygua kuery ha'e javive re', 're 'rã ixupe.”

⁵ SENHOR aipoe'ive ju Moisés pe:

— Aipo're ke Arão pe: “Eupi ndepo ndepopoka reve yakã áry, yy rape ha'e yupa ikuai va'e áry, ju'i rejapo Egito yvy re oẽ aguã rami”, 're.

⁶ Ha'e ramo Arão opo oupi yy Egito yvy re ikuai va'e áry. Ha'e rã ju'i oẽ vy Egito yvy ha'e javi rupi ojao'i.

⁷ Ha'e ramo imba'ekuaa va'e kuery ha'ekue ramigua ju ojapo nhemi rupi hi'arandua py. Ha'e vy ojapo Egito yvy re ju'i oẽ aguã rami.

⁸ Ha'e gui Faraó oenoĩ Moisés ha'e Arão. Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Pejerure SENHOR pe oipe'a aguã ju'i xea gui ha'e xevygua kuerya gui. Ha'e ramo ma pende kuery romon-douka 'rã SENHOR pe mba'emo peme'ẽ aguã.

⁹ Ha'e ramo Moisés aipoe'i Faraó pe:

— Aipo're ke xeivy araka'e pa reipota ajerure ndere, nerembiguai kuery ha'e ndevygua kuery re, ju'i oipe'aa aguã ndea gui ha'e ndero pygua kuerya gui, yakã py anho ju opyta aguã.

¹⁰ — Ko'ẽ rã — he'i.

Moisés aipoe'i:

— Toiko ndeayvua rami, reikuaa aguã peteĩve jipoia SENHOR Orerueté ramigua.

¹¹ Ndea gui ojepe'apa 'rã ju'i, ndero pygua kuery, nerembiguai kuery ha'e ndevygua kuerya gui. Yakã py anho ju 'rã ikuai — he'i.

¹² Ha'e ramo Moisés ha'e Arão jogueraa Faraó-a gui. SENHOR pe Moisés ojapukai ju'i káuxa, Faraó reve jogueroayvuague rami vy.

¹³ Ha'e ramo SENHOR ojapo Moisés ijayvuague rami. Ju'i omanomba oo rupi, oka rupi ha'e mba'ety rupi ikuaiague py.

¹⁴ Ijaty reta-eta. Ha'e ramo yvy jave re heakuã vaikue.

¹⁵ Ha'e gui Faraó ma oo jepea oexa vy inhakã ratãve ju. Ha'e vy noenduxevei, SENHOR ijayvuague rami vy.

Mboapya nhombopagaarã ky ombouague

¹⁶ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Aipo're Arão pe: “Eupi ndepopoka, ha'e einupã yvy ku'i re, ky oiko aguã Egito yvy jave re”, 're.

¹⁷ Ha'e rami ojapo. Arão opo opopoka reve oupi vy oinupã vyv ku'i. Ha'e ramo oiko reta ky avakue re ha'e mymba kuery re. Yvy ku'i ha'e javi gui ky oiko Egito vyv jave re.

¹⁸ Ha'e ramo imba'ekuaa va'e kuery ma ha'ekue ramigua ae avi o'arandua rupi ojapo nhemixe ky omoingo aguã, va'eri ndojapo kuaai. Ky anho ikuai avakue re ha'e mymba kuery re.

¹⁹ Ha'e ramo imba'ekuaa va'e kuery aipoe'i Faraó pe:

— Kova'e ma Nhanderuete kuã ojapo va'e — he'i teĩ Faraó inhakã ratã. SENHOR ijayvuague rami vy noendui ae.

Irundya nhombopagaarã mberu ombouague

²⁰ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Epu'ã ke ko'ẽ rã aje'ive'i reve, ha'e ejexa uka ju Faraó pe. Ha'e va'e oo 'rã oiny yy katy. Ha'e rã ixupe aipo're: “Po rami ijayvu SENHOR: “Tove too xevygua kuery, xevy ikuai aguã.

²¹ Ha'e gui xevygua kuery neremondoukai ri ramo ma'ẽ, xee ambou 'rã mberu nde'áry, nerembiguai kuery, ndevygua kuery ha'e ndero pygua kuery áry. Ha'e Egito pygua kuery ro rupi omonyẽmba 'rã mberu, vyv ha'e kuery ikuai voi.

²² Ha'e rã Gósen vyv re xevygua kuery ikuai rupi ma amboae rami 'rã ajapo. Xevygua kuery ikuai re mberu ndoikoi 'rã, reikuaa aguã pendevvy mbyte re voi xee SENHOR aikoa.

²³ Ha'e rã ndevygua kuery ma xevygua kuery arekoa rami e'ỹ 'rã areko. Ko'ẽ rã oiko 'rã ha'e nunga hexa pyrã', he'i uka ndevy”, 're.

²⁴ Ha'e rami ae SENHOR ojapo. Ha'e ramo Faraó ro re ou mbovy e'ỹ mberu, hembiguai kuery ro re ha'e Egito vyv ha'e javi áry. Ha'e ramo vyv na'iporãvei mberu gui.

²⁵ Ha'e ramo Faraó oenoĩ Moisés ha'e Arão. Ha'e vy aipoe'i:

— Tapeo, Penderuete pe mba'emo peme'ẽ teĩ kova'e yvy re anho ta'vy.

²⁶ Moisés ombovai:

— Ha'e rami rojapo aguã nda'evei, mba'eta SENHOR Oneruete pe rome'ẽ 'rã mba'emo Egito pygua kuery ojou porã va'e'ỹ. Ma'ẽ, xapy'a rei ha'e kuery oexaa rupi ha'e nunga rome'ẽ ramo ha'e kuery oreapipa 'rã ita py.

²⁷ Ha'e rami 'rãgue py mboapy ára re 'rã roo tekoa e'ỹa py, ha'e py mae SENHOR Oneruete pe mba'emo rome'ẽ aguã, orevy aipoe'ia rami vy — he'i.

²⁸ Ha'e ramo Faraó aipoe'i:

— Ha'eve 'rã tekoa e'ỹa py teĩ peo aguã mba'emo peme'ẽ aguã. Ha'e rami avi mombyry ete e'ỹ 'rã peo. Ha'e xere voi ke penhembo'e.

²⁹ Moisés ombovai:

— Ma'ẽ, aỹ ma xee nerenonde gui aa vy anhembo'e 'rã SENHOR pe. Ha'e gui ko'ẽ rã kova'e mberu ojepe'apa 'rã ndee Faraó-a gui, nerembiguai kuery ha'e ndevygua kuery ha'e javia gui. Ha'e rami avi Faraó, xembotavyve eme, xeretarã kuery SENHOR pe mba'emo ome'ẽ aguã neremondoukaia py — he'i.

³⁰ Ha'e ramo Faraó renonde gui Moisés oo vy onhembo'e SENHOR pe.

³¹ Ha'e ramo SENHOR ojapo Moisés ijayvuague rami. Ha'e ramo mberu ojepe'apa Faraó-a gui, hembiguai kuery ha'e ixupegua kuery ha'e javia gui. Peteĩ'i voi ndopytai mberu.

³² Ha'e rami teĩ Faraó inhakã ratã ju. Ha'e vy nomondoukai ha'e kuery.

9

Peteĩ nhiruĩa nhombopagaarã mymba re mba'eaxy ombouague

¹ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Ejexa uka ju Faraó pe, ha'e aipo're ixupe: “Po rami SENHOR hebreu kuery ruete va'e ijayvu: ‘Tove too xevyguá kuery, xevy ikuai aguã.

² Mba'eta xapy'a rei neremondoukai ha'e remombyta nhea'ã ramo

³ SENHOR opo omoĩ 'rã nerymba kuery nhuũndy rupi ikuai va'e áry, kavaju kuery, mburika, camelo kuery, vaka ha'e vexe'i kuery áry, mba'eaxy vaikue ombou vy.

⁴ Ha'e rã Israel kuery rymba kuery re ma SENHOR amboae rami 'rã ojapo Egito pygua kuery rymba re ojapo 'rãgue py, Israel kuery rymba neĩ peteĩve omano e'ỹ aguã, he'i uka ndevy.

⁵ Mba'eta SENHOR oa'anga ma ha'e nunga oiko aguã ára. Ko'ẽ rã ha'e nunga SENHOR omoingo 'rã yvy re”, 're 'rã ixupe — he'i.

⁶ Ha'e gui ko'ẽ jevy SENHOR ha'e nunga ombou ramo Egito pygua kuery rymba ha'e javi omano. Ha'e rã Israel kuery rymba ma nomanoi neĩ peteĩ.

⁷ Ha'e gui Faraó omondouka oma'ẽ aguã, ha'e rã Israel kuery rymba nomanoi neĩ peteĩ. Ha'e rami teĩ Faraó inhakã ratã vy nomondoukai ha'e kuery.

Seis-a nhombopagaarã ai vaikue ombouague

⁸ Ha'e ramo SENHOR aipoe'i Moisés ha'e Arão pe:

— Tata rupa gui pejopy pendepo renyẽ tanhimbu. Ha'e ramo Faraó renonde Moisés omombo 'rã yvate katy.

⁹ Ha'e va'e gui oiko 'rã iku'i va'e Egito yvy ha'e javi áry. Ha'e ramo Egito yvy jave rupi oiko 'rã irurupa, opu 'rã ai vaikue avakue re ha'e mymba kuery re — he'i.

¹⁰ Ha'e ramo ha'e kuery oo vy tata rupa gui ojopy tanhimbu, ha'e vy oo Faraó-a py. Moisés omombo yvate katy. Ha'e ramo ha'e va'e gui oiko irurupa va'e ha'e ai vaikue avakue re ha'e mymba kuery re.

¹¹ Ha'e nunga rupi Moisés renonde gui imba'ekuaa va'e kuery ojepe'apa ai vaikue gui. Mba'eta imba'ekuaa va'e kuery re voi ai vaikue oiko, ha'e Egito pygua kuery ha'e javi re.

¹² Ha'e rami teĩ SENHOR ojapo Faraó inhakã ratã aguã rami. Ha'e ramo noendui, Moisés pe SENHOR ijayvague rami vy.

Sete-a nhombopagaarã amandau ombouague

¹³ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Epu'ã ke ko'ẽ rã aje'ive. Ejexa uka Faraó pe, ha'e aipo're ixupe: “Po rami SENHOR hebreu kuery ruete ijayvu: ‘Tove too xeveygua kuery, xevey ikuai aguã.

¹⁴ Mba'eta aỹ ma ndere ete amoĩ 'rã nhombopagaarã ha'e javi, nerembiguai kuery ha'e ndevygua kuery áry, peikuaa aguã avave rei xee ramigua jipoia yvy jave re.

¹⁵ Mba'eta ha'e rami ajapoxe va'e rire rojuka aguã xepo amoĩ ma 'rãgue, ndee ha'e ndevygua kuery áry mba'eaxy ambou vy. Roipe'apa ma 'rãgue yvy gui.

¹⁶ Ha'e rami teĩ ha'e rami ndajapoi, ndevy aexa uka aguã xepo'akaa, ha'e xerery rupi xereko omombe'ua aguã yvy jave re.*

¹⁷ Ha'e rã ndee repu'ã rei teri va'e ty'y xeveygua kuery rovai, remondouka e'ỹ aguã?

¹⁸ Ma'ẽ, ko'ẽ rã kova'e hora ojeupity ju jave ajapo 'rã amandau ho'a vaipa aguã rami, Egito yvy re oiko e'ỹ teri va'e ramigua ijypya ára gui aỹ peve.

¹⁹ Ha'e gui aỹ ma emoinge ukapa nerymba vaka, avakue ha'e mymba nhuũndy rupi ikuai va'e. Mba'eta opy

---

* 9:16 Romanos 9.17

ndoikei vy ha'e kuery re amandau ho'a rã omanomba 'rã', he'i uka ndevy", 're.

²⁰ Ha'e ramo Faraó rembiguai kuery va'e regua amongue ma SENHOR ayvu oendu vy ojeayvu. Ha'e rami vy ojapo guembiguai kuery ha'e guymba vaka kuery oupa aguã rami ngoo rupi.

²¹ Ha'e rã SENHOR ayvu re ndoikuaa potai va'e ma oeja guembiguai kuery ha'e vaka kuery nhuũndy re ae.

²² Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Eupi ndepo yvate katy. Ha'e rã ho'a 'rã amandau Egito yvy jave re, avakue áry, mymba ha'e Egito yvy jave re mba'ety rupi onhotỹ mbyre ikuai va'e áry.

²³ Ha'e ramo Moisés yvate katy opopoka oupi ramo SENHOR ombou yapu hatã va'e ha'e amandau, tata voi ho'a yvy re. Ha'e rami vy SENHOR ojapo amandau Egito yvy re ho'a aguã.

²⁴ Ha'e rami ete amandau ha'e tata amandau re irũ va'e ho'a nda'evei ete va'e. Ha'e ramigua oiko va'e'ỹ teri Egito yvy re, Egito pygua ikuai ypya ára guive.

²⁵ Ha'e gui Egito yvy jave re amandau ojuka opa mba'e oka rupi ikuai va'e, avakue ha'e mymba kuery. Amandau ojavyky avi mba'ety rupi onhotỹ mbyre ha'e javi, omopẽmba avi yvyra nhuũndy rupi ikuai va'e.

²⁶ Ha'e rã Gósen yvy re Israel kuery ikuai py anho ndo'ai amandau.

²⁷ Ha'e ramo Faraó oenoĩ uka Moisés ha'e Arão. Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Aỹ ma ajejavy. SENHOR ma heko porã va'e, ha'e rã xee ha'e xevelygua kuery ma rojejavy va'e.

²⁸ Ejapukai ke ha'vy SENHOR pe, mba'eta ha'eve ma kova'e yapu atã va'e ha'e amandau. Xee romondouka 'rã, ndapepytavei ma 'rã apy.

²⁹ Ha'e ramo Moisés ombovai:

— Xee ma tetã gui aẽ vy xepo aupi 'rã SENHOR pe. Ha'e ramo yapu va'e oaxa 'rã, ndo'avei 'rã amandau, peikuaa aguã ko vvy SENHOR mba'ea.

³⁰ Ha'e rami avi xee aikuaa ndee ha'e nerembiguai kuery SENHOR Oreruete renonde pejererokyje aguã noĩ teria.

³¹ (Ha'e jave py linho ha'e cevada ikuai va'e ojavykypa, mba'eta cevada ma hary ma, ha'e rã linho ma ipoty.

³² Ha'e rã trigo ha'e centeio ma ndojavykyi, naenhoĩ teri ramo.)

³³ Ha'e gui Faraó renonde gui Moisés oo ju vy oẽ tetã gui. SENHOR pe opo oupi ramo yapu atã va'e ha'e amandau oaxapa, neĩ nda'okyvei vvy re.

³⁴ Ha'e rami teĩ amandau ha'e yapu atã va'e oaxapa rã Faraó oexa vy ojevavyve ju, mba'eta guembiguai kuery reve inhakã ratã va'e meme.

³⁵ Ha'e rami vy Faraó inhakã ratã vy nomondoukai Israel kuery, Moisés pe SENHOR ijayvuague rami vy.

10

Oito-a nhombopagaarã tuku ombouague

¹ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Tereo Faraó-a py, mba'eta amoakã ratã, hembiguai kuery guive, ha'e kuery mbyte ajapo aguã kova'e nunga hexa pyrã,

² ha'e ndera'y kuery pe, ndera'y ra'y kuery pe remombe'u aguã Egito pygua kuery ajavyky reiague, ha'e ha'e kuery mbyte mbovykue rei e'ỹ nhomondyipaarã ambouague, ha'e kuery oikuaa aguã xee ae SENHOR aikoa — he'i.

³ Ha'e ramo Moisés ha'e Arão oo vy ojexa uka Faraó renonde. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Po rami SENHOR hebreu kuery ruete ijayvu: “Raka'e peve tu nerenhemo'yvyĩ'i 'rã xerenonde? Tove too xevyguia kuery, xevy ikuai aguã.

⁴ Ha'e rami teĩ xevygua kuery neremondoukaxei aguã ramo ma'ẽ, ko'ẽ rã ambou 'rã tuku ndeyvy re.

⁵ Ha'e ramo ojao'ipa 'rã yvy. Ha'e va'e gui neĩ peteĩ henda py ma ndojekuaavei 'rã. Ha'e kuery ho'upa 'rã amandau ndojavykypai va'ekue, ho'upa avi 'rã yvyra pendeyvy re henhoĩ va'ekue.

⁶ Ndero rupi voi omonyẽmba 'rã, nerembiguai kuery ha'e Egito pygua kuery ha'e javi ro. Nderu kuery oexa e'ỹ teri va'e nunga, neĩ neramoĩ kuery voi, yvy re ikuaia ára guive kova'e ára peve", he'i uka ndevy — he'i. Ha'e gui Moisés ojere vy ojepe'a ju ovy Faraó renonde gui.

⁷ Ha'e ramo Faraó rembiguai kuery aipoe'i ixupe:

— Raka'e peve tu kova'e ava nhandejopy 'rã herekovy? Emondouka na ha'e kuery, SENHOR nguete pe ikuai aguã. Ndereikuaai teri ri ty'y Egito ivaipa maa? — he'i okupy.

⁸ Ha'e gui Faraó renonde ogueru ju Moisés ha'e Arão. Ha'e ramo ha'e aipoe'i ha'e kuery pe:

— Tapeo, peiko SENHOR penderuete pe. Ha'e gui mava'e kuery tu oo va'erã pendereve?

⁹ Moisés ombovai:

— Ore revegua oo 'rã kunumigue, tujakue'i, orera'y kuery, orerajy kuery, orerymba kuery ha'e vaka kuery ha'e javi. Mba'eta rojapo 'rãe ngaru SENHOR pegua — he'i.

¹⁰ Ha'e ramo Faraó aipoe'i ha'e kuery pe:

— Toiko SENHOR pendereve, peẽ ha'e kyrĩgue reve, xapy'a rei romondouka ri ramo. Ha'e rami avi peikuaa pota, mba'eta ha'eve'ỹa rami pejapoxe.

¹¹ Ha'e rami nda'evei 'rã. Tapeo peẽ avakue anho SENHOR pe pendekuai aguã rejerurea rami — he'i. Ha'e rami vy Faraó guenonde gui oipe'a uka.

¹² Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Eupi ndepo Egito yvy áry, tuku ou vy ho'upa aguã jai rogue yvy re ikuai va'e, amandau ndojavykypai va'ekue ha'e javi — he'i.

¹³ Ha'e gui Egito yvy áry Moisés opopoka oupi ramo SENHOR kuaray oua katy gui ombou yvytu. Ha'e va'e ára pukukue re ha'e pytũ mbukukue re oipeju. Ha'e gui ko'ẽ jave ma yvytu rupi ou tuku.

¹⁴ Ha'e rami vy tuku ou Egito yvy jave áry, yvy jave re oguejy. Heta ete vy ha'e va'e e'ỹ mbove ndoikoi teri ha'e va'e nunga tuku, neĩ ha'e va'e rire ndouvei ma 'rã ha'e va'e ramigua.

¹⁵ Mba'eta ojao'ipa yvy ha'e javi, yvy huũ rei aguã rami opyta. Ho'upa jai rogue yvy re ikuai va'e ha'e yvyra'a ha'e javi, amandau ndojavykypai va'ekue. Egito yvy ha'e javi rupi mba'eve jipovei ipyau va'e yvyra re, neĩ jai rogue mba'ety rupi ikuai va'e.

¹⁶ Ha'e rami rã Faraó oenoĩ pojava Moisés ha'e Arão. Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Ajejavy SENHOR penderuete rovai ha'e peẽ kuery rovai.

¹⁷ Ha'e gui aỹ ma ajerure pẽvy xeperdoa ju aguã ajevavya aỹgua voi. Ha'e pejerure SENHOR penderuete pe xegui oipe'a aguã kova'e manoa — he'i.

¹⁸ Ha'e ramo Faraó renonde gui Moisés oo ju vy ojapukai SENHOR pe.

¹⁹ Ha'e ramo SENHOR ojapo yvytu kuaray oikea katy gui ju oipeju atã aguã rami. Ha'e va'e ma tuku oguerovevepa vy oitypa Ye'ẽ Pytã va'e py. Neĩ peteĩ tuku ndopytai Egito yvy jave re.

²⁰ Ha'e rami teĩ SENHOR Faraó omoakã ratã ramo nomon-doukai Israel kuery.

Nove-a nhombopagaarã pytũ ombouague

²¹ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Eupi ndepo yvate katy, Egito yvy re pytũ ou aguã, pytũ vaikue japokoa va'e regua — he'i.

²² Ha'e ramo Moisés yvate katy opo oupi ramo oiko pytũ ana Egito yvy jave re mboapy ára re.

²³ Ha'e nunga rupi peteĩve ndajoexai, peteĩve oĩa gui nopu'ãi mboapy ára re. Ha'e rã Israel kuery ro rupi ma hexakã.

²⁴ Ha'e ramo Faraó oenoĩ Moisés. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Tapeo, peiko SENHOR pe. Topyta penerymba vexa'i ha'e penerymba vaka anho. Pendera'y kuery kyrĩgue ma too avi pendupive.

²⁵ Moisés ombovai:

— Ha'e rami ri ramo ndee ae 'rã reme'ẽ orepo py mba'emo rojuka ha'e roapy vy SENHOR Oreruete pe rome'ẽ va'erã.

²⁶ Any, orerymba vexa'i kuery avi 'rã oo orerupive. Neĩ peteĩve pyapẽ ndopytai 'rã, mba'eta ha'e va'e regua gui roiporavo 'rã SENHOR Oreruete pe rome'ẽ aguã. Ndoroiquaai mba'e nunga pa SENHOR pe rome'ẽ va'erã, ha'e py rovaẽ e'ỹa ja — he'i.

²⁷ Ha'e gui Faraó inhakã ratã aguã rami SENHOR ojapo ramo nomondouxaxei.

²⁸ Ha'e rami vy Faraó aipoe'i Moisés pe:

— Ejepe'a ke xea gui, ha'e eiko kuaa xerova rexa ve'ỹ aguã. Mba'eta xerova rexa jevya ára ma remano 'rã.

²⁹ Moisés ombovai:

— Ha'evea rami ndeayvu. Xee ndaexa jevyvei ma 'rã nderova — he'i.

11

Dez-a nhombopagaarã Nhanderuete ombou aguã re ijayvuague

¹ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Peteĩgue ju 'rã ambou nhomoingo axyarã Faraó ha'e Egito yvy ha'e javi áry. Ha'e ramo mae penemondouka 'rã apy gui. Penemondoukaa ára ma anhetẽ penemoxẽmba ete 'rã.

² Aỹ ma ndeayvu neretarã kuery oendua py, avakue ha'e javi ngoo katy'i rupi ikuai va'e pe mba'emo re ojerure aguã re, kunhague voi tojerure kunhague ngoo katy'i rupi ikuai va'e pe. Prata ha'e ouro guigua re tojerure — he'i.

³ Ha'e ramo SENHOR ojapo Egito pygua kuery ixupegua kuery omboaxy aguã rami. Moisés voi oikuaapy oiko Egito yvy re, Faraó rembiguai kuery ha'e ixupegua kuery omboetepa.

⁴ Ha'e gui Moisés aipoe'i Faraó pe:

— Po rami SENHOR ijayvu: “Pytũ mbyte jave xee aaxa 'rã Egito yvy mbyte rupi.

⁵ Ha'e ramo omano 'rã jypygua Egito yvy re ikuai va'e ha'e javive, Faraó guenda openaaty py oguapy va'e ra'y jypygua, hembiguai kunha mba'emo mongu'ia pygua pi'a jypygua voi, ha'e mymba ikuai va'e ra'y'i ypya ha'e javi.

⁶ Ha'e ramo Egito yvy jave re onhendu 'rã haxẽ va'e. Ha'e nunga oiko va'e'ỹ teri, ha'e ndoikovei ma 'rã guive.

⁷ Ha'e rã Israel kuery re ma ndoikoi 'rã, avakue, neĩ mymba kuery re. Ha'e kuery re ma neĩ peteĩ jagua voi nonhe'ẽi 'rã, peikuaa aguã SENHOR amboae rami oguerekoa Israel kuery, Egito pygua kuery rami e'ỹ”, he'i uka ndevy.

⁸ Ha'e ramo nerembiguai kuery apy ikuai va'e xea py jogueruvy vy xerenonde ojero'a reve aipoe'i 'rã: “Tereo ndee ha'e neretarã kuery ndereve ikuai va'e ha'e javive”, he'i 'rã xevy. Ha'e va'e rire mae ma 'rã aa — he'i Faraó pe. Ha'e rami vy Moisés ipoxy vaipa reve ojepe'a Faraó renonde gui.

⁹ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Faraó ma noendui 'rã pendeayvua, xeguigua nhomondyipaarã ojekuaave aguã Egito yvy re — he'i.

¹⁰ Ha'e nunga nhomondyipaarã ha'e javi Moisés ha'e Arão ojapo Faraó renonde teĩ SENHOR omoakã ratã ramo Israel kuery nomondoukai oyvy gui.

12

Páscoa judeu kuery rekorã oejaa ague

¹ SENHOR aipoe'i Moisés ha'e Arão pe Egito yvy re teri ikuai jave:

² — Kova'e jaxy ma pendeivy jaxy jypygua 'rã, ma'etỹa ijypya regua.

³ Pendeayvu Israel kuery ijaty va'e pe. Ha'e vy aipopeje: “Kova'e jaxy dez araa py ma peteĩ-teĩ peru 'rã peteĩ vexa'i ra'y, peteĩ-teĩ hoo va'e ogueru 'rã peteĩ vexa'i ra'y ngoo peguarã.

⁴ Ha'e gui xapy'a rei hoo pygua kuery mbovy'i vy vexa'i ra'y ndo'upai 'rã ri ramo ma toenoĩ ojea katy'ive rupi ikuai va'e, mbovy pa ikuaia rami. Oikuaa pota 'rã mbovy pe pa ha'eve vexa'i ra'y ho'upa aguã.

⁵ Vexa'i ava ma ivaikue rei e'ỹ va'e peteĩ ma'etỹ oguereko va'e ha'eve. Vexa'i ra'y e'ỹ vy kavara'i ha'eve avi peru aguã.

⁶ Ha'e va'e jaxy pemboty 'rã catorze ára peve. Ha'e vy Israel kuery ha'e javive 'rã ojuka ka'arukue.

⁷ Huguykue ma peraa vy peikyty 'rã okẽ yta jovaive ha'e hi'árygua rupi, pendero pe'ua va'e rokẽ re ae.

⁸ Ha'e va'e pytũve 'rã pe'u ho'okue tata py oexy pyre. Mbojape imbovua revegua e'ỹ ha'e jai rogue iro va'e reve 'rã pe'u.

⁹ Ho'okue ipyrygua ma ndape'ui 'rã, neĩ yy py ombojy pyre, ha'e rã tata py oexy pyre anho: inhakãgue, hety-mague ha'e ha'ykue-'ykue.

¹⁰ Ha'e va'e gui mba'eve rei ndapejai 'rã ko'ẽ peve guarã. Ko'ẽ peve opyta va'e ma peapypa 'rã tata py.

¹¹ Po rami 'rã pe'u. Pendeku'a kuaa reve 'rã pe'u, pendepy regua reve, ha'e pendepo py pendepopoka pereko reve. Pe'u pojava ke. Ha'e va'e ma SENHOR pegua Páscoa.*

¹² Mba'eta ha'e va'e pytũ xee Egito vyvy rupi aaxa vy ajuka 'rã ta'y jypygua ikuai va'e ha'e javi, avakue ha'e mymba guigua voi. Ambopaga 'rã Egito pygua ruete ikuai va'e ha'e javi. Xee ma SENHOR.

¹³ Huguykue ma oikuaa uka 'rã oo pendekuaia. Mba'eta huguy aexa vy ma aaxa rive 'rã peña rupi. Ha'e rami rã peẽ kuery mbyte ma ndoikoi 'rã mba'eaxy nhomombaarã. Ha'e va'e py ma Egito vyvy re anho 'rã ajojuka.

¹⁴ “Ha'e va'e ára ma penema'endu'a aguã. Ngaru icy'a e'ỹ va'e pejapo 'rã SENHOR pe. Peneramymino kuery avi 'rã ojapo araka'e rã peve guarã, pendekorã aeja rire.

¹⁵ Sete ára re pe'u 'rã mbojape imbovua revegua e'ỹ. Ijypya ára guive peipe'apa 'rã mbojape mbovua penderopy oĩ va'ekue, mba'eta ijypya ára guive sete-a ára peve imbovua revegua ho'u va'e rei oipe'aa 'rã Israel kuerya gui.

¹⁶ Ijypya ára py ma pẽvy oiko 'rã nhemboaty icy'a e'ỹ va'e. Sete araa py teĩgue ju pejapo 'rã nhemboaty icy'a e'ỹ va'e. Ha'e jave py ma neĩ peteĩve tembiapo ndojapoai 'rã, pe'u va'erã pejapoa e'ỹ vy. Ha'e va'e anho ha'eve pejapo aguã.

¹⁷ Ha'e rami vy pejapo 'rã ngaru mbojape imbovua revegua e'ỹ pe'u va'erã, mba'eta ha'e va'e ára ae xee roguenoẽ Egito vyvy gui. Ha'e nunga rupi peneramymino kuery ikuai peve 'rã penema'endu'a ha'e va'e ára re, araka'e rã peve guarã aeja rire.

¹⁸ Jypygua jaxy catorze araa ka'aru guive 'rã pe'u mbojape

---

* 12:11 Tery Páscoa ma “Oaxa ovy rivea” 'ea (versículo 23).

imbovua revegua e'ÿ, ha'e va'e jaxy vinte e um araa ka'aru peve.

¹⁹ Ha'e va'e sete ára ma toĩ eme mbojape mbovua pendero rupi. Mba'eta mbojape imbovua revegua ho'u va'e oipe'aa 'rã Israel kuery mbyte gui, mombyry guigua e'ÿ vy pendeyvy pygua ae teĩ.

²⁰ Mba'eve imbovua revegua pe'u eme. Pendero ha'e javi rupi 'rã pe'u mbojape imbovua revegua e'ÿ anho”, peje ha'e kuery pe — he'i.

²¹ Ha'e rami rã Moisés oenoĩmba Israel kuery mongetaaty kuery. Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Peẽ kuery peteĩ-teĩ peiporavo 'rã vexa'i ra'y pendero peguarã, ha'e pejuka 'rã Páscoa ára pyguarã.

²² Hissopo rakãgue peru vy pemoakỹ huguykue hy'a jere py oĩ va'e py, ha'e hy'a jere py huguykue oĩ va'e peikyty 'rã penerokẽ yta re, ha'e hi'árygua rupi. Ko'ẽmba peve peteĩve napeẽi 'rã penerokẽ gui.

²³ Mba'eta SENHOR oaxa 'rã ovy Egito pygua kuery ojuka aguã. Ha'e rã okẽ árygua ha'e ijyta jovaive re huguy oĩa SENHOR oaxa vy ma oaxa rive 'rã ha'e va'e oo rupi, pendero py nomoingei 'rã nhomombaarã pendejuka aguã.

²⁴ Ha'e nunga rupi peẽ ha'e pendera'y kuery penderexarai eme pendekorã araka'e rã peve aeja va'ekue re.

²⁵ Ha'e gui yvy SENHOR ijayvuague py penderekoa ma vy voi pendekuai 'rã pendekorã aeja va'ekue rami.

²⁶ Ha'e pendera'y kuery pẽvy oporandu ramo: “Mba'exa tu nhandereko ha'e rami?” he'i ramo

²⁷ aipopeje 'rã: “ SENHOR pegua Páscoa pyguarã jajuka va'e, mba'eta Egito yvy re Israel kuery ro áry rupi oaxa vy Egito pygua kuery ojuka, ha'e rã nhandero py ikuai va'e ma ogueraa jepe”, peje 'rã pendera'y kuery pe — he'i.

Ha'e ramo heta va'e kuery ojero'apa vy ombojerovia okuapy.

²⁸ Ha'e gui Israel kuery oje'oi vy ojapo ha'e rami. Moisés ha'e Arão pe SENHOR aipoe'iague rami ae ikuai.

Dez-a nhombopagaarã ta'y kuery jypygua ojukapaa ague

²⁹ Ha'e gui pytũ mbyte jave SENHOR ojuka Egito yvy re ta'y jypygua ikuai va'e ha'e javi. Ojuka Faraó guenda openaaty py oguapy va'ety ra'y jypygua, nhuã py ombo'a pyre ra'y kuery ha'e mymba ra'y jypygua ikuai va'e ha'e javi.

³⁰ Ha'e ramo Faraó opu'ã pyavyve, hembiguai kuery ha'e Egito pygua kuery ha'e javive guive. Mba'eta haxê va'e onhendu Egito yvy re, mba'eta oo omanoa e'ÿa jipoi.

³¹ Ha'e ramo ha'e va'e pytũve Faraó oenoĩ Moisés ha'e Arão. Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Pepu'ã ke, tapeo xeveygua kuery mbyte gui, peẽ ha'e Israel kuery ha'e javive guive. Tapeo, SENHOR pe pendekuai, aipo pejeague rami vy.

³² Penderupie peraa avi penerymba kuery vexa'i ha'e vaka, aipo pejeague rami. Tapeopa, ha'e xee voi ke xereroayvu porã — he'i.

³³ Mba'eta Egito pygua kuery omondouka pojava, oyvy gui omoẽmba aguã ojapura vy, “Ha'e javive nhamanomba 'rã” he'i vy.

³⁴ Ha'e ramo ha'e kuery ojopy mbojaperã omoakÿ va'ekue, imbovua revegua e'ÿ. Omoapomoaty ma oao py onhovã vy ojaxe heravy.

³⁵ Ha'e rami vy Israel kuery ojapo okuapy Moisés ijayvuague rami. Ha'e vy Egito pygua kuery pe ojerure okuapy prata ha'e ouro guigua ha'e ao re.

³⁶ SENHOR ojapo Egito pygua kuery omboaxy aguã rami ixupegua kuery. Ha'e va'e kuery pe ojerurea ome'ẽmba. Ha'e ramo oipe'apa Egito pygua kuery oguereko va'ekue.

Egito yvy gui Israel kuery oẽmbaague

³⁷ Ha'e rami vy Israel kuery ma Ramessés tetã gui oje'oi Sucote katy. Seiscentos mil yvy rupigua avakue ikuai, kunhague ha'e kyrĩgue oipapa e'ỹ rã.

³⁸ Ha'e kuery reve oje'oi avi amboae kuery joegua e'ỹ-e'ỹ, ha'e gui mbovy e'ỹ mymba kuery vexa'i ha'e vaka.

³⁹ Ombojy okuapy mbojape imbovua revegua e'ỹ Egito gui omoapomo heravy va'ekue. Imbovua revegua e'ỹ teri ombojy, mba'eta Egito gui omoẽmbaa ramo ojapura vy nda'eveí ho'u va'erã ojapopa aguã.

⁴⁰ Israel kuery ma quatrocentos e trinta ma'etỹ re ikuai Egito yvy re.

⁴¹ Ha'e gui quatrocentos e trinta ma'etỹa opa jave, ha'e va'e ára ae SENHOR pegua xondaro rami ikuai va'e ha'e javi oje'oi Egito gui.

⁴² Ha'e va'e pytũ ma SENHOR re ima'endu'aa aguã, mba'eta ha'e va'e jave oguenoẽmba Egito yvy gui. Ha'e va'e pytũ ma SENHOR pegua ramo Israel kuery ha'e javive 'rã ima'endu'a, araka'e rã ikuai va'e voi.

⁴³ Ha'e gui SENHOR aipoe'ive ju Moisés ha'e Arão pe:

— Po rami ma Páscoa ára py pejapo va'erã. Amboae regua neĩ peteĩve ndo'ui 'rã ha'e va'e regua.

⁴⁴ Ha'e rã tembiguai kuery peráta re ojogua pyre ha'e javi 'rã ho'u, opire omboi uka rire.

⁴⁵ Ha'e rã amboae regua ha'e peráta re omba'eapo va'erã pejou va'ekue ma ndo'ui 'rã ha'e va'e regua.

⁴⁶ Peteĩ-teĩ vexa'i ra'y ma peteĩ'i oo py 'rã pe'u. Ho'okue peraa eme oka katy, neĩ pemopẽ eme ikãgue.*

⁴⁷ Israel kuery ha'e javive tojapo ha'e rami.

⁴⁸ Ha'e rã xapy'a rei pendero py amboae yvy regua ovaẽ vy SENHOR pegua Páscoa ho'uxe avi ramo ma avakue ha'e javi pire tomboi ranhe. Ha'e gui mae ma 'rã ha'eve onhemboja ha'e ho'u aguã. Ha'e rami rire ha'e pyguae

---

* 12:46 João 19:36

rami 'rã oiko. Ha'e rã opire omboi uka e'ỹ va'e ma neĩ peteĩve ndo'ui 'rã.

⁴⁹ Ha'e rami ae toiko pendeyvy pygua ae, ha'e amboae yvy regua penembyte rupi ikuai va'e pe.

⁵⁰ Ha'e rami ikuai Israel kuery ha'e javive. Moisés ha'e Arão pe SENHOR ojapo ukaague rami ae ikuai.

⁵¹ Ha'e va'e árave SENHOR oguenoẽ Israel kuery Egito yvy gui, peteĩ-teĩ regua ooa rami.

13

Jypygua itui'i va'ekue SENHOR pegua ikuai aguã re ijayvuague

¹ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

² — Xevy guarã remboaxa 'rã Israel kuery oxy gui jypygua itui'i va'e ha'e javi. Avakue e'ỹ vy mymba guigua teĩ xemba'e meme — he'i.*

³ Ha'e ramo Moisés aipoe'i guetarã kuery pe:

— Penema'endu'a ke kova'e ára Egito yvy gui peopaague re, escravo rami pema'eapo poyiague gui. Mba'eta SENHOR opo'akaa rupi penerenoẽ ha'e gui. Ha'e nunga rupi pe'u eme mbojape imbovua revegua.

⁴ Kova'e ára jaxy abibe 'epy va'e py ae peje'oi.

⁵ Ha'e gui SENHOR pendereraa 'rã yvy mboae re, cananeu kuery, heteu, amorreu, heveu ha'e jebuseu kuery yvy penderekoarã ome'ẽ aguã re peneramoĩ kuery pe oura reve ijayvuague, yvy kamby ha'e ei oata e'ỹa. Ha'e va'e yvy re SENHOR pendereraa ma ramo kova'e jaxy ojeupity nhavõ penema'endu'a ha'e rami penderekorã oja va'ekue rami pendekuai aguã.

⁶ Ha'e rami vy sete ára re pe'u 'rã mbojape imbovua revegua e'ỹ. Ha'e gui sete araa py ma oiko 'rã nhemboaty iky'a e'ỹ va'e SENHOR pegua.

---

* 13:2 Lucas 2.23

⁷ Sete ára re pe'u 'rã mbojape imbovua revegua e'ỹ. Mbojape mbovua toĩ eme pendereve, neĩ pendeyvy ha'e javi rupi.

⁸ Ha'e va'e árave ndera'y kuery pe remombe'u vy “Ha'e rami nhandekuai mba'eta SENHOR mba'emo porã ojapo xevy Egito gui orenoẽ vy”, peje 'rã.

⁹ Ha'e rami nhandekuaia opyta 'rã ikuaa ukaarã ndepo re ha'e nderova re oĩ va'e rami, nema'endu'a aguã SENHOR guigua lei rupi ndeayvu aguã, mba'eta Egito yvy gui SENHOR opo'akaa rupi nerenoẽ rire.

¹⁰ Ha'e nunga rupi ma'etÿa nhavõ, hi'ára py porã pendekuai 'rã ha'e va'e ayvu rami.

¹¹ — Ha'e gui SENHOR ndevy ha'e neramoĩ kuery pe ouraague rami vy penemoinge 'rã cananeu kuery yvy re. Pendekoarã ome'ẽ ma ramo

¹² SENHOR peguarã remboaxa 'rã oxy gui jypygua itui'i va'ekue ha'e javi, mymba kuery guive. Jypygua ava oiko va'e ma guive rã SENHOR peguarã meme.

¹³ Ha'e rã mburika'i ra'y jypygua rekovia reme'ẽ 'rã vexa'i ra'y py. Remboekovia e'ỹ ri ramo remopẽ 'rã ijatua rupi. Ha'e rã avakue regua ndera'y kuery jypygua ikuai va'e ma remboekovia va'erã meme.

¹⁴ Ha'e gui ko'ẽ rã ndera'y kuery oporandu rã “Mba'e re tu ha'e rami nhandekuai?” he'i ramo ixupe aipo're 'rã: “SENHOR opo'akaa rupi orerenoẽ raka'e escravo orekuaia gui.

¹⁵ Mba'eta Faraó inhakã ratã vy noremondoukavei ramo SENHOR ojuka Egito yvy re jypy'i guare ha'e javi, avakue ha'e mymba guigua voi. Ha'e rami rire SENHOR pe xee amboaxa oxy gui jypygua itui'i va'e ava ma guive rã, ha'e rã xera'y kuery jypygua ha'e javi ma amboekovia 'rã.

¹⁶ Ha'e rami nhandekuaia opyta 'rã ndepo re ha'e nderova re ikuaa ukaarã oĩ va'e rami, mba'eta SENHOR opo'akaa

rupi orerenõe raka'e Egito yvy gui", 're 'rã ndera'y kuery pe.

Tape rupi Nhanderuate ojeupegua kuery oguerekoague

¹⁷ Israel kuery Faraó omondouka ma jave filisteu kuery yvy rupi tape oo va'e rupi e'ỹ Nhanderuate ogueraa namomyryive teĩ, mba'eta aipoe'i vy: “Xevygua kuery joe opu'ã va'e oexa vy oendu 'rã okyjea, ha'e Egito yvy katy ju ojevuxe 'rã”, he'i vy.

¹⁸ Ha'e rami 'rãgue py ojeupegua kuery Nhanderuate ojapo ojere jogueravy aguã rami ye'ẽ pytã katy'i rupi tape tekoa e'ỹa rupi oo va'e rupi. Ha'e ramo Israel kuery xondaro rami guembiporupa reve oje'oi Egito gui.

¹⁹ Moisés ogueraa avi José kãgue, mba'eta ha'e rami Israel ra'y kuery ojapo aguã re oura rire. Ha'e vy aipoe'i: “Anhetẽ Nhanderuate ojekuaa 'rã pende vy. Ha'e ramo apy gui ke peraa xekãgue”, he'iague rami ae ogueraa.

²⁰ Ha'e gui ha'e kuery Sucote gui oje'oi vy Etã py ju ikuai, tekoa e'ỹa re ovaẽa'i py.

²¹ SENHOR oo oiny ha'e kuery renonde. Ára pukukue re peteĩ arai opu'ã va'e rupi oo, tape rupi ogueraa aguã. Ha'e rã pyávy ma tata opu'ã va'e rupi oo oexape aguã, ara py ha'e pyávy ha'e kuery uguata aguã.

²² Ara py arai opu'ã va'e ndojepe'ai ha'e kuery áry gui, ha'e pyávy ma tata opu'ã va'e voi ndojepe'ai.

14

Israel kuery rakykue Egito pygua kuery ouague

¹ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

² — Ndeayvu na Israel kuery pe guakykue katy ju oo vy Pi-Hairote rexei opyta aguã, Migdol ha'e ye'ẽ mbyte, Baal-Zefom renonde katy. Ha'e va'e renonde py pepyta 'rã ye'ẽ yvýry.

³ Ha'e ramo Faraó ojeupe ae “Israel kuery nda'ikuai kuaavei vy po okanhymba ma nhi'ã tekoa e'ÿa re” he'i 'rã.

⁴ Ha'e rami vy amoakã ratã 'rã Faraó penderakykue oo aguã. Ha'e ramo pexa 'rã Faraó ha'e ixondaro kuery ha'e javi re xepo'aka rã. Egito pygua kuery voi oikuaa 'rã xee SENHOR aikoa — he'i. Ha'e ramo ha'e kuery ojapo ha'e rami.

⁵ Ha'e gui Egito pygua huvixa pe omombe'ua Israel kuery ojavapa maa. Ha'e ramo Faraó ha'e hembiguai kuery amboae rami ju onhembopy'a ha'e kuery rovai. Ha'e vy aipoe'i okuapy:

— Mba'exa tu jajapo ra'e Israel kuery nhanerembiguai kuery ikuai ve'ÿ aguã rami? — he'i okuapy.

⁶ Ha'e gui Faraó okaróxa oguereko katu ma vy ogueraa oxondaro kuery.

⁷ Ha'e rami vy ogueraa seiscentos mba'eyru oiporavo va'ekue ha'e karóxa Egito re ikuai va'e ha'e javi, huvixa oĩ reve meme.

⁸ Mba'eta SENHOR omoakã ratã Egito pygua huvixa Faraó Israel kuery rakykue oo aguã. Ha'e rã Israel kuery ma ipy'a guaxu reve oje'oi.

⁹ Ha'e kuery rakykue Egito pygua kuery oje'oi. Kavaju ha'e javi, Faraó mba'e karóxa, kavaju árygua kuery ha'e ixondaro kuery reve oo vy oupity ye'ẽ yvýry hekoa okuapya py, Pi-Hairote katy'i, Baal-Zefom renonde katy.

¹⁰ Ha'e gui Faraó kuery ovaẽ rai'i rã Israel kuery oma'ẽ. Ha'e vy oexa Egito pygua kuery ha'e kuery rakykue ou oiny rã. Ha'e rami vy Israel kuery okyje ete okuapy, ha'e vy ojapukai okuapy SENHOR pe.

¹¹ Aipoe'i okuapy Moisés pe:

— Egito yvy re orenhono porã aguã jipoi ramo teve ha'e gui orenoẽ kova'e tekoa e'ÿa py romanomba aguã? Mba'e re tu nami oreapo, Egito gui roẽmba aguã rami orerereko?

¹² Po rami e'ỹ ri ty'y ndevy oreayvu raka'e Egito yvy re teri nhandekuai reve: “Orereja ke Egito pygua kuery pe orekuai aguã” ro'e va'ekue. Mba'eta orevy pe ha'eveve va'e rire Egito pygua kuery pe orekuai aguã tekoa e'ỹa py romanomba 'rãgue py — he'i okuapy.

¹³ Ha'e ramo Moisés ombovai heta va'e kuery pe:

— Pekyje eme, pekyriri ha'e pexa 'rã pendereraa jepearã SENHOR kova'e ára omoingo ta va'e, mba'eta Egito pygua kuery aỹ pexa va'e ma ndapexa jevyvei ma 'rã.

¹⁴ SENHOR ae 'rã opu'ã penderepy aguã, ha'e rã peẽ ma pekyriri 'rã — he'i.

Ye'ẽ mbyte rupi oopaague

¹⁵ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Mba'e re tu rejapukai xevy? Aipo're Israel kuery toguata oje'oivy.

¹⁶ Ha'e rã ndee ma eupi ndepopoka, ekuave'ẽ ye'ẽ áry, ha'e emboja'o, ye'ẽ mbyte rupi Israel kuery oaxa aguã ipiru reia rupi.

¹⁷ Ma'ẽ, Egito pygua kuery xee amoakã ratã vy ajapo 'rã penderakykue oo vy ha'e va'e rupi oike avi aguã rami. Xemboete pavẽ 'rã Faraó re xepo'aka ramo, ha'e ixondaro kuery ha'e javi re, ikaróxa ha'e kavaju árygua kuery re guive.

¹⁸ Ha'e ramo Egito pygua kuery oikuaa pavẽ 'rã xee SENHOR aikoa. Faraó re vy xemboetea 'rã, karóxa ha'e kavaju árygua kuery re vy guive — he'i.

¹⁹ Ha'e gui Nhanderuetea guigua anjo ma Israel kuery xondaro kuery renonde oo oiny va'ekue ojepe'a vy ha'e kuery rakykue katy ju oaxa. Arai opu'ã va'e voi ojepe'a ha'e kuery renonde katy gui, ha'e vy hakykue katy ju opyta.

²⁰ Ha'e rami vy opyta Egito pygua kuery ikuaia ha'e Israel kuery ikuaia mbyte. Arai ma Egito pygua kuery pe pytü,

ha'e rã Israel kuery pe ma hexakã. Ha'e rami py pytũ mbukukue re nda'evei Egito pygua kuery onhemboja aguã Israel kuery re.

²¹ Ha'e gui Moisés okuave'ẽ ye'ẽ áry. Ha'e ramo ha'e va'e pytũ mbukukue re SENHOR ojapo vvytu kuaray oua katy gui oipeju aguã rami, ye'ẽ ojepe'a aguã. Yy oja'oague rupi vvy píru rei opyta.

²² Ha'e ramo Israel kuery oike ye'ẽ mbyte vvy ipiru reia rupi. Yy ma kora rami oĩ ha'e kuery yvýry, oiporu kuaa re ha'e oiporu kuaa e'ỹa re.

²³ Ha'e gui Egito pygua kuery ma ha'e kuery rakykue oje'oi vy oike avi jogueravy, Faraó rymba kuery kavaju ha'e javive, karóxa ha'e kavaju árygua kuery guive. Ha'e rami vy ye'ẽ mbyte peve oo.

²⁴ Ha'e gui ko'ẽ rai jave SENHOR tata ha'e arai opu'ã va'e mbyte oĩa gui oexa Egito pygua kuery oje'oi rã. Ha'e rami vy omondyipa.

²⁵ Ha'e vy ha'e kuery karóxa ruéra ombopija vy ojapo ndoo porãvei aguã rami. Ha'e ramo Egito pygua kuery aipoe'i:

— Jajavapa ke Israel kuery renonde gui, mba'eta SENHOR opu'ã ore kuery rovai ha'e kuery repy vy.

Egito pygua kuery yy py omanombaague

²⁶ SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Ekuava'ẽ ju ye'ẽ áry, Egito pygua kuery áry yy ojevvy aguã, ikaróxa ha'e kavaju árygua kuery áry — he'i.

²⁷ Ha'e ramo ye'ẽ áry Moisés okuave'ẽ. Ko'ẽmba ma jave ye'ẽ oxyry atã ju ouvvy. Egito pygua kuery ojavapa ta ovy ramo yy ovaexĩ. Ha'e rami ye'ẽ mbyte py SENHOR oitypa Egito pygua kuery.

²⁸ Yy ojevvy vy ojao'ipa karóxa, kavaju kuery ha'e Faraó xondaro kuery ha'e javi ye'ẽ mbyte rupi hakykue oje'oi ta va'ekue. Ha'e kuery regua neĩ peteĩve ndopytai.

²⁹ Ha'e rã Israel kuery ma ye'ẽ mbyte ipiru reia rupi oguata. Ha'e kuery pe ma yy kora rami oĩ, oiporu kuaa re ha'e oiporu kuaa e'ỹa re.

³⁰ Ha'e va'e ára SENHOR ogueraa jepe Israel kuery Egito pygua kuery gui. Ha'e gui Israel kuery oexa okuapy Egito pygua kuery ye'ẽ rembe re omanomba va'ekue.

³¹ Ha'e rami vy Israel kuery oexa SENHOR ipo'aka etea Egito pygua kuery re opu'ã rã. Ha'e ramo ha'e kuery oendu SENHOR renonde ojererokyjea. Hexe ojerovia ete okuapy, hembiguai Moisés re guive.

15

Moisés oporaeiaque

¹ Ha'e ramo Moisés ha'e Israel kuery omonhendu okuapy pova'e mboraei SENHOR pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Aporaei 'rã SENHOR pe, mba'eta yvate ete vy ipo'aka.

Ye'ẽ mbyte py oitypa kavaju ha'e hi'árygua kuery.

² SENHOR ma xembaraetea ha'e aporaeia.

Ha'e ma xereraa jepea oiko.

Ha'e va'e ma xeruete, ha'e nunga rupi amboete 'rã.

Xeru Ruete voi oiko ramo amboyvate 'rã.

³ SENHOR ma joe opu'ã va'e.

SENHOR ma hery.

⁴ Ye'ẽ mbyte py oitypa Faraó mba'e karóxa ha'e xondaro kuery.

Huvixa kuery voi oy'upa Ye'ẽ Pytã va'e py.

⁵ Yai ou oiny va'e ojao'ipa.

Ha'e ramo ita rami oikepa yy guy ete peve.

⁶ SENHOR, ndepo reiporu kuaa regua ipo'aka vy iporã ete.

SENHOR, ndepo reiporu kuaa regua omboa'ypa nderovaigua kuery.

⁷ Ndeyvate ete va'e vy reitypa nderovai opu'ã va'e kuery.

Ndepoxya rembou rã omokanhymba mba'emo
ra'ykue rami.

⁸ Neapyĩgua gui nepytuẽ va'e py rive remboaty yy.

Oxyrya gui opytapa, ijaty oupy.

Yai ikuai va'e hatãmba ye'ẽ guýry.

⁹ Orerovaigua aipoe'i: “Aa 'rã ha'e kuery rakykue aupity
peve.

Amboja'o 'rã ha'e kuery mba'e rei-rei va'ekue,

xenhe'ẽ py arovy'a 'rã ha'e nunga ajopypa vy.

Aekyi 'rã xekyxexepo py amokanhymba 'rã”, he'i
va'ekue.

¹⁰ Ha'e rã ndeguigua yvytu py reipeju ramo ye'ẽ ojao'ipa.

Ha'e kuery oikepa yy omyĩ atãa py chumbo oikea
rami.

¹¹ — SENHOR, tuuete ikuai va'e regua mava'e 'rã tu ndee
ramigua oiko?

Mava'e tu oiko ndee ramigua? Ndeky'a e'ỹ va'e rã
ndererovy'aa.

Nhomondyipaarã iporã va'e rejapo vy okyjepy reiko.

¹² Reiporu kuaa regua reupi ramo

yvy omokõmba.

¹³ Rejoayvua rupi rereko ndevygua kuery reraa jepe
va'ekue.

Ndepo'akaa rupi reraa nderekoa iky'a e'ỹ va'e py.

¹⁴ Yvy regua kuery oendu vy oryryipa okuapy,

tekoaxy poyi ipo'aka Filístia pygua kuery re.

¹⁵ Ma'ẽ, Edom py yvatekueve ikuai va'e ma oxĩmba.

Moabe pygua ipo'aka va'e kuery voi oendu okuapy
okyjea.

Canaã pygua kuery ikangypa.

¹⁶ Ha'e kuery áry ho'a imondyiarã ha'e imongyjaarã.

Ndejyva ipo'aka ete va'e gui vy okyrirĩmba 'rã ita
rami,

ndevygua kuery oaxa peve, SENHOR,

rejogua va'ekue oaxapa peve.

¹⁷ Ha'e va'e kuery ma ndevygua vyvty re reraa vy renhotỹ
rã ha'e py nemba'etyrã,
SENHOR, tekoa reĩ atyrã rereko katu va'ekue py,
henda iky'a e'ỹ va'e py, ndepo py renhono va'ekue
py.

¹⁸ SENHOR ipo'aka 'rã araka'e rã peve — he'i.

¹⁹ Mba'eta Faraó rymba kuery kavaju, ikaróxa ha'e
kavaju árygua kuery ye'ẽ mbyte py oikepa ramo ha'e
kuery áry SENHOR ombou ju yy. Ha'e rã Israel kuery ma
vyv rupi oaxa oje'oivy ye'ẽ mbyte ipiru reia rupi.

Miriã kunhague mboae reve oporaei okuapyague

²⁰ Arão reindy Miriã ma profeta kunha oiko. Ha'e rami
vy pandeiro ojopy rã hakykue kunhague ha'e javive oje'oi
pandeiro reve ha'e ojerokya rupi.

²¹ Ha'e ramo ha'e kuery pe Miriã ombovai:

— Peporaei SENHOR pe, mba'eta iporã ete ipo'akaa py.

Mba'eta ye'ẽ py oitypa kavaju ha'e hi'árygua kuery.

Yy iro va'e iro e'ỹ va'e ju opytaague

²² Ye'ẽ Pytã va'e gui ma Moisés ogueraa Israel kuery
tekoa e'ỹa Sur katy. Tekoa e'ỹa rupi mboapy ára re oguata
oje'oivy yy ojou e'ỹ re.

²³ Ha'e gui mae ma Mara py ovaẽ. Ha'e rami teĩ Mara py
yy oĩ va'e ma nda'vevei oy'u aguã, iro ramo. Ha'e ramo ae
omboery Mara.*

²⁴ Ha'e rami rã Moisés re heta va'e kuery ijayvu rei vy
aipoe'i:

— Mba'e tu jay'u 'rã? — he'i okuapy.

²⁵ Ha'e ramo Moisés oiapukai SENHOR pe. Ha'e rã ixupe
SENHOR oexa uka peteĩ yvyra. Ha'e va'e ma Moisés yy py
omombo ramo yy nda'irovei. Ha'e py SENHOR oeja peteĩ

* 15:23 Tery Mara ma "Iro" 'ea.

ayvu ha'e kuery rekorã. Ha'e rami vy ha'e kuery oeko a'ã ha'e py.

²⁶ Ha'e vy aipoe'i:

— Xapy'a rei SENHOR Penderuete ayvu pendu riae, henonde ha'evea ramigua anho pejapo, ojapo uka va'e pendu, ha'e ijayvuague ha'e javi rupi pendekuai ramo ma neĩ peteĩve mba'eaxy ndoui 'rã pendere, Egito pygua kuery re ambou va'ekue regua. Mba'eta xee ma SENHOR romonguera va'e — he'i.

²⁷ Ha'e gui ha'e kuery ma Elim py ju ovaẽ, doze yvu ha'e setenta pindo ikuaia py. Ha'e py opyta okuapy yy ikuai va'e yvýry.

16

Nhanderuete maná ombouague

¹ Elim tekoa gui Israel kuery ha'e javi oje'oi Sim tekoa e'ỹa katy, Elim ha'e Sinai mbyte oĩ va'e. Egito yvy gui oẽmba rire mokoĩ jaxya quinze araa py ovaẽ.

² Ha'e gui tekoa e'ỹa py Israel kuery ha'e javive ijayvu mbegue rei okuapy Moisés ha'e Arão re.

³ Ha'e vy aipoe'i okuapy:

— SENHOR po py romanomba va'e rire Egito yvy re, oja xo'o mimoĩ oĩa yvýry roguapy rokuapy jave, ha'e orerevyatãmba peve mbojape ro'u rokuapy jave. Mba'eta ndee ma kova'e tekoa e'ỹa py orereru orejuka aguã karuai py, ore kuery ha'e javive — he'i.

⁴ Ha'e ramo SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Ma'ẽ, ajapo 'rã yva gui penembi'urã ho'a aguã rami. Ha'e ramo ko'ẽ nhavõ heta va'e kuery oẽ vy omono'õ 'rã peteĩ-teĩ ára guarã ete'i, xee aexa aguã xeguigua lei rupi pa ikuai tyrã pa anya.*

---

* 16:4 João 6.31

⁵ Ha'e gui mboapy meme araa py ma mokoĩ ára peguarã 'rã pemono'õ. Ha'e va'e pemono'õ vy pemoĩ 'rã penerembi'urã — he'i.

⁶ Ha'e ramo Moisés ha'e Arão aipoe'i Israel kuery ha'e javi pe:

— Kuri ka'arukue peikuaa 'rã SENHOR ae Egito yvy gui penerenoẽmbaague.

⁷ Ha'e rã ko'ẽ aje'ive'i ma pexa 'rã SENHOR rexakã oexa uka rã, mba'eta oendu pendeayvu rei rã. Ha'e gui marã ramigua tu ore roiko orere peẽ kuery pendeayvu rei aguã?

⁸ Mba'eta ka'arukue SENHOR ombou 'rã xo'o pe'u va'erã, ha'e aje'ivekue ma mbojape ju ombou penerevyatã aguã. Ha'e rami avi SENHOR oendu pejou reia, mba'eta hexe ae pendeayvu rei. Ha'e rã ore ma mava'e tu roiko? Ore rovai e'ỹ pendeayvu, ha'e rã SENHOR rovai — he'i Moisés.

⁹ Ha'e gui Moisés aipoe'i Arão pe:

— Aipo're Israel kuery ha'e javi pe: “Peno'õmba ke SENHOR renonde, mba'eta ha'e oendu pendeayvu rei rã”, 're 'rã ha'e kuery pe — he'i.

¹⁰ Ha'e ramo Israel kuery ha'e javi pe Arão ijayvu jave tekoe e'ỹa katy oma'ẽ vy oexa okuapy SENHOR rexakã arai re.

Nhanderuete guyra codornizes ha'e maná ombouague

¹¹ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

¹² — Aendu Israel kuery ijayvu reia. Ha'e ramo aipo're ha'e kuery pe: “Kuri ka'aru pytũ e'ỹ mbove pe'u 'rã xo'o. Ha'e rã aje'ive'i ju ma pe'u 'rã mbojape. Ha'e rami vy peikuaa 'rã xee SENHOR Penderuete aikoa”, 're 'rã ha'e kuery pe — he'i.

¹³ Ha'e gui ka'arukue oveve ouvy guyra codornizes, ha'e vy ojao'ipa tekoe ha'e javi rupi. Ha'e gui aje'ive'i ma yxapy oĩ tekoe yvýry.

¹⁴ Yxapy ho'a va'ekue ipirupa jave yvy re opyta mba'emo xiĩ rei va'e pira pekue ramigua, yro'y rami ipererĩ va'e.

¹⁵ Ha'e nunga Israel kuery oexa vy joupe-upe aipoe'i okuapy:

— Mba'e nunga tu peva'e? Mba'eta ndoikuaai mba'e paa.

Ha'e ramo Moisés ombovai:

— Peva'e ma mbojape pe'u va'erã SENHOR ombou va'ekue.

¹⁶ Mba'eta SENHOR aipoe'i uka pëvy: “Peva'e nunga peteĩ-teĩ pemono'õ 'rã pe'u va'erã, peteĩ-teĩ peguarã peteĩ ryrú tynyẽ oĩ, mbovy pa pendekuaia rami. Peteĩ-teĩ omono'õ 'rã ngoo py ikuai va'e peguarã”, he'i uka va'ekue.

¹⁷ Ha'e rami ae Israel kuery ojapo. Ha'e vy amongue omono'õve, ha'e rã amboae kuery ma nomono'õive'i.

¹⁸ Ha'e rami teĩ hyru py oa'ã rã naembyrei omono'õ reta va'ekue pe, neĩ ndoatai mbovy'i omono'õ va'ekue pe. Mba'eta peteĩ-teĩ ho'u aguã ha'evea rami omono'õ.*

¹⁹ Ha'e gui Moisés aipoe'i ha'e kuery pe:

— Avave rei tomoĩ porã eme ko'ẽ rã guarã — he'i.

²⁰ Ha'e rami teĩ ha'e kuery noendu potai Moisés ayvu re. Ha'e vy amongue maná omono'õ vy omoĩ porã ko'ẽ rã guarã. Ha'e rã haxopa, heakuã vaikue guive. Ha'e ramo Moisés ivai ha'e kuery pe.

²¹ Ha'e nunga rupi aje'ive'i nhavõ omono'õ peteĩ-teĩ ho'u va'erã ete'i, mba'eta kuaray aku rã hykupa.

Israel kuery maná omono'õ okuapyague

²² Ha'e gui seis araa py ma tembi'u omono'õ okuapy mokoĩ ára guarã, peteĩ-teĩ pe mokoĩ ryrú omono'õ. Ha'e rã yvatekueve ou vy omombe'u okuapy Moisés pe.

²³ Ha'e ramo Moisés ombovai:

---

* 16:18 2 Coríntios 8.15

— Ha'e rami aguã ae ma SENHOR aipoe'i: “Ko'ẽ ramo ma pepytu'u 'rã, SENHOR pegua ára sábado iky'a e'ỹ va'e ramo. Ha'e gui aỹ ma mba'emo oexyaty py pexyxe va'e ma pexy 'rã, ha'e yy py pembojyxe va'e ma pembojy 'rã. Ha'e rami avi ndape'upai va'ekue ha'e javi 'rã peipe'a ko'ẽ rã guarã”, he'i va'ekue.

²⁴ Ha'e ramo Moisés aipoe'iague rami ha'e kuery omoĩ porã ko'ẽ jevy peve. Ha'e va'e ma naeakuã vaikuei, ndaxoi guive.

²⁵ Ha'e ramo Moisés aipoe'i:

— Pe'u ke kova'e ára, mba'eta kova'e ára ma sábado SENHOR pegua. Kova'e ára ma ndapejoui 'rã nhuũndy rupi.

²⁶ Seis ára re 'rã pemono'õ. Ha'e rã sete araa ma sábado. Ha'e va'e ára py ma jipoi 'rã — he'i.

²⁷ Ha'e gui sete araa py heta va'e kuery regua amongue oje'oi omono'õ aguã, teĩ ndojoui.

²⁸ Ha'e ramo SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Raka'e peve tu ndapejapoi 'rã ajapo uka va'e ha'e xeguigua lei?

²⁹ Peikuaa pota SENHOR pepytu'u aguã sábado ára oe-jaague re. Ha'e nunga rupi seis araa py ome'ẽ penembi'u mokoĩ ára peguarã. Sete araa py ma peteĩ-teĩ topyta oĩa py ae, avave rei too eme oĩa gui — he'i.

³⁰ Ha'e rami rã sete araa py heta va'e kuery opytu'u okuapy.

³¹ Ha'e nunga pe Israel kuery “Maná” he'i. Kuratõ ra'yĩ rami xiĩ, ha'e ei guigua rami hee va'e.

³² Ha'e gui Moisés aipoe'i:

— Po rami SENHOR ojapo uka va'e: “Ha'e va'e regua pemonyẽ 'rã peteĩ hyru, ha'e pemoĩ porã 'rã peneramymino kuery peguarã, ha'e kuery avi oexa aguã tembi'u tekoea

e'ÿa rupi penemongaruague, Egito gui roguenoẽ jave”, he'i.

³³ Ha'e gui Arão pe ju Moisés aipoe'i:

— Ejopy peteĩ hyru, ha'e emonyẽ maná. Ha'e va'e ma emoĩ porã SENHOR renonde, peneramymino kuery peguarã — he'i.

³⁴ Ha'e ramo Moisés pe SENHOR ijayvuague rami vy Arão ma Nhanderujete ayvu oĩaty renonde omoĩ porã hyru.

³⁵ Ha'e rã Israel kuery ma quarenta ma'etỹ re okaru okuapy maná re, yvy hekoa aguã py oike peve. Canaã yvy re ovaẽ peve okaru okuapy maná re.

³⁶ Ha'e gui dez ryru renyẽ ma peteĩ ajaka.

17

Refidim py ita gui yy oẽague

¹ Ha'e gui Sim tekoa e'ÿa gui Israel kuery oje'oipa vy opyta-pyta oje'oivy SENHOR aipoe'iague rami vy. Ha'e rami vy Refidim py ju opyta okuapy. Ha'e py ma yy jipoi ha'e kuery oy'u aguã.

² Ha'e ramo heta va'e kuery ijayvu ete okuapy Moisés re. Ha'e vy aipoe'i:

— Eme'ẽ yy roy'u aguã.

Moisés ombovai:

— Mba'e re tu pendeayvu ete xere? Mba'e re tu peko a'ã SENHOR? — he'i.

³ Heta va'e kuery ha'e py ijey'uveipa vy Moisés re ijayvu rei vy aipoe'i:

— Mba'e re tu oreapo Egito yvy gui roju aguã rami, yuvei py orejukapa aguã, orera'y kuery ha'e orerymba kuery reve? — he'i okuapy.

⁴ Ha'e ramo Moisés ojavukai SENHOR pe:

— Mba'e tu ajapo 'rã kova'e kuery re? Ita py xepipa ta ma okuapy.

⁵ SENHOR ombovai:

— Eaxa heta va'e kuery renonde, ha'e nderupive eraa Israel kuery mongetaaty kuery regua. Ndepo py eraa ndepopoka yakã reinupãague va'e. Tereo.

⁶ Ha'e gui nerenonde xee aĩ 'rã peteĩ itaova Horebe py oĩ va'e áry. Einupã ha'e va'e itaova, ha'e rã ixugui oẽ 'rã yy. Ha'e ramo heta va'e kuery oy'u 'rã — he'i. Ha'e rami Moisés ojapo Israel kuery mongetaa kuery renonde.

⁷ Ha'e va'e tekoa ma omboery Massá ha'e Meribá,* SENHOR oeko a'ãa rupi Israel kuery ijayvu ete rire, “Nhanembyte SENHOR oĩ teve tyrã pa any?” he'i okuapy vy.

Israel kuery re Amaleque kuery opu'ãague

⁸ Ha'e gui Refidim py Israel kuery ikuai jave Amaleque kuery ou vy opu'ã okuapy ha'e kuery rovai.

⁹ Ha'e ramo Moisés ijayvu Josué pe:

— Eiporavo avakue ha'e tereo, pepu'ã Amaleque kuery rovai. Ha'e rã xee ma ko'ẽ rã aẽ 'rã yvyty apyte áry, Nhanderuete pegua popoka xepo py areko reve — he'i.

¹⁰ Ha'e ramo Josué ojapo Moisés ijayvuague rami. Ha'e rami vy opu'ã okuapy Amaleque kuery re. Ha'e rã Moisés, Arão ha'e Hur ma yvyty apyte áry oẽ.

¹¹ Moisés opo opupi jave Israel kuery ipo'aka 'rã. Ha'e rã opo omboguejy jave ma Amaleque kuery ju 'rã ipo'aka.

¹² Ha'e gui Moisés po ma ipoyi. Ha'e ramo peteĩ ita ha'e kuery ogueru vy omoĩ okuapy ha'e py. Ha'e ramo Moisés oguapy hi'áry. Arão ha'e Hur ma ipo omoĩ atã herekovy jovaive-ive re. Ha'e rami py ipo oĩ atã kuaray oike peve.

---

* 17:7 Tery Massá ma “Moangekoa” 'ea, ha'e gui Meribá ma “Ayvua ete-ete” 'ea.

¹³ Ha'e rami rã Josué kuery kyxe guaxu py oitypa Amaleque kuery.

¹⁴ Ha'e ramo SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Embopara peteĩ kuaxia re ha'e nungakue re penema'endu'a aguã, ha'e eroayvu ju Josué pe. Mba'eta xee amomba ete 'rã Amaleque kuery, yva guýry rupi ha'e kuery re ima'endu'aa ve'ỹ aguã — he'i.

¹⁵ Ha'e gui Moisés ojapo peteĩ altar. Ha'e va'e ma omboery “SENHOR ma xe-bandeira”.†

¹⁶ Ha'e vy aipoe'i:

— Mba'eta SENHOR ouraague rami vy Amaleque kuery re opu'ã 'rã araka'e rã peve.

18

Moisés ratyu ta'yxy ha'e ta'y kuery ogueruague

¹ Ha'e gui Moisés ratyu Jetro sacerdote Midiã pygua va'e oendu Moisés pe ha'e Israel kuery pe SENHOR ojapo va'ekue ha'e javi, ha'e marã rami vy pa Egito yvy gui ha'e kuery ogueru raka'eague.

² Ha'e rami vy Moisés ratyu Jetro ogueru ju ta'yxy Zípora omondoukaague gui.

³ Mokoĩ ta'y kuery reve ogueru. Ha'e va'e kuery regua peteĩ ma omboery Gérson, Moisés “Amboae yvy rupi aguata rei aikovy va'ekue” he'i vy.

⁴ Ha'e rã amboae ma omboery Eliézer, “Xeru ruete xepytyvõ vy xereraa jepe Faraó kyxe guaxu gui” he'i vy.*

⁵ Ha'e rami py Moisés tekoa e'ỹa py hekoa oikovya py hatyu Jetro ogueru ta'y kuery ha'e ta'yxy, Nhanderuete pegua yvyty katy'i.

⁶ Ha'e vy hatyu aipoe'i uka Moisés pe:

---

† 17:15 Bandeira ma joe opu'ãa py huvixa omopu'ã 'rã hupivegua kuery ha'e py oupa aguã. * 18:4 Tery Eliézer ma “Nhanderuete xepytyvõa” 'ea nhaendu rã joo ramigua.

— Xee nderatyu Jetro aju ndea py, ndera'yxy ha'e ndera'y kuery mokoĩ reve — he'i uka

⁷ ramo Moisés oo ovaexĩ vy. Ojero'a vy oayvupa. Ha'e gui peteĩ-teĩ amboae oiko porãa re oporandu vy jogueroike opy.

⁸ Guaty pe Moisés omombe'u SENHOR Israel kuery oayvu vy ojapo va'ekue ha'e javi Faraó ha'e Egito pygua kuery ha'e javi re, ha'e Egito yvy re opa marãgua tembiapo ojapo va'ekue, ha'e marã rami vy pa SENHOR ogueraa jepepaague.

⁹ Ha'e ramo Jetro oguero vy'a opa mba'e py Israel kuery pe SENHOR ojapo porãague, Egito pygua kuery po gui ogueraa jepe vy.

¹⁰ Ha'e vy aipoe'i:

— Ta'ima'endu'a porã SENHOR Faraó ha'e Egito pygua kuery ha'e javi po gui pendereraa jepe va'ekue re.

¹¹ Aỹ ma aikuaa ma tuuete ramigua ikuai va'e ha'e javi gui SENHOR ipo'akapave va'ea, mba'eta Egito pygua kuery po gui neretarã kuery ogueraa jepe, ha'e kuery oguereko axy ramo — he'i.

¹² Ha'e ramo Moisés ratyu Jetro ogueru Nhanderuete pe oapy vy ome'ẽ va'erã. Ha'e ramo ou Arão ha'e Israel mongetaaty kuery ha'e javi, Moisés ratyu reve okaru agua Nhanderuete renonde.

Deuteronômio 1.9-18

¹³ Ko'ẽ jevy Moisés oguapy oiny heta va'e kuery re oikuaa pota agua. Ko'ẽmba ramove kuaray oikea peve heta va'e kuery opu'ã okuapy henonde.

¹⁴ Ha'e gui Moisés heta va'e kuery oguereko rã hatyu oexa vy aipoe'i:

— Mba'exa tu guĩ rami rereko heta va'e kuery? Mba'e re tu ndee anho repenaa py reguapy reiny ko'ẽmba'i ramove kuaray oikea peve, ha'e rã heta va'e kuery ma opu'ã okuapy nerenonde?

¹⁵ Moisés ombovai guatyu pe:

— Ha'e rami mba'eta xea py heta va'e kuery ou 'rã oporandu uka vy Nhanderuete pe.

¹⁶ Ha'e gui amongue va'e ijayvu aguã oguereko vy ma ou 'rã xea py, xee aikuaa pota aguã peteĩ-teĩ reko re, ha'e heta va'e kuery ambo'e porã aguã Nhanderuete ojapo uka va'ekue ha'e lei re — he'i.

¹⁷ Ha'e ramo Moisés ratyu aipoe'i ixupe:

— Nda'evei ha'e rami rejapo aguã.

¹⁸ Mba'eta nekangy 'rã, heta va'e kuery ndereve ikuai va'e voi. Guĩ ramigua ma ipoyi vaipa ndevy. Ndee ae'i ndereropo'aka kuaai 'rã.

¹⁹ Ha'e gui endu ke xeyvu. Xee romongeta 'rã, ha'e Nhanderuete toiko ndereve. Eĩ tema heta va'e kuery rekovia Nhanderuete renonde. Nhanderuete pe emombe'u ha'e kuery mba'emo oguereko va'e.

²⁰ Embo'e hekorã va'ekue ha'e lei re. Ha'e embo'e ha'e kuery mava'e tape rupi pa oo aguã, ha'e mba'emo ojapo aguã re.

²¹ Ha'e gui ejou avi heta va'e kuery regua avakue hi'aranduve va'e, avakue Nhanderuete renonde ojererokyjea rupi ikuai va'e, oipotapa reia re nda'eveve e'ỹi va'e. Ha'e va'e nunga emoĩ mil ikuai nhavõ va'e ruvixarã, cem, cinqüenta ha'e dez ikuai nhavõ va'e ruvixarã.

²² Ha'e kuery toikuaa pota jepi heta va'e kuery re. Ha'e rã haxy ete va'e ha'e javi ma ndevy pe ae 'rã ogueru. Mba'emo ndaxyi va'e re ma ha'e kuery ae toikuaa pota. Ha'e rami rã ha'eveve 'rã ndevy. Ndereve amboae kuery togueraa avi voyi.

²³ Xapy'a rei ha'e rami rejapo, ha'e Nhanderuete ha'e rami aguã ojapo uka ramo ma reropo'aka 'rã, ha'e heta va'e kuery ha'e javi 'rã ngoo katy ojevvy avi ovy'a reve — he'i hatyu.

²⁴ Ha'e rami rã Moisés onhe'ẽ rendu guaty. Ojapopa ijayvuague ha'e javi.

²⁵ Ha'e rami vy Moisés oiporavo avakue hi'arandu va'e Israel kuery regua ha'e javi gui. Ha'e va'e kuery ma omõĩ imbokuapy heta va'e kuery re opena va'erã: mil ikuai nhavõ va'e ruvixarã, cem, cingüenta ha'e dez ruvixarã.

²⁶ Ha'e ramo ha'e kuery ju oikuaa pota okuapy heta va'e kuery re. Haxy ete va'e ma Moisés-a py 'rã ogueru. Ha'e rã ndaxyi va'e re ma ha'e kuery ae 'rã oikuaa pota.

²⁷ Ha'e ramo Moisés oxarura imondovy guaty. Ha'e ramo ojevy ju ovyv katy.

19

Sinai vvyty áry Moisés reve SENHOR ijayvuague

¹ Egito vvy gui Israel kuery oẽmba rire mboapy jaxya ha'e ijypy'ia ára py ovaẽ okuapy Sinai vvyty vvyry tekoa e'ÿa õĩ va'e py.*

² Refidim gui oje'oi vy Sinai regua tekoa e'ÿa py ju ou. Ha'e va'e py ae Israel kuery opyta okuapy vvyty rexei.

³ Ha'e gui Moisés oẽ vvyty re Nhanderuete reve ijayvu aguã katy. Ha'e ramo vvyty áry gui SENHOR oenoĩ vy aipoe'i ixupe:

— Po rami 'rã ndeayvu Jacó ramymino kuery pe, remombe'u 'rã Israel kuery ha'e javi pe:

⁴ “Pexa ma karamboae Egito pygua kuery re ajapo va'e, taguato pepo áry rami rogueraa ague ha'e gui, ha'e apy xea py ju rogueruague.

⁵ Ha'e gui aÿ ma pendu kuaa pota 'rã xeayvu, pendekuai 'rã xereve guarã ajapo va'ekue rami. Ha'e rami vy xevygua ae 'rã pendekuai, ha'e javi regua mbyte teĩ, mba'eta vvy ha'e javi ma xemba'e.

---

* 19:1 Sinai vvyty ma yvateve va'e. Ha'e rã ijyvyrygua ma ijoja rei tekoa e'ÿa.

⁶ Peẽ kuery pendekuai 'rã apenaa ha'e xevelyua sacerdote kuery, peteĩ regua iky'a e'ỹ va'e", 're 'rã Israel kuery pe — he'i.

⁷ Ha'e ramo Moisés ou vy oenoĩ nhomongeta va'ety kuery. Ha'e kuery oendua py omombe'upa ayvu SENHOR omombe'u uka va'ekue ha'e javi.

⁸ Ha'e ramo heta va'e kuery peteĩ rami ombovai:

— SENHOR ijayvua ha'e javi 'rã rojapo — he'i okuapy. Ha'e rami heta va'e kuery ijayvuague Moisés omombe'u ju SENHOR pe.

⁹ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Ma'ẽ, ndea py aju 'rã peteĩ arai pytũ va'e rupi, ndereve xeayvu rã heta va'e kuery oendu avi aguã, ndere ojerovia riae okuapy aguã — he'i. Mba'eta SENHOR pe Moisés omombe'u ma va'ekue heta va'e kuery ijayvuague.

¹⁰ SENHOR aipoe'i avi Moisés pe:

— Tereo ju heta va'e kuerya py. Eiky'a'o ukapa kova'e ára ha'e ko'ẽ rã. Ha'e kuery tojoi oao,

¹¹ ha'e toiko katupa mboapy araa pyguarã. Mba'eta mboapy araa py heta va'e kuery ha'e javi oexaa py xee SENHOR aguejy 'rã Sinai vvyty áry peve.

¹² Ha'e gui vvyty yvýry rupi rea'anga 'rã imoiny heta va'e kuery rejoko vy. Ha'e vy aipo're 'rã: “Peiko kuaa pota vvyty re peẽ e'ỹ aguã, neĩ pepoko eme ijyvýry rupi aa'angaague re. Mba'eta vvyty re opoko va'e rei omano 'rã.

¹³ Ha'e nunga re avave ndopokoai 'rã. Ha'e rami 'rãgue py ojapipaa 'rã ita py, e'ỹ vy onhyvõa 'rã. Avakue, e'ỹ vy mymba teĩ ae ma ndoikovevei 'rã. Mimby guaxu onhe'ẽ mbuku nhendu jave mae ma ha'eve vvyty re peẽ aguã”, 're 'rã ha'e kuery pe.*

---

* 19:13 Hebreus 12.20

¹⁴ Ha'e gui Moisés yvyty áry gui heta va'e kuerya py ju oguejy ma vy oiky'a'o ukapa. Ha'e ramo ojoi okuapy oao.

¹⁵ Moisés aipoe'i heta va'e kuery pe:

— Peiko katu ke mboapy araa pyguarã, ha'e rami vy penhemboja eme kunhague re — he'i.

¹⁶ Ha'e gui mboapy araa ko'ẽmba ramove ma oiko onhemboxi ha'e overa va'e, ha'e peteĩ arai pytũ ete va'e yvyty áry ojekuaa. Peteĩ mimby guaxu onhe'ẽ ratã ete, tekoe py ikuai va'e oryryipa aguã rami.

¹⁷ Ha'e ramo Moisés ogueraa heta va'e kuery ikuaia gui mombyry'i Nhanderujete ovaexĩ aguã. Ha'e ramo yvyty yvýry ju ikuai.

¹⁸ Sinai yvyty ha'e javi rupi hataxĩ oiny, hi'áry peve SENHOR oguejy ramo tata rupi. Hataxĩ opu'ã ovy tatakua gui hataxĩ opu'ã va'e rami, ha'e yvyty ha'e javi oryryi atã.

¹⁹ Ha'e gui mimby guaxu onhe'ẽ atã-atãve tema. Moisés ijayvu rã Nhanderujete ombovai yapu atãa py.

²⁰ Ha'e gui Sinai yvyty apyte áry SENHOR oguejy vy oenoĩ Moisés yvyty apyte áry ou aguã. Ha'e ramo Moisés oẽ ovy.

²¹ SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Eguejy ju, heta va'e kuery pe ndeayvu touve eme yvyty yvýry rupi rea'angaague kyvõ rami xee SENHOR-a katy xerexa aguã, ha'e kuery regua heta omano e'ỹ aguã.

²² Sacerdote kuery xee SENHOR re onhemboja va'e voi tojeki'a'o, xee SENHOR ajuka e'ỹ aguã — he'i.

²³ Ha'e ramo Moisés ombovai:

— Heta va'e kuery nda'evei ae Sinai yvyty re oẽ aguã, mba'eta orevy ndeayvu vy aipo're: “Ea'anga yvyty yvýry rupi, xevy guarã ae remboaxa vy”, 're va'ekue orevy.

²⁴ SENHOR aipoe'i ixupe:

— Tereo, eguejy ju. Ha'e rire ma peẽ ju pejogueruvy Arão reve. Ha'e rã sacerdote kuery ha'e heta va'e kuery

ma touve eme rea'angaague kyvõ rami xee SENHOR aĩa py oẽ aguã, ajuka e'ỹ aguã.

²⁵ Ha'e ramo heta va'e kuerya py ju Moisés oguejy vy omombe'u ha'e kuery pe ha'e nunga ha'e javi.

20

Deuteronomio 5.1-21

¹ Ha'e gui po rami Nhanderueete ijayvu. Ha'e vy aipoe'i:

² — Xee ma SENHOR Nderueete Egito yvy re escravo pen-dekuai vy pemba'eapo poyiague gui pendepe'a va'ekue.

³ — Ndererekoi 'rã nderueete mboae xerenonde.

⁴ — Nderejapoi 'rã mba'emo ra'angaa nderueterã, yva re ikuai va'e ra'angaa, yva guýry yvy re ikuai va'e ramigua, neĩ yvy guy rupi yy oĩ va'e rupi ikuai va'e ra'angaa voi.

⁵ Ha'e nunga neremboetei 'rã, neĩ nerembojeroviai 'rã, mba'eta xee ae ma SENHOR Nderueete aiko, aipota xere anho pejerovia, mba'eta aju vy ambopaga 'rã xere nda'ija'ei va'e reko vaiague re, tuu kuery, ta'y kuery, hamymino ha'e hamymino jevy kuery ikuaia peve.

⁶ Ha'e rã amongue xerayvu vy ajapo ukaague rami ikuai va'e ma amboaxy 'rã mil-kue hamymino kuery ikuai peve.

⁷ — Ndeayvu rive eme SENHOR Nderueete rery rupi, mba'eta SENHOR nomboeko porãĩ 'rã hery rupi ijayvu rive va'ekue.

⁸ — Nema'endu'a ke sábadó ára py icy'a e'ỹ va'erã remboete aguã.*

⁹ Mboapy meme ára re 'rã remba'eapo, ha'e rejapopa 'rã rejapo va'erã va'ekue ha'e javi.

¹⁰ Ha'e rã sete-a ára ma sábadó SENHOR Nderueete pegua ára. Neremba'eapoi 'rã mba'eve py, ndera'y, nderajy, nerembuguai avakue ha'e kunhague, nerymba kuery, neĩ mombyrygua kuery ndero py removaẽ va'ekue voi.

---

* 20:8 Sábado ma “Pytu'ua ára” 'ea.

¹¹ Mba'eta mboapy meme ára re SENHOR ojapo raka'e yva ha'e yvy, ye'ẽ ha'e opa mba'e hexe ikuai va'e. Ha'e gui sete araa py ma opytu'u. Ha'e nunga rupi sábado ára SENHOR ogueroayvu porã vy oeja iky'a e'ỹ va'erã.*

¹² — Remboete 'rã nderu ha'e ndexy, reikove puku aguã yvy ndeyvyrã SENHOR Nderuete ome'ẽ va'ekue re.*

¹³ — Ejojuka eme.*

¹⁴ — Ndetavy eme.*

¹⁵ — Nemonda eme.*

¹⁶ — Ndeayvu rive eme neirũ re.

¹⁷ — Emoaruã eme neirũ ro. Emoaruã eme neirũ ra'yxy, hembiguaí ava neĩ kunha, hymba vaka neĩ mburika'i, neĩ neirũ mba'e rei-rei oguereko va'e.*

Deuteronomio 5.22-33

¹⁸ Israel kuery ha'e javi oendu okuapy yapu ha'e mimby guaxu pu, ha'e oexa overa va'e ha'e yvyty gui hataxĩ va'e. Ha'e nunga ha'e kuery oexa vy oryryipa ha'e mombyry'i opyta.

¹⁹ Ha'e vy aipoe'i okuapy Moisés pe:

— Ndee ae ke ndeayvu orevy, ha'e ramo ore kuery roendu 'rã. Ha'e rã Nhanderuete ma ta'ijayvu eme orevy, romanomba e'ỹ aguã.

²⁰ Moisés ombovai heta va'e kuery pe:

— Pekyje eme ke. Nhanderuete ma pendeko a'ã aguã ou kuri, henonde pendu riae aguã pejererokyje aguã, pejejavy e'ỹ aguã — he'i.

²¹ Ha'e ramo ha'e kuery opu'ãmba okuapy mombyry'i. Ha'e rã Moisés ma Nhanderuete oĩa katy onhemboja ovy arai pytũ reia py.

* 20:11 Atos 4.24, 14.15 * 20:12 Mateus 15.4, Marcos 7.10, Efésios 6.2-3

* 20:13 Mateus 5.21, Romanos 13.9, Tiago 2.11 * 20:14 Mateus 5.27,

Romanos 13.9, Tiago 2.11 * 20:15 Romanos 13.9 * 20:17 Romanos

7.7, 13.9

Altar re ijayvuague

²² Ha'e ramo Nhanderuete aipoe'i Moisés pe:

— Po rami 'rã ndeayvu Israel kuery pe: “Peẽ kuery pexa ma yva gui pendereve xeayvu rã.

²³ Pejapo eme tuuete ramigua prata e'ỹ vy ouro gui xereve pemboete avi va'erã.

²⁴ Ha'e rami 'rãgue py peteĩ altar yvy guigua rive 'rã pejapo xemboete aguã. Ha'e va'e áry ma mba'emo peapy vy peme'ẽ 'rã, ha'e peteĩ rami nhandekuaia regua, penerymba vexa'i ha'e vaka ava. Mamo rã xerery re penema'endu'a aguã ajapoague rupi aju 'rã ha'e py pendea py romoingo porã aguã.

²⁵ Ita gui ri xeavy guarã altar pejapo vy ita omoatyrõmba pyre gui e'ỹ 'rã pejapo, mba'eta tembiporu py pemoatyrõ vy pemongy'a 'rã.

²⁶ Xevygua altar re pejeupi eme tape pyrõ-pyrõa'i rupi, pendepire reia ojekuaa e'ỹ aguã”, 're 'rã ha'e kuery pe.

21

Deuteronômio 15.12-18

¹ — Po rami 'rã remombe'u heta va'e kuery rekorã.

² Xapy'a rei peteĩ hebreu regua escravo-rã pejogua ramo mboapy meme ma'etỹ peve ete'i 'rã omba'eapo pëvy. Ha'e rã sete ma'etỹa py ma pepoi rive 'rã, hepy re'ỹ.

³ Omenda e'ỹ re ri peru rire ha'e ae'i 'rã oo. Ava omenda va'e ri vy ogueraa 'rã ta'yxy.

⁴ Xapy'a rei ipatõ ta'yxyrã ome'ẽ ramo imemby e'ỹ vy ipi'a, ha'e ramo ma kunha ha'e imemby kuery ipatõ pe meme 'rã opyta, ha'e ime ma ha'e ae'i 'rã oo.

⁵ Ha'e rami avi escravo onhemombe'u porã vy “Xee ma ayvu rima xepatõ, xera'yxy ha'e xera'y kuery. Ha'e rami vy ndajepe'axe'i apy gui”, he'i ramo

⁶ ipatõ ogueraa 'rã huvixa kuerya py, ojapo 'rã okẽ py ovaẽ aguã rami, e'ỹ vy okẽ yta peve, ha'e ramo inambi ipatõ omombu 'rã mba'emo mombua py. Ha'e rami rire ixupegua escravo riae 'rã oiko.

⁷ — Xapy'a rei peteĩ ava escravo-rã guajy ovende ramo kunha va'e ndojepe'ai 'rã escravo kuery ojepe'aa rami.

⁸ Xapy'a rei ipatõ gua'yxyrã ojogua teĩ kunha va'e nombovy'ai ramo ovende ju 'rã. Ha'e rami avi nda'evei amboae yvy pygua pe ovende aguã, mba'eta ha'e rami aguã ixupe anhetẽ rupi e'ỹ 'rã oikoa.

⁹ Ha'e rã gua'y re ri omomenda vy guajy rami ae 'rã oguereko.

¹⁰ Ha'e gui xapy'a rei gua'y ra'yxyrã kunha mboae ju ojou vy ta'yxy jypygua pe ome'ẽ tema 'rã tembi'u, ijaorã ha'e ta'yxy rami joguereko aguã.

¹¹ Ha'e nunga mboapyve mba'e ixupe nome'ẽi ri vy opoi rive 'rã hepy re'ỹ.

Jogueru'a va'e re ijayvuague

¹² — Amongue jojuka ramo ha'e voi pejuka 'rã.

¹³ Ha'e rã potae vy e'ỹ ojuka, ha'e rã ipo py Nhanderuete ombou rire ma pemondouka 'rã onhemi aguã henda pẽvy aikuaa uka va'erã va'e py.

¹⁴ Ha'e rami avi guetarã ojukaxe vy ete hexe oma'ẽ mbe-gue reve opu'ã, hi'ã gui ojuka ramo ma xevygua altar yvýry oĩa gui teĩ penoẽ 'rã pejuka aguã.

¹⁵ Nguu e'ỹ vy oxy ojuka va'ekue ma pejuka 'rã.

¹⁶ Ha'e amongue ojopy nhea'ã rei vy ovende, ha'e rami e'ỹ vy ipo py ojoua ramo ma pejuka avi 'rã.

¹⁷ Nguu e'ỹ vy oxy re ijayvu vai va'ekue avi 'rã pejuka.*

---

* 21:17 Mateus 15.4, Marcos 7.10

18 — Xapy'a rei mokoĩ joguero'aa py guetarã ombouguypa 'rã ita py, ha'e e'ỹ opo py. Ha'e gui hetarã omano e'ỹ vy jepe ngupa py itui 'rã.

19 Ha'e gui opu'ã vy oka rupi ju oiko 'rã opopoka reve teĩ. Ha'e rami rã napembopagai 'rã nhoungaare. Ha'e rami avi nhoungaare omboekovia 'rã ára omboaxa riveague re, ha'e omopena uka 'rã okuera porã peve.

20 — Xapy'a rei amongue guembiguai ava e'ỹ vy kunha vyvra py oinupã ramo omano 'rã ipo py. Ha'e rami rã pembopaga 'rã.

21 Ha'e rami avi xapy'a rei peteĩ ára, mokoĩ ára ri hembiguai nomanoi ramo napembopagai 'rã ipatõ, mba'eta ipatõ peráta rami ombovare va'e.

22 — Ha'e gui xapy'a rei avakue joguero'aa py peteĩ ounga 'rã kunha ipuru'a va'e. Ha'e gui omemby'i oity teĩ ixy re mba'eve rei ndoikoi ramo ma oungaare omboekovia 'rã kunha va'e me oipotaa rami, huvixa kuery ijayvua rami ete.

23 Ha'e rami avi kunha va'e nda'evei ramo pejuka avi 'rã ijukaare,

24 joexa omombuague re pemombu avi 'rã hexa, nhoaĩ omopêague re pemopê avi 'rã haĩ, jopo ojayaague re pejaya avi 'rã ipo, jopy ojayaague re pejaya avi 'rã ipy,*

25 joapyague re peapy avi 'rã, nhoungaague re peunga avi 'rã, ha'e nhokyxĩague re peikyxi avi 'rã.

26 — Xapy'a rei amongue guembiguai ava e'ỹ vy kunha oexa mbogue ramo ndoexavei 'rã. Ha'e rami rã opoi rive 'rã hexa ombogueague rekovia.

27 Ha'e guembiguai ava e'ỹ vy kunha raĩ ojavykya rupi omboi ramo opoi rive 'rã haĩ omboiague rekovia.

28 — Ha'e gui xapy'a rei amongue rymba vaka ma ava e'ỹ vy kunha oikutu rive omano 'rã. Ha'e rami rã vaka

---

* 21:24 Mateus 5.38

pejapipa 'rã ita py, ha'e neĩ ho'okue ma voi ndape'ui 'rã. Ha'e rã vaka ja ma napembopagai 'rã.

²⁹ Ha'e rami avi xapy'a rei vaka yma ma voi jokutu va'ety, ha'e ija oikuaa va'eri nombotyí ramo peteĩ ava e'ỹ vy kunha mba'e ojuka 'rã. Ha'e rami rã vaka pejapipa 'rã ita py, ha'e ija voi pejuka avi 'rã.

³⁰ Ha'e rami teĩ ija pe omboekovia re ojerurea ramo ojerurea rami ome'ẽ 'rã guekove rekovia.

³¹ Xapy'a rei peteĩ ava'i e'ỹ vy kunha'i vaka oikutu vy ojuka ramo ha'ekue rami ae 'rã pembopaga ija.

³² Ha'e rã escravo ava e'ỹ vy kunha mba'e vaka oikutu ramo ija opaga 'rã ipatõ pe trinta hatã'i va'e prata guigua, ha'e rã vaka ma pejapipa 'rã ita py.

³³ — Amongue yvykua omboty e'ỹ re oeja, xapy'a rei yvy ojo'o va'ekue ri ikua nombotyí ramo ha'e py ho'a 'rã vaka, e'ỹ vy mburika.

³⁴ Ha'e rami rã yvy jo'oare omboekovia 'rã ija pe peráta ome'ẽ vy. Ha'e gui mymba omano va'ekue ma imba'e ae 'rã opyta.

³⁵ — Xapy'a rei amongue rymba vaka ma amboae rymba vaka oikutu ramo omano 'rã. Ha'e rami rã ija kuery ovende 'rã vaka oikove va'e, ha'e hepykue omboja'o 'rã joo'i rami. Ha'e mymba omano va'ekue avi 'rã omboja'o.

³⁶ Ha'e rami avi ha'e va'e vaka jokutu va'etya oikuaa pavẽ va'eri ija nombotyí ramo guymba vaka ome'ẽ 'rã amboae vaka rekovia, ha'e rã omano va'ekue ma imba'e ae 'rã opyta.

22

Nhomba'e rei-rei re ijayvuague

¹ — Xapy'a rei amongue vaka e'ỹ vy vexa'i re imonda vy ovende 'rã ojuka e'ỹ vy. Ha'e ramo peteĩ-teĩ vaka imondaague rekovia ome'ẽ 'rã peteĩ nhiruĩ vaka, ha'e

peteĩ-teĩ vexa'i imondaague rekovia ome'ẽ 'rã irundy vexa'i.

² Ha'e xapy'a rei imonda va'e peteĩ oo py oipe'a rã ojoua vy oikutu rã omano 'rã. Ha'e ramo huguy moẽare ojejavy va'e'ỹ 'rã opyta.

³ Ha'e rã xapy'a rei kuaray ouve teri reve ri ha'e nunga oiko ramo huguy moẽare ojejavy va'e 'rã opyta.

— Imonda va'e oiko va'e rei omboekovia 'rã imondaague. Xapy'a rei ome'ẽ aguã ndojoui ramo pevende 'rã escravo-rã imondaague rekovia.

⁴ Xapy'a rei mymba vaka, mburika e'ỹ vy vexa'i mba'e re imonda rire ipo py imondaague oikove reve teri ojoua 'rã. Ha'e rami rã imondaague rekovia mokoĩ kuerei 'rã ome'ẽ.

⁵ — Xapy'a rei amongue guymba nhomba'ety py, e'ỹ vy jo'uvaty py omongaru 'rã, ha'e rami e'ỹ vy opoi rive 'rã nhomba'ety rupi okaru oikovy. Ha'e rami rã ija omba'ety gui ae 'rã omboekovia iporãgueve va'e ome'ẽ vy, ha'e e'ỹ vy o'uvaty gui.

⁶ Xapy'a rei tata ojopy xapy'a vy juuty okai vy oapy avi 'rã mba'emo aju oĩ va'e, e'ỹ vy oipo'o pyre, ha'e rami e'ỹ vy mba'ety ha'e javi okai 'rã. Ha'e rami rã tata moendyare omboekovia 'rã okaiague re.

⁷ — Xapy'a rei amongue guetarã pe peráta e'ỹ vy mba'emo ome'ẽ 'rã omoĩ porã aguã, ha'e gui ha'e nunga re imondaa 'rã ijopyare gui, ha'e imonda va'ekue ojoua 'rã. Ha'e rami rã imondaague re ma mokoĩguea repy 'rã omboekovia.

⁸ Ha'e xapy'a rei imonda va'ekue ndojouai ramo hoo va'e ae 'rã peraa huvixa kuerya py, ha'e kuery oikuaa pota aguã guetarã mba'e rei-rei re na'imondai pa ra'ea re.

⁹ Xapy'a rei amongue jokore 'rã mymba vaka re, mburika, vexa'i mba'e, ao, e'ỹ vy mba'emo omokanhy mbyre re. Ha'e rami vy amboae “Xemba'e rima” he'i ramo mokoĩve

'rã peraa huvixa kuerya py. Ha'e ramo huvixa peteĩ om-bopaga ramo guetarã pe mokoĩguea repy 'rã omboekovia.

¹⁰ Xapy'a rei amongue guetarã pe opena uka 'rã guymba mburika, vaka, e'ỹ vy vexa'i re, ha'e e'ỹ vy amboae nunga mymba re, ha'e gui hymba omano 'rã, ha'e e'ỹ vy ojejuka 'rã, e'ỹ vy oẽ ramo avave rei ndoexaavei 'rã.

¹¹ Ha'e rami rã guetarã pe oura 'rã Nhanderuete rery rupi. Ha'e vy “Xee tu ndajopyi nerymba”, he'i 'rã. Ha'e ramo ija ojou porã 'rã, ha'e amboae ma nomboekoviai 'rã.

¹² Ha'e rami avi anhetẽ imondaague oikuaa ramo ma omboekovia 'rã ija pe.

¹³ Xapy'a rei ojayapaa ramo ogueru 'rã oexa pavẽ aguã. Ha'e rami rã nomboekoviai 'rã ojayapaague re.

¹⁴ Ha'e amongue guetarã pe hymba re ojerure vy ogueraa, ha'e ija noĩa py mymba okarau, e'ỹ vy omano 'rã. Ha'e rami rã heraare omboekovia 'rã.

¹⁵ Ha'e rã ija ha'e py ri oĩ rire heraare nomboekoviai 'rã. Xapy'a rei hepy re oiporu rire oiporukaague repy ae 'rã ome'ẽ hekovia.

Jomeme ha'e Nhanderuete pe marã rami pa ikuai aguã oejague

¹⁶ — Kunhataĩ'i omenda aguã nda'evei teri va'e amongue ombotavy vy onheni 'rã hexeve. Ha'e rami vy hexe omboekovia 'rã, ha'e omenda 'rã.

¹⁷ Ha'e rami avi tuu nomomendaxei ramo ixupe peráta py omboekovia 'rã kunhataĩgue re opagaa rami.*

¹⁸ Imba'evyky va'e rei napemoingovei 'rã.

¹⁹ Mymba reve itavy va'ekue pejuka 'rã.

²⁰ Amongue tuuete mboae pe, Nhanderuete pe'ỹ mba'emo ome'ẽ ramo pejuka avi 'rã.

---

* 22:17 Ha'e jave py ava omendaxe vy kunhataĩ ru kuery pe ome'ẽ 'rã mba'emo iporã va'e (Gênesis 24.53).

²¹ Pemoingo axy eme amboae regua, pereko axy eme, mba'eta peẽ voi Egito yvy re amboae regua peiko rire.

²² Pejavyky eme neĩ peteĩve imeve'ỹ va'e, e'ỹ vy tyre'ỹ.

²³ Mba'eta mba'emo py rei pemoingo axy ramo ha'e kuery xevy ojapukai ramo aendu 'rã ojapukaia.

²⁴ Ha'e rami vy xepoxy vy rojuka uka 'rã kyxe guaxu py. Ha'e ramo pendera'yxykue ju 'rã oiko imeve'ỹ va'e, ha'e pendera'y kuery voi tyre'ỹ 'rã ikuai.

²⁵ Xapy'a rei xevygua iporiaukue'i ndea katy'i oiko va'e pe peráta reiporuka ma vy emboekovia retave eme, peráta oiporuka va'ety kuery rami e'ỹ.

²⁶ Xapy'a rei neretarã gui ao puku reipe'a vy nemba'emo ogueraa va'e rekovia, ha'e rami vy ixupe reme'ẽ ju 'rã kuaray oike e'ỹ mbove.

²⁷ Mba'eta ha'e va'e py ae 'rã onhemonde, onheovã'i 'rã ipire ao'ia. Ajukue py onheovã e'ỹ re mba'exa tu oke 'rã? Ha'e va'e xevy ojapukai ramo aendu 'rã, mba'eta xee anhomboaxy kuaa va'e.

²⁸ Ndeayvu vai eme Nhanderuete rovai, neĩ penderuvixa kuery re voi.*

²⁹ Xevy reme'ẽ va'erã eru voi nemba'ety gui ha'e nde'uvaty gui iporãguevo. Ndera'y kuery jypygua voi remboaxa 'rã xevy.

³⁰ Ha'e rami ae avi 'rã rejapo 'rã nerymba vaka ha'e vexe'i re. Sete ára re ranhe oxy rupi toiko. Ha'e gui oito araa py ma reme'ẽ 'rã xevy.

³¹ Xevygua icy'a e'ỹ va'e 'rã pendekuai. Ha'e rami vy pe'u eme jai rupi ivaipa rei va'e ro'okue. Jagua kuery pe rive 'rã pemombo.

23

Ijapu ha'e joe ijayvu rei va'e re ijayvuague

---

* 22:28 Atos 23.5

¹ — Nda'evei nemba'emombe'u rive aguã, nda'evei joekokue ramigua remombe'u vy heko vai va'e reve renhomoirũ aguã.

² Nda'evei heta va'e kuery rupive peo aguã mba'emo vai pejapo aguã katy. Ha'e pavẽ ijayvu rei okuapya py voi nda'evei renhomoirũ aguã anhetẽ rupi e'ỹ ndeayvu vy.

³ Iporiaukue re reikuaa potaa py ma nda'evei reayvuve rive aguã.

⁴ Xapy'a rei nderovaigua rymba vaka e'ỹ vy mburika ixã e'ỹ re rejou vy reraa ju 'rã ixupe.

⁵ Ndere ija'e e'ỹ va'e rymba mburika ovoyi reve onheno oupy rã rexa vy ema'ẽ rive eme, eipytyvõ ivoyi oupi aguã.

Deuteronomio 16.18-20

⁶ — Neretarã iporiaukue'i huvixa kuery pe ojexa uka rã nda'evei ha'eve'ỹa rami rereko aguã.

⁷ Nda'evei reiporu aguã ayvu rive rei. Nda'evei rejuka uka aguã ojejavy e'ỹ va'e ha'e heko porã va'e, mba'eta xee namboeko porã 'rã joapo vai rei va'e.

⁸ Nda'evei ome'ẽmby rejopy aguã ha'eve'ỹa rami rejoguereko aguã, mba'eta ome'ẽ mbyre oexa mbogue 'rã hi'arandu va'e, ojapo 'rã heko porã va'ekue voi anhetẽ rupi e'ỹ ijayvu aguã rami.

⁹ Ha'e nda'evei amboae regua rejavyky aguã, mba'eta peikuaa ae ma amboae regua py'a re oĩ va'e, Egito yvy re amboae regua peiko rire.

Levítico 25.1-7

¹⁰ — Mboapy meme ma'etỹ peve 'rã rema'etỹ ndeyvy re, ha'e ndejeupe guarã remono'õ 'rã mba'emo aju.

¹¹ Ha'e rã sete ma'etỹa re ma yvy reja 'rã opytu'u aguã, topyta rema'etỹ e'ỹ re. Ha'e ramo heta va'e kuery regua iporiaukue'i ojou aguã ho'u va'erã, ha'e ka'aguy rupigua voi ho'u aguã hembyrekue. Ha'e rami ae 'rã rejapo

nde'uvaty ha'e nde-oliveira-ty re.

Levítico 23.3

¹² — Mboapy meme ára peve 'rã remba'eapo. Ha'e rã sete araa py ma repytu'u 'rã, nerymba vaka ha'e mburika voi opytu'u aguã, ha'e gui nerembiguai pi'a kuery ha'e amboae regua voi opytu'u avi aguã.

¹³ Penekyre'y xeyvua ha'e javi rupi pendekuai aguã. Ha'e rami vy penema'endu'a eme tuuete ramigua rive rery re, ha'e nunga rery rupi pendeayvu eme.

Êxodo 34.18-26; Levítico 23.4-21,33-44; Deuteronômio 16.1-17

¹⁴ — Ma'etÿa nhavõ mboapykue 'rã pejapo ngaru xevy.

¹⁵ Ha'e rami vy pejapo 'rã ngaru mbojape imbovua revegua e'ÿ. Sete ára re pe'u 'rã mbojape imbovua revegua e'ÿ aipoa'eague rami vy, jaxy abibe re oa'angaague py ae, mba'eta ha'e va'e jave py Egito yvy gui peẽmba raka'e. Xerenonde avave rei tou rive eme mba'emo ogueru e'ÿ re.

¹⁶ Ha'e gui pejapo avi 'rã ngaru mba'emo ra'yĩgue pemono'õa regua, penemba'ety rupi mba'emo ra'yĩgue pemoaĩague gui jypy'igua pemono'õ jave. Ha'e gui ma'etÿa opaa py pejapo avi 'rã ngaru mba'emo'a peipo'oa regua, penemba'ety rupi renhotÿ va'ekue gui pemono'õmba ma rire.

¹⁷ Ma'etÿa nhavõ mboapykue 'rã avakue ha'e javi ojexa uka okuapy SENHOR Penderuete renonde.

¹⁸ Nda'evei mbojape imbovua regua xevy peme'ẽ avi aguã mymba pejuka va'ekue ruguykue reve. Xevygua ngarua py nda'evei avi inhandykue pereko aguã pytũ mbukukue re ko'ẽmba peve.

¹⁹ Penemba'ety rupi jypy'i oiko va'ekue regua iporãgueve peru 'rã SENHOR Penderuete pegua oo py. Ha'e nda'evei kavara'i pembojy aguã ixy ae kamby reve.

Ijyvyrã Nhanderuete ome'ẽ aguã re ijayvuague

²⁰ — Penerenonde re amondouka 'rã peteĩ anjo pendere opena aguã tape rupi, ha'e pendereraa aguã pendeyvyrã areko va'e py.

²¹ Ha'e va'e renonde re ma peiko kuaa, ha'e pendu ijayvua. Pepu'ã eme hexe, mba'eta ha'e nomboguei 'rã pendeko vaiague, hexe xerery oĩ ramo.

²² Ha'e rami 'rãgue py opa mba'e py penhe'ẽ rendu, ha'e xeayvague ha'e javi rejapopa ramo xee aiko 'rã penderovaigua kuery rovaigua, ha'e penemoingo axy reixe va'e moingo axya.

²³ Mba'eta xeguigua anjo penerenonde oo vy pendereraa 'rã amorreu, heteu, ferezeu, cananeu, heveu ha'e jebuseu kuery yvy peve. Ha'e gui ha'e va'e kuery xee amomba 'rã.

²⁴ Ha'e gui nda'evei ha'e kuery ruete pembojerovia neĩ pemboete aguã, nda'evei ha'e kuery ikuaia rami peẽ kuery pendekuai aguã. Ha'e rami 'rãgue py pemomba ete 'rã, ha'e pemboa'yipa 'rã ita omopu'ã va'ekue ha'e javi.

²⁵ SENHOR Penderuete pe ete 'rã pendekuai. Ha'e ramo ha'e omoingo porã 'rã mbojape pe'u va'e ha'e yy pey'u va'e. Penembyte gui oipe'apa 'rã mba'eaxy.

²⁶ Ha'e ramo pendeyvy re ndoikoi 'rã kunha omemby'i oity va'e, neĩ imemby va'erã e'ỹ. Xee romoingo pukuve 'rã.

²⁷ Ha'e penerenonde rupi amondouka 'rã xegui okyjepa aguã, mamó rã peoa ha'e javi rupi onhemondyipa aguã. Ajapo 'rã penderovaigua kuery ha'e javi guakykue katy onha aguã rami.

²⁸ Penerenonde amondouka avi 'rã kavy nerenonde gui oipe'a heravy va'erã: heveu kuery, cananeu ha'e heteu kuery.

²⁹ Ha'e rami avi peteĩ'i ma'etỹ re'ỹ 'rã aipe'a, ijyvy va'ekue opyta rei e'ỹ aguã, ha'e penderovai ka'aguy rupigua heta-etave e'ỹ aguã.

³⁰ Ha'e rami 'rãgue py mbeguei'i py aipe'a 'rã heravy penerenonde gui, pendereta ha'e pendeyvyrã va'ekue ha'e javi rupi pendekoa peve.

³¹ Ha'e gui pendeyvyrã aa'anga 'rã Ye'ẽ Pytã guive filisteu kuery ikuaia rupi ye'ẽ oĩ va'e peve, ha'e tekoa e'ỹa guive Eufrates yakã peve. Mba'eta pendepo py amboaxa 'rã ha'e va'e yvy re ikuai va'e ha'e javi, penerenonde gui peipe'apa aguã.

³² Ha'e kuery reve pejapo eme peteĩ rami pendekuai aguã, neĩ ha'e kuery ruete ramigua kuery pe pendekuai eme guive.

³³ Ha'e va'e kuery ma nda'evei ikuai aguã pendeyvy re, xerovai rupi penderojavy e'ỹ aguã. Tuuete kuery pe pendekuai ramo nhuã py rami 'rã penembo'a.

24

Israel kuery reve Nhanderuete guexeve guarã ojapogue

¹ Ha'e gui Nhanderuete aipoe'i Moisés pe:

— Eẽ eovy xee SENHOR aĩa py, Arão reve, ha'e gui Nadabe, Abiú ha'e setenta Israel regua nhomongeta va'ety kuery reve. Mombyry gui teri pejua py pembojerovia 'rã.

² Ndee Moisés anho 'rã renhemboja xee SENHOR re. Ha'e rã amboae kuery ma nonhembojai 'rã, heta va'e kuery ma voi nda'evei oẽ aguã ha'e kuery reve — he'i.

³ Ha'e gui Moisés oo ju vy heta va'e kuery pe omombe'u Nhanderuete ijayvuague, ha'e ayvu oeja va'ekue ha'e javi.

Ha'e ramo heta va'e kuery peteĩ rami meme ombovai okuapy. Ha'e vy aipoe'i:

— SENHOR ijayvuague va'e ma guive rã rojapopa 'rã — he'i.

⁴ Moisés omboparapa SENHOR ayvu ha'e javi'i. Ha'e gui ko'ẽ aje'ive'i reve opu'ã vy peteĩ altar ojapo yvyty yvy'iry. Doze ita omopu'ã avi, Israel kuery regua doze ikuaia rami.

⁵ Ha'e omondouka amongue Israel kuery regua kun-umigue. Ha'e va'e kuery ma mba'emo oapy vy ome'ê SENHOR pe, ha'e vaka ra'y ojuka hexeve peteĩ rami ikuaia regua.

⁶ Huguy mbyte rupigua Moisés ojopy vy omoĩ peteĩ hy'a py, ha'e rã hembyrekue ma omboayvipa altar áry rupi.

⁷ Ha'e gui kuaxia guexeve guarã ojapo pyre oĩa ogueru vy ogueroayvu heta va'e kuery oendua py. Ha'e ramo ha'e kuery aipoe'i:

— SENHOR ijayvuague ha'e javi 'rã rojapo, ronhe'ẽ rendu vy — he'i.

⁸ Ha'e gui huguy omboyru va'ekue Moisés ogueraa vy heta va'e kuery áry rupi ju omboayvi. Ha'e vy aipoe'i:

— Kova'e tuguy ma SENHOR guexeve guarã pendereve ojapo aguã, ijayvuague ha'e javi rami vy — he'i.*

⁹ Ha'e gui oẽ jogueravy Moisés ha'e Arão, Nadabe, Abiú ha'e setenta-ve Israel regua nhomongeta va'ety kuery.

¹⁰ Ha'e kuery oexa Israel kuery Ruete. Ipy guýry ma peteĩ pyrõa oĩ ita safira ramigua, yva rami hexakã va'e.

¹¹ Israel regua Nhanderuede oiporavo va'ekue oexa teĩ ha'e kuery re opo nomoĩ. Ha'e rami 'rãgue py okaru ha'e oy'u okuapy henonde.

Peteĩgue ju nhomongeta va'ety kuery reve Moisés vyty re oẽague

¹² Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Eẽ ke vyty re xea py, ha'e epyta ranhe ha'e py. Ndevy ame'ẽ 'rã itape ambopara va'ekue pendekorã ha'e ajapo uka va'e oĩa, ha'e kuery ju rembo'e aguã — he'i.

¹³ Ha'e ramo guembiguai Josué reve Moisés opu'ã vy oẽ ovy Nhanderuede pegua vyty re.

¹⁴ Nhomongeta va'ety kuery pe aipoe'i:

* 24:8 Mateus 26.28, Marcos 14.24, Lucas 22.20, Hebreus 9.20

— Orerarõ ke apy pendea py rojevy peve. Arão ha'e Hur ma opyta 'rã pendereve. Xapy'a rei amongue mba'emo oguereko ri vy ha'e kuerya py too — he'i.

¹⁵ Ha'e gui Moisés oẽ ramo arai ojao'ipa yvyty.

¹⁶ Sinai yvyty áry ojekuaa oiny Nhanderuede rexakã. Seis ára re arai ojao'i. Ha'e gui sete araa py ma SENHOR oenoĩ Moisés arai mbyte gui.

¹⁷ SENHOR rexakã ma tata rami nhomomba va'e ojekuaa yvyty apyte áry Israel kuery oexa rã.

¹⁸ Arai mbyte rupi Moisés oike vy oẽ ovy yvyty re. Ha'e py ma opyta quarenta ára ha'e quarenta pytũ re.

25

Êxodo 35.4-9

¹ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

² — Ndeayvu ke Israel kuery pe ogueru aguã xeivy ome'ẽ va'erã. Avakue ipy'a re ha'e rami aguã oĩa va'e, ha'e kuery po gui pejopy 'rã xeivy ome'ẽ va'e.

³ Pova'e ma xevygua ha'e kuery po gui pejopy va'erã: ouro, prata ha'e overa va'e,

⁴ ajukue hovy va'e, púrpara, pytã va'e, ajukue iporãve va'e ha'e kavara rague,

⁵ vexa'i pirekue omopytã mbyre, ipirekue iporãve va'e, yvyra acácia,

⁶ azeite tataendy rykuerã, azeite SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua irürã ha'e heakuã porã va'e oapy pyrã,

⁷ ita ônix ha'e ita sacerdote pegua manto ha'e ipexo regua jeguarã.

⁸ Xeivy pe pejapo 'rã peteĩ henda iky'a e'ỹ va'erã, heta va'e kuery mbyte xee aiko aguã.

⁹ Ombojerovia atyrã rejapo 'rã ha'angaa ndevy aexa uka va'e ha'e javi rami, ha'e opy oĩ 'rã ha'e va'e rami rejapo va'erã ha'e javi.

Êxodo 37.1-5

¹⁰ — Yvyra acácia gui rejapo 'rã xeayvu ryrurã. Ipuku-a ma peteĩ metro raxa'i, ipya ma meio metro raxa'i, yvatea ma meio metro raxa'i avi.

¹¹ Renhovã 'rã ouro ete'i py. Hyepy rupi ha'e hi'áry rupi voi renhovã 'rã. Ha'e ijyvýry rupi ma rembojega 'rã ouro guigua py.

¹² Rejapo avi 'rã irundy inhapyĩ va'e ouro gui. Ha'e va'e ma remoĩ 'rã hyru apy irundyve re. Mokoĩ inhapyĩ va'e remoĩ 'rã kyvõ katygua re, ha'e mokoĩ avi 'rã remoĩ hovai re.

¹³ Rejapo avi 'rã yvyra po'i'i acácia gui, ha'e renhovã 'rã ouro py.

¹⁴ Yvyra po'i'i ma remboaxa 'rã hyru jovaive re inhapyĩ va'e oĩ va'e rupi, ha'e va'e re hyru peraa aguã.

¹⁵ Yvyra po'i'i opyta 'rã hyru jovaive re inhapyĩ va'e oĩ va'e rupi. Ndapeipe'ai 'rã ha'e gui.

¹⁶ Hyru py remoĩ 'rã xeayvu ndevy aikuaa uka va'erã va'e.

Êxodo 37.6-9

¹⁷ — Imbotya teko vai ombogue atyrã rejapo avi 'rã ouro ete'i gui. Ipuku-a ma peteĩ metro raxa'i 'rã, ha'e ipya ma meio metro raxa'i.

¹⁸ Ouro gui avi 'rã rejapo mokoĩ anjo ipepo va'e ra'angaa. Ouro omoatyrõ mbyre gui 'rã rejapo, hyru mbotya apy jovaive re hi'aĩ va'erã.

¹⁹ Peteĩ anjo ra'angaa remopu'ã 'rã peteĩ apy re, ha'e amboae ma hovai re. Peteĩ regua gui meme 'rã rejapo imbotya ha'e anjo ra'angaa ijapy jovaive re hi'aĩ va'erã.

²⁰ Anjo ra'angaa opepo oupi 'rã yvate katy, ipepo omo'ã 'rã hyru mbotya. Joa katy 'rã oma'ẽ, imbotya teko vai ombogueaty katy ae.

²¹ Hyru áry remoĩ 'rã imbotya. Ha'e rã hyepy py ma remoĩ 'rã xeayvu ndevy amboaxa va'erã va'e.

²² Ha'e py aju 'rã ndea py, imbotya teko vai ombogueaty áry, mokoĩve anjo ipepo va'e ra'angaa xeayvu ryrubotya áry hi'aĩ va'e mbyte. Ndereve xeayvu 'rã ajapo uka va'e, ha'e Israel kuery rekorã amombe'u va'e ha'e javi re.

Êxodo 37.10-16

²³ — Rejapo avi 'rã peteĩ mesa yvyra acácia gui. Ipuku-a ma peteĩ metro va'erã, ipua ma meio metro, ha'e yvatea ma meio metro raxa'i.

²⁴ Mesa ma renhovã 'rã ouro ete'i py. Ijyvýry rupi ma rembojagua 'rã ouro guigua py.

²⁵ Ijyvýry rupi ma rejapo 'rã hembe 'yrã. Ipo guaxua ma irundy kuã va'erã, ha'e hembe 'y rupi rembojagua 'rã ouro guigua py.

²⁶ Irundy inhapyĩ va'e rejapo 'rã ouro gui. Ha'e va'e ma remoĩ 'rã ijapy irundyve re, hetyma irundyve oĩa py.

²⁷ Rembojaguaague katy'i 'rã oĩ inhapyĩ va'e yvyra po'i'i oĩ aguã, ha'e va'e re peraa aguã mesa.

²⁸ Ha'e va'e yvyra po'i'i ma rejapo 'rã yvyra acácia gui, ha'e ouro py renhovã 'rã, ha'e va'e re peraa aguã mesa.

²⁹ Hi'áry guarã rejapo avi 'rã hy'arã, heakuã porã va'e oapy atyrã, hy'a kuarã ha'e hy'a rugua'i mba'emo ome'ẽmby peraa aguã. Ha'e va'e ma ouro ete'i gui meme 'rã rejapo.

³⁰ Mesa áry remoĩ 'rã mbojape iky'a e'ỹ va'e xerenonde oĩ riae va'erã.

Êxodo 37.17-24

³¹ — Rejapo avi 'rã peteĩ tataendy 'yrã ouro guigua. Ouro omoatyrõ mbyre gui 'rã rejapo. Hapytarã, hakãrã, tykue ryrurã, ijapu'a va'erã, ha'e ipotyrã voi peteĩ'i gui meme 'rã rejapo.

³² Ijyke gui ma oẽ 'rã mboapy meme hakã. Mboapy rakã oẽ oiny 'rã peteĩ yke gui, ha'e hovai gui ju mboapy rakã avi 'rã oẽ.

³³ Peteĩ-teĩ hakã re oĩ 'rã mboapy amêndoa ra'angaa tykue ryrurã, peteĩ ijapu'a va'e ha'e peteĩ ipoty. Ha'e gui hakã mboae re ha'ekue rami ae avi 'rã oĩ mboapy amêndoa ra'angaa tykue ryrurã, peteĩ ijapu'a va'e ha'e peteĩ ipoty. Ha'e rami 'rã mboapy meme hakã tataendy 'y gui oẽ oiny va'e.

³⁴ Hi'y re ete ma oĩ 'rã irundy amêndoa ra'angaa ijapu'a va'e tykue ryrurã, ipoty reve.

³⁵ Peteĩ ijapu'a va'e oĩ 'rã mokoĩ rakã ixugui oẽ oiny va'e rendarã, ha'e amboae ijapu'a va'e ha'ekue rami ae oĩ 'rã mokoĩ rakã ixugui oẽ oiny va'e rendarã. Oive ju 'rã peteĩ ijapu'a va'e mokoĩ rakã ixugui oẽ oiny va'e rendarã. Ha'e rami rejapo 'rã mboapy meme hakã mokõ-mokõĩ tataendy 'y gui oẽ oiny va'e.

³⁶ Ijapu'a va'e ha'e hakã ma peteĩ'i guigua meme. Ha'e javive peteĩ'i guigua meme 'rã rejapo ouro ete'i omoatyrõ mbyre gui.

³⁷ Rejapo avi 'rã sete tataendy. Ha'e va'e ma hendy 'rã omoexakã aguã henonde.

³⁸ Tata moendya ha'e imboguea ma ouro ete'i guigua meme.

³⁹ Peteĩ poyikue ouro ete gui 'rã rejapo tataendy 'yrã ha'e hyru ha'e javi.

⁴⁰ Eikuaa pota ke yvyty apyte re reĩ jave ha'angaa aexa uka va'ekue rami ete rejapopa aguã re.*

26

Êxodo 36.8-18

¹ — Ha'e gui rejapo 'rã ombojerovia atyrã. Imbotyarã ma oĩ 'rã dez cortina ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui, ha'e hovy va'e, púrpara ha'e pytã va'e gui. Rembojegua 'rã anjo ipepo va'e ra'angaa py. Ojapo kuaa va'e ojapo 'rã.

---

* 25:40 Hebreus 8.5

² Peteĩ-teĩ cortina puku-a ma catorze metros va'erã, ha'e ipya ma mokoĩ. Cortina ikuai va'e joo rami meme 'rã.

³ Peteĩ nhiruĩ cortina oje'a 'rã joe, ha'e hovai re voi peteĩ nhiruĩ oĩ va'e oje'a-je'a 'rã joe.

⁴ Hovy va'e gui rejapo 'rã jokuaa cortina jypygua apy re oĩ va'e rembe re. Ha'e rami ae avi rejapo 'rã mokoĩa aty apy re cortina oĩ va'e rembe re.

⁵ Peteĩ-teĩ cortina re cingüenta jokuaa 'rã rejapo, ha'e amboae cingüenta jokuaa rejapo 'rã mokoĩ aty apy re cortina oĩ va'e re. Peteĩ-teĩ ojokuaa ma oĩ 'rã hovaigua renonde katy.

⁶ Ha'e rejapo avi 'rã cingüenta ijopyarã ouro guigua. Ha'e va'e py peteĩ-teĩ cortina rejopy 'rã amboae re. Ha'e rami py ombojeroviaaty peteĩ'i ae 'rã opyta.

⁷ — Ha'e kavara rague gui rejapo avi 'rã cortina mboae ombojeroviaaty ao'i jevya mbotyarã. Onze cortina rejapo 'rã ha'e ramigua.

⁸ Ha'e va'e cortina peteĩ-teĩ puku-a ma quinze metros 'rã, ha'e ipya ma mokoĩ. Onze-ve cortina ikuai va'e joo rami meme 'rã ipuku-a ha'e ipya.

⁹ Ha'e va'e cortina ma peteĩ nhiruĩ rejokua 'rã joe, ha'e gui mboapy meme mboae voi rejokua 'rã ha'e rami. Cortina mboapy memea va'e ogueroja 'rã ijao'ia oĩ va'e renonde.

¹⁰ Ha'e jypygua aty apy re cortina oĩ va'e rembe re ma cingüenta jokuaa rejapo 'rã, ha'e mokoĩa aty apy re cortina oĩ va'e rembe re ma cingüenta jokuaa ju 'rã rejapo.

¹¹ Rejapo avi 'rã cingüenta ijopyarã overa va'e guigua. Ha'e gui ijopya ikuai va'e remoĩ 'rã cortina jokuaa re. Ha'e va'e py rejokua 'rã reovy ijao'i arã, peteĩ'i ae opyta aguã.

¹² Ha'e gui ijao'ia re cortina hembyrekue ma remoĩ 'rã ombojeroviaaty kupe katy, cortina mbyte rupi hembyre va'e ae.

¹³ Ha'e rami py ombojeroviaaty re cortina oĩ va'e pukukue

rami hembyre vy ma kyvõ rupi meio metro, hovai rupi meio metro avi. Ha'e va'e ma jovaive re remoĩ 'rã ijao'i arã.

Mymba pirekue ha'e vyvrape ogueru rukaague

¹⁴ — Ha'e gui vexa'i pirekue omopytã mbyre gui rejapo 'rã ijao'ia áry guarã. Ha'e va'e áry guarã ju remoĩ 'rã ipirekue iporãve va'e.

¹⁵ — Ombojeroviaaty ytarã ma rejapo avi 'rã vyvrape acácia gui. Ha'e nunga ma rejapo 'rã imo'amy.

¹⁶ Peteĩ-teĩ vyvrape puku-a ma irundy metros raxa'i 'rã, ha'e ipya ma meio metro raxa'i.

¹⁷ Peteĩ-teĩ vyvrape re oĩ 'rã mokoĩ omoĩ aguã joa katy oo va'e, joo'i rami nhovaexĩ aguã rami. Ha'e rami rejapo 'rã vyvrape ombojeroviaaty ytarã ha'e javi.

¹⁸ Ha'e ombojeroviaaty ytarã ma vinte vyvrape rejapo 'rã kuaray puku-a katy guarã.

¹⁹ Ha'e gui vinte-ve vyvrape guýry guarã ma rejapo 'rã quarenta omopyrõ aguã prata guigua. Mokoĩ omopyrõ aguã ma peteĩ vyvrape guýry guarã rejapo mokoĩve renderã, ha'e mokoĩ omopyrõ aguã amboae vyvrape guýry guarã, mokoĩve renderã.

²⁰ Ha'e gui ombojeroviaaty rovai re ma rejapo avi 'rã vinte vyvrape, kuaray ijapu'a'ia katygua reguarã.

²¹ Rejapo avi 'rã quarenta omopyrõ aguã prata guigua. Peteĩ vyvrape guýry mokoĩ omopyrõ aguã, ha'e amboae vyvrape guýry mokoĩ avi.

²² Ha'e gui kuaray oikea katy ombojeroviaaty kupe reguarã ma rejapo 'rã mboapy meme vyvrape.

²³ Ha'e ombojeroviaaty kupe katy guarã ma rejapo avi 'rã mokoĩ vyvrape ijapy katy guarã.

²⁴ Ha'e va'e ma iguýry rupi oja'o, ha'e rã yvate rupi ma peteĩ inhapyĩ va'e rupi joyvy 'rã oĩ. Ha'e rami rejapo 'rã mokoĩ vyvrape re. Mokoĩve apy peteĩ-teĩ re 'rã mokoĩ oĩ.

²⁵ Ha'e rami oĩ 'rã oito yvyrape omopyrõ aguã prata guigua reve, dezesseis omopyrõ aguã. Peteĩ yvyrape guýry oĩ va'e mokoĩ omopyrõ aguã, ha'e amboae yvyrape guýry mokoĩ ju.

²⁶ — Yvyra mbyte rupi oaxa ovy va'erã ma rejapo avi 'rã acácia gui, ombojeroviaaty yke re oĩ 'rã peteĩ nhiruĩ yvyrape.

²⁷ Ha'e gui ombojeroviaaty rovai re yvyrape oĩ va'e rupi guarã ma peteĩ nhiruĩ, ha'e oo kupe kuaray oieka katy yvyrape oĩ va'e rupi guarã peteĩ nhiruĩ avi 'rã oĩ.

²⁸ Yvyra oaxa ovy va'e oaxa 'rã yvyrape mbyte rupi, peteĩ apy gui amboae apy peve.

²⁹ Yvyrape renhovã 'rã ouro py, ha'e ouro gui ae ju 'rã rejapo inhapyĩ va'e, ha'e va'e rupi mbyte yvyra oaxa ovy va'e oaxa aguã. Yvyra oaxa oiny va'e voi ouro py ae avi 'rã renhovã.

³⁰ Ha'e gui rejapo 'rã ombojerovia atyrã yvyty re ndevy aexa uka va'ekue rami ae.

Êxodo 36.35-38

³¹ — Ha'e gui rejapo 'rã peteĩ ajukue okẽ regua hovy va'e gui, púrpara, pytã va'e, ha'e iporãve va'e oipoka pyre gui. Rembojegua 'rã anjo ipepo va'e ra'angaa py. Ojapo kuaa va'e ojapo 'rã.

³² Ha'e va'e reipyo 'rã irundy yta yvyra acácia guigua ouro py onhovã mbyre. Ha'e va'e jopyarã rejapo 'rã ouro gui, ha'e irundy prata guigua omopyrõ aguã.

³³ Ajukue okẽrã reupi 'rã ijopya guýry. Ha'e gui xeayvu ryru ju reraa 'rã ha'e katy, ajukue okẽ regua rovai opyta aguã. Ha'e rami py ajukue oĩ 'rã omboja'o aguã hendaiky'a e'ỹ va'e ha'e hendaiky'a e'ỹ ete va'e.

³⁴ — Hendaiky'a e'ỹ ete va'e py xeayvu ryru oĩ va'e mbotyarã ma remoĩ 'rã teko vai ombogueaty.*

* 26:34 Êxodo 25.21

³⁵ Ha'e rã mesa ma cortina okê regua kyvõ rami 'rã remoĩ. Tataendy 'y ma remoĩ 'rã mesa renonde ombojeroviaaty yke kuaray puku-a katy. Ha'e rã mesa ma remoĩ 'rã kuaray ijapu'a'ia katy.

³⁶ — Oo rokêrã ma rejapo 'rã peteĩ ajukue hovy va'e gui, púrpora, pytã va'e, ha'e ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui, ombojegua kuaa va'e rembiapo.

³⁷ Ha'e va'e ajukue ytarã ma rejapo 'rã peteĩ nhiruĩ yvyra acácia guigua. Renhovãmba 'rã ouro py. Ijopyarã voi ouro guigua 'rã oĩ. Ha'e va'e rendarã ma overa va'e remboyku 'rã peteĩ nhiruĩ.

27

Êxodo 38.1-7

¹ — Ha'e gui altar-rã ma yvyra acácia gui 'rã rejapo. Ipuku-a ma mokoĩ metros raxa'i, ipya ma ha'e rami ae ju, altar ijapy irundy va'e opyta aguã. Ha'e rã yvatea ma peteĩ metro raxa'i 'rã.

² Ijapy irundyve re ma rejapo 'rã irundy rakua. Ha'e va'e ma altar reve peteĩ'i gui ae 'rã rejapo. Ha'e renhovãmba 'rã overa va'e py.

³ Ha'e rejapo avi 'rã tanhimbu ryrurã, ha'e páiky'a'o arã, hy'arã, ikuxa rakua ha'e tapyĩ ryrurã. Hyrurã ha'e javive overa va'e gui meme 'rã rejapo.

⁴ — Hi'árygua ipokã rei va'erã ma rejapo 'rã overa va'e gui, kya xã ramigua. Irundyve apy reguarã ma rejapo 'rã irundy inhapyĩ va'e overa'i va'e gui.

⁵ Ha'e va'e remoĩ 'rã altar ryepy py yvy katy, altar mbyte peve ixã ovaẽ aguã rami.

⁶ Altar peguarã rejapo avi 'rã yvyra po'i'i. Ha'e va'e yvyra po'i'i ma acácia gui 'rã rejapo, ha'e overa va'e py ju 'rã renhovã.

⁷ Yvyra po'i'i ma oĩ 'rã inhapyĩ va'e jovaive altar re oĩ va'e re, peraa aguã.

⁸ Inhyvyĩ va'e rejapo 'rã yvyrape gui. Yvyty áry ndevy aexaague rami ae 'rã rejapo.

Êxodo 38.9-20

⁹ — Rejapo avi 'rã ombojeroviaaty rokarã. Kuaray puku-a katy oka rupi oĩ 'rã cortina ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui. Jova-jovai re ipuku-a ma quarenta e cinco metros 'rã.

¹⁰ Ha'e va'e rupi oĩ 'rã vinte ijyta ha'e vinte omopyrõ aguã overa va'e guigua meme. Ha'e va'e ijyta re ity'aĩ, ha'e hi'áry ikarẽ va'e oĩ va'e ma prata guigua meme 'rã.

¹¹ Ha'e rami avi kuaray ijapu'a'ia katygua voi cortina puku-a quarenta e cinco metros avi 'rã. Ha'e vinte ijyta, ha'e vinte omopyrõ aguã oĩ va'e voi overa va'e guigua meme 'rã. Ha'e rã ijyta re ity'aĩ, ha'e hi'áry ikarẽ va'e oĩ va'e ma prata guigua meme 'rã.

¹² Ha'e kuaray oikea katy ma oka pukukue rupi oĩ 'rã cortina vinte e dois metros oĩ va'e. Ijyta oĩ 'rã dez, ha'e omopyrõ aguã dez avi.

¹³ Ha'e rami ae avi oka kuaray oẽa katygua voi ipya vinte e dois metros 'rã.

¹⁴ Ha'e okẽ yke re cortina oĩ va'e ma sete metros 'rã. Ijyta ma mboapy 'rã oĩ, ha'e omopyrõ aguã voi mboapy 'rã.

¹⁵ Okẽ rovaigua re voi oĩ 'rã cortina sete metros va'e. Ijyta ma mboapy 'rã oĩ, ha'e omopyrõ aguã voi mboapy avi 'rã.

¹⁶ Ha'e oka rokẽrã ajukue oĩ va'e ma nove metros ipya 'rã. Ha'e va'e ma hovy va'e guigua, púrpora, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e oipoka pyre guigua, ajukue ombojegua kuaa va'e rembiapo. Ijyta irundy 'rã, ha'e omopyrõ aguã voi irundy.

¹⁷ Ha'e javive ijyta oka rupi hi'aĩ va'e ma guive rã oguereko 'rã hi'áry rupi prata guigua. Ity'aĩ voi prata guigua, ha'e rã omopyrõ aguã ma overa va'e guigua 'rã.

¹⁸ Oka puku-a ma quarenta e cinco metros, ha'e ipya ma

jova-jovai re cinqüenta metros. Yvatea ma dois metros raxa'i 'rã. Cortina oĩ va'e ma ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui, ha'e omopyrõ aguã ma overa va'e guigua meme 'rã.

¹⁹ Ha'e javi tembiporu ombojeroviaaty py oiporu pyrã, ombota pyrã, ha'e oka rupi ombota pyrã voi overa va'e guigua meme 'rã.

Levítico 24.1-4

²⁰ — Aipo're 'rã Israel kuery pe togeru tataendyrã azeite oliveira gui anho ombota pyre, tata hendy riae oiny aguã.

²¹ Ha'e gui oguy nhemboaty oĩaty py, xeayvu ryru renonde ajukue okẽ regua oĩ va'e kyvõ rami, ha'e py ma Arão ha'e ta'y kuery opena riae 'rã, ka'aru'i guive ko'ẽ aje'ive peve, SENHOR renonde. Ha'e rami ma Israel kuery rekorã opa e'ỹ va'erã, araka'e rã peve guarã.

28

Êxodo 39.1-31

¹ — Tou ndea py nderyke'y Arão ha'e ta'y kuery, Israel kuery gui aiporavo ha'e kuery ae sacerdote ikuai aguã, Arão, ha'e gui ta'y kuery Nadabe, Abiú, Eleazar ha'e Itamar.

² Nderyke'y Arão pe rejapo 'rã ao iky'a e'ỹ va'erã, omboetea aguã ha'e iporã aguã rami.

Sacerdote kuery aorã ojapo ukaague

³ — Ndeayvu avi 'rã avakue mba'emo ojapo kuaa va'e ha'e hexe nhe'ẽ imo'aranduarã amoĩa va'e ha'e javive pe, ha'e kuery ojapo aguã Arão aorã. Ha'e rami rã xevy guarã remboaxa 'rã, xevygua sacerdote oiko aguã.

⁴ Po rami 'rã rejapo ijaorã: pexo regua, manto sacerdote pegua, kamixa puku árygua, kamixa puku ombojegua pyre, ngora oimama mbyre ha'e ku'akuaa. Ao iky'a

e'ỹ va'erã rejapo 'rã nderyke'y Arão ha'e ta'y kuery pe, xevyguá sacerdote ikuai aguã.

⁵ — Peru 'rã ouro, hovy va'e, púrpura, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e,

⁶ pejapo aguã manto sacerdote peguarã ouro gui, hovy va'e, púrpura, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui, ojapo porã mbyre meme.

⁷ Ha'e va'e re oĩ 'rã mokoĩ axi'y árygua. Mokoĩve apy re 'rã oĩ, peteĩ'i opyta aguã.

⁸ — Iku'akuaa voi iporã aguã rami 'rã rejapo, sacerdote pegua manto áry oĩ va'erã, joo rami guarã. Mba'eta joo rami ae 'rã rejapo ouro gui, hovy va'e, púrpura, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui.

⁹ Rejou 'rã mokoĩ ita ônix regua. Ha'e va'e re rembopara 'rã Israel kuery rery.

¹⁰ Peteĩ ita re rembopara 'rã mboapy meme tery, ha'e amboae ita re amboae mboapy meme ju 'rã rembopara ha'e kuery itui'iague rami.

¹¹ Ita re omba'eapo va'e ombopara 'rã, kuã reguarã omboparaa rami avi. Ha'e va'e mokoĩ ita re rembopara 'rã Israel ra'y kuery rery ha'e javi. Ijyvýry rupi remboja 'rã ouro py.

¹² Mokoĩve ita remoĩ 'rã manto sacerdote pegua axi'y áry, ita Israel kuery re imoma'endu'a arã. Ha'e kuery rery ma Arão oaxi'y áry ogueraa 'rã SENHOR renonde ima'endu'a aguã.

¹³ Ouro gui rejapo 'rã ita rendarã,

¹⁴ ha'e remoxã 'rã mokoĩ corrente'i ouro ete'i gui. Ixã oipokaa rami 'rã reipoka. Ha'e va'e corrente'i oipoka pyre ma remboja 'rã ita renda re.

¹⁵ — Rejapo avi 'rã pexo regua oikuaa pota aguã va'erã iporã aguã rami, manto sacerdote peguarã rejapoague

rami. Ouro gui, ha'e hovy va'e, púrpora, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui 'rã rejapo.

¹⁶ Irundya jovaive re, ha'e mokoĩ rejapo 'rã. Ipuku-a ma peteĩ po pukukue, ha'e ipya voi peteĩ po pukukue avi 'rã.

¹⁷ Ha'e va'e re ma remoĩ 'rã ita hendarã reve, ita irundy ryxy oĩ reve: jypy'igua ma sárdio, topázio ha'e carbúnculo. Ha'e va'e ma jypy'igua ryxy.

¹⁸ Mokoĩ ryxya ma esmeralda, safira ha'e diamante.

¹⁹ Mboapy ryxya ma jacinto, ágata ha'e ametista.

²⁰ Ha'e gui irundy ryxya ma berilo, ônix ha'e jaspe. Henda ouro guigua oĩ 'rã imbojegaarã.

²¹ Ha'e va'e ita oĩ 'rã Israel ra'y kuery rery oĩ aguã, hery doze va'e rami avi. Kuã reguarã rami 'rã rembopara, peteĩ-teĩ ita re hery oĩ aguã, doze regua ikuaiia rami.

²² Pexo regua pegasus rejapo 'rã peteĩ corrente ixã rami, ouro guigua oipopẽ mbyre.

²³ Ha'e pexo regua pegasus rejapo 'rã mokoĩ inhapyĩ va'e ouro guigua. Ha'e mokoĩ inhapyĩ va'e remboja 'rã pexo regua apy re.

²⁴ Ha'e gui mokoĩve corrente'i ouro guigua remboaxa 'rã mokoĩ inhapyĩ va'e pexo regua apy re remoĩ va'ekue rupi.

²⁵ Mokoĩve corrente'i apy remboja 'rã mokoĩve ita renda re, ha'e remoĩ 'rã manto sacerdote pegua axi'y árygua renonde katy.

²⁶ Rejapo avi 'rã mokoĩ inhapyĩ va'e ouro gui, ha'e remboja 'rã pexo regua apy mokoĩve re, iguýry oĩ va'e rembe re, manto sacerdote pegua reve.

²⁷ Ha'e mokoĩ ju 'rã rejapo inhapyĩ va'e ouro gui. Ha'e va'e ma remoĩ 'rã mokoĩve manto sacerdote pegua axi'y árygua re, henonde yvyĩve'i, ijoapya oĩ va'e katy'i, iku'akuaa manto sacerdote pegua reve joo rami ojapo porã mbyre áry.

²⁸ Ha'e gui pexo regua re inhapyĩ va'e oĩ va'e ma rejokua

'rã inhapyĩ va'e manto sacerdote pegua re oĩ va'e hi'áry, peteĩ xã hovy va'e py oĩ aguã manto sacerdote pegua ku'akuaa reve joo rami oĩ aguã. Pexo regua ndoja'oi 'rã manto sacerdote pegua gui.

²⁹ Ha'e rami vy Israel kuery rery Arão ogueraa 'rã pexo regua oikuaa pota aguã va'e, okuraxõ áry, henda iky'a e'ỹ va'e py oike ma vy, SENHOR renonde ima'endu'a riae aguã.

³⁰ — Ha'e gui pexo regua oikuaa pota aguã va'e re remoĩ avi 'rã Urim ha'e Tumim, * Arão kuraxõ áry oĩ aguã SENHOR renonde oike ramo. Ha'e rami vy Arão okuraxõ áry ogueraa 'rã Israel kuery re oikuaa pota aguã, SENHOR renonde oike nhavõ.

³¹ — Ha'e sacerdote pegua manto reve guarã ma rejapo avi 'rã kamixa puku áry guarã hovy va'e gui anho.

³² Mbyte py ma oĩ 'rã ijaju'y kuarã. Ha'e va'e hembe 'y rupi remoana 'rã tupyja ipererĩ'i va'e rami, oxoro e'ỹ aguã.

³³ Ha'e gui kamixa puku árygua rembe ha'e javi rupi rembojegua 'rã yvyra'a ra'angaa hovy va'e, púrpura ha'e pytã va'e gui ojapo pyre py. Mbyte rupi remoĩ avi 'rã opará'i va'erã ouro guigua.

³⁴ Kamixa puku árygua rembe ha'e javi rupi oĩ 'rã peteĩ opará'i va'e ouro guigua, ha'e peteĩ yvyra'a ra'angaa, ha'e gui amboae opará'i va'e ouro guigua, ha'e amboae ju yvyra'a.

³⁵ Ha'e va'e kamixa puku árygua py Arão onhemonde 'rã omba'eapo jave guarã, opará'i va'e onhendu aguã henda iky'a e'ỹ va'e py oike nhavõ SENHOR renonde, ha'e oẽ ouvy rã guive, omano e'ỹ aguã.

³⁶ — Rejapo avi 'rã ipe va'e ouro ete'i guigua. Ha'e va'e ma rembopara 'rã “Iky'a e'ỹ va'e SENHOR peguarã” he'ia py, kuã reguarã omboparaa rami avi.

* 28:30 Urim ha'e Tumim ma sacerdote kuery mba'ekuaa-a oguereko va'ekue (Números 27.21).

³⁷ Ha'e va'e re rejokua 'rã peteĩ ixã hovy va'e reve akã regua oĩa rami avi, akã regua renonde ete py oĩ aguã.

³⁸ Ha'e va'e oĩ 'rã Arão rova áry, Israel kuery mba'emo iky'a e'ỹ va'e ome'ẽ va'ekue ogueraa vy ojeky'a'o uka aguã, hexe oĩ e'ỹ aguã jejavya. Ha'e nunga rupi oĩ riae 'rã Arão rova áry, ome'ẽ mbyre ombovy'a aguã SENHOR.

³⁹ — Rejapo 'rã kamixa puku ajukue iporãve va'e gui. Akã regua voi rejapo 'rã ajukue iporãve va'e gui, ha'e rã ku'akuaa ma ajukue ombopara va'e ojapoa rami 'rã rejapo.

⁴⁰ — Arão ra'y kuery pe rejapo 'rã kamixa puku, ku'akuaa ha'e akã regua, omboetea ha'e iporã aguã.

⁴¹ Ha'e va'e py ae 'rã remonhemonde nderyke'y Arão ha'e ta'y kuery. Hexe azeite remoĩ reve remboaxa 'rã xevygua sacerdote iky'a e'ỹ va'erã.

⁴² Rejapo avi 'rã ha'e kuery kaxõrã ijapu'a'i va'e ajukue iporãve va'e guigua ojao'i aguã ipire reia. Iku'a guive hi'u peve 'rã oĩ.

⁴³ Ha'e va'e ma Arão ha'e ta'y kuery omoĩ 'rã oguy nhemboaty oĩaty py oike nhavõ guarã, altar oĩa py ovaẽ vy henda iky'a e'ỹ va'e py omba'eapo aguã, ha'e kuery re jejavya oĩ e'ỹ aguã omano e'ỹ aguã. Ha'e rami aguã aeja hekorã opa e'ỹ va'e, ha'e hamymino kuery ikuaive jevy va'e rekorã.

29

Levítico 8.1-36

¹ — Po rami 'rã rejapo xevygua sacerdote-rã remboaxa aguã. Reru 'rã peteĩ vaka ra'y ha'e mokoĩ vexa'i ivaikue rei e'ỹ va'e,

² ha'e gui mbojape ha'e mbojape'i imbovua revegua e'ỹ azeite reve omoapomo mbyre, ha'e gui mbojape'i imbovua revegua e'ỹ azeite reve omoakỹ mbyre. Trigo ku'ikue iporãve va'e gui 'rã rejapo.

³ Ha'e va'e ma peteĩ ajaka py 'rã remboyru reru aguã. Reru avi 'rã vaka ra'y ha'e mokoĩ vexa'i.

⁴ Ha'e gui rejapo 'rã Arão ha'e ta'y kuery oguy nhemboaty oĩaty rokẽ py ovaẽ aguã rami. Jypy rejoi 'rã yy py.

⁵ Ha'e rire ijaorã reru vy remonhemonde 'rã Arão kamixa puku py, hi'árygua, sacerdote pegua manto ha'e pexo regua py. Ha'e gui reku'a jokua 'rã ku'axã manto reguarã ojapo porã mbyre py.

⁶ Inhakã áry ma remoĩ 'rã akã regua, ha'e akã regua áry ju 'rã remoĩ coroaiky'a e'ỹ va'e.

⁷ Ha'e gui azeite SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua reru vy renhoẽ 'rã inhakã áry. Ha'e rami vy 'rã remoĩ.

⁸ Ha'e va'e rire Arão ra'y kuery ju 'rã remonhemboja. Ha'e kuery re ma remoĩ 'rã kamixa puku.

⁹ Arão ha'e ta'y kuery re ku'akuaa ha'e akã reguarã reimama 'rã imoiny, sacerdote ikuai aguã guekorã opa e'ỹ va'e rupi. Ha'e rami py remboaxa 'rã Arão ha'e ta'y kuery xevy pegua sacerdote-rã.

¹⁰ — Ha'e oguy nhemboaty oĩaty renonde peru 'rã vaka ra'y. Mymba akã re Arão ha'e ta'y kuery omoĩ 'rã opo.

¹¹ Rejyryvi kyxĩ 'rã SENHOR renonde, oguy nhemboaty oĩaty rokẽ py ae.

¹² Ha'e gui vaka ra'y ruguy rejopy vy nekuã py reikyty 'rã altar rakua ikuai va'e re. Ha'e rã huguy rembyrekue ma renhoẽ 'rã altar yvypy rupi.

¹³ Ha'e gui reipe'apa 'rã ikyra hyepy rupi ojao'i imoiny va'ekue, ipy'akue, mokoĩve ipyky raxĩ ha'e ikyra hexe oĩ va'ekue. Ha'e nunga reapypa 'rã altar áry.

¹⁴ Ha'e rã vaka ra'y ro'okue, ipire ha'e hye po'ikue ma pendekoa gui mombyry'i 'rã reapy. Ha'e va'e ma jejavya regua ome'ẽmby.

¹⁵ — Ha'e rire ma peru 'rã peteĩ vexa'i. Ha'e ramo inhakã re Arão ha'e ta'y kuery omoĩ 'rã opo.

¹⁶ Vexa'i rejyryvi kyxĩ 'rã, ha'e huguy remboyru vy renhoẽ 'rã altar yvýry jovaive rupi.

¹⁷ Vexa'i reipe'ã vy remboa'y-a'y 'rã. Hyepy ha'e hetymague rejoipa vy remoĩ 'rã ipêgue ha'e inhakãgue áry.

¹⁸ Ha'e rami meme 'rã vexa'i reapy altar áry. SENHOR pe reapy reve reme'ẽ 'rã, heakuã porã rã ojou porã aguã, SENHOR pe oapy vy ome'ẽ mbyrã.

¹⁹ — Ha'e gui amboae vexa'i rejopy ramo inhakã áry Arão ha'e ta'y kuery omoĩ 'rã opo.

²⁰ Rejyryvi kyxĩ 'rã vexa'i. Ha'e gui huguykue rejopy vy reikyty 'rã Arão ha'e ta'y kuery nambi oiporu kuaa regua apy re, ha'ekue rami ae avi ikuã guaxu ha'e ipyxã guaxu oiporu kuaa regua re. Huguy rembyrekue ma renhoẽmba 'rã altar yvýry jovaive rupi.

²¹ Rejopy 'rã huguy altar áry oĩ va'e ha'e azeite SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua, ha'e remboayvipa 'rã Arão ha'e ijao re, ta'y kuery re ha'e ta'y kuery hexeve ikuai va'e ao re. Ha'e reiky'a'o uka aguã ijao reve, ha'e ta'y kuery hexeve ikuai va'e voi ha'e kuery ao reve.

²² — Ha'e gui reipe'a 'rã vexa'i kyrakue ha'e huguai kyrakue, ikyra hyepy rupi ojao'i imoiny va'ekue avi, ipy'akue, mokoĩve ipyky raxĩgue, ikyra hexe oĩ va'e ha'e hi'ugue oiporu kuaa regua, mba'eta vexa'i py reiky'a'o uka aguã,

²³ peteĩ mbojape imbovua revegua e'ỹ, ha'e mbojape'i azeite revegua ha'e mbojape'i kyrĩve'i va'e SENHOR renonde oĩ va'e gui.

²⁴ Ha'e nunga ha'e javi reme'ẽ 'rã Arão ha'e ta'y kuery po py. Oupi reve ombovava 'rã SENHOR renonde ome'ẽ mbyrã.

²⁵ Ha'e gui ipo gui rejopy ju vy reapy 'rã altar áry. SENHOR pe 'rã reme'ẽ. Heakuã porã rã ojou porã aguã, SENHOR pe oapy vy ome'ẽ mbyrã.

²⁶ — Ha'e gui rejopy 'rã vexa'i reiky'a'o uka va'erã poxi'akue. Ha'e va'e ma Arão ojeky'a'o uka aguã. Oupi reve ombovava 'rã SENHOR renonde ome'ẽ mbyrã. Ha'e nunga ma ndevy guarã.

²⁷ Reiky'a'o va'ekue reupi vy rembovava reve reme'ẽ 'rã, ipoxi'akue ha'e hetyma rovaikue'i rembovava reve reme'ẽ va'ekue 'u ro'okue. Ha'e va'e ma vexa'i reiky'a'o uka rã guarã gui reipe'a 'rã Arão ha'e ta'y kuery peguarã.

²⁸ Ha'e va'e ma Israel kuery ome'ẽ riae 'rã Arão ha'e ta'y kuery pe, sacerdote peguarã ramo. Ha'e nunga Israel kuery ome'ẽ 'rã SENHOR pe peteĩ rami ikuaia reguarã.

²⁹ — Ha'e ao iky'a e'ỹ va'e Arão oiporu va'ekue ma ta'y kuery pe ju 'rã peme'ẽ 'rã ndoikovei rire, ha'e kuery ju oiporu aguã ha'e kuery re azeite omoĩa reve SENHOR pegua sacerdote-rã omboaxaa rã.

³⁰ Ta'y hekovia sacerdote-rã oiko aguã ma sete ára re 'rã onhemonde ha'e va'e py, oguy nhemboaty oĩaty py oike vy henda iky'a e'ỹ va'e py omba'eapo aguã.

³¹ — Rejopy 'rã vexa'i SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua, ha'e vy ho'okue rembojy 'rã henda iky'a e'ỹ va'e py.

³² Ha'e va'e ro'okue ma Arão ha'e ta'y kuery ho'u 'rã okuapy, ha'e oguy nhemboaty oĩaty rokẽ py ajaka py mbojape remboyru va'ekue oĩ va'e gui.

³³ Ha'e kuery ho'u 'rã tembi'u teko vai ojao'i ukaa aguã regua, sacerdote-rã oiky'a'o uka ha'e omboaxaa aguã. Ha'e va'e tembi'u ma iky'a e'ỹ va'e ramo amboae regua ndo'ui 'rã.

³⁴ Xapy'a rei ko'ẽgue peve ri hembyre xo'o e'ỹ vy mbojape nhomboaxaa aguã regua, reapypa 'rã tata py. Nda'evei pe'u aguã, iky'a e'ỹ va'e ramo.

³⁵ — Ha'e rami rejapo 'rã Arão ha'e ta'y kuery pe. Ajapo ukaague rami meme 'rã rejapo. Sete ára re 'rã remboaxa

sacerdote-rã.

³⁶ Ko'ẽ nhavõ rereko katu 'rã peteĩ vaka ra'y jejavya regua ome'ẽ mbyrã, imbogue arã. Ha'e va'e py reiky'a'o uka 'rã altar, ha'e va'e rire jejavya regua ome'ẽmby py teko vai rejao'i uka aguã. Hexe azeite remoĩ 'rã SENHOR peguarã remboaxa aguã.

³⁷ Sete ára re 'rã reiky'a'o uka altar, remboaxa vy. Ha'e rami rire altariky'a e'ỹ ete va'erã, ha'e hexe ovy va'e ma guive rã iky'a e'ỹ va'e avi 'rã opyta.

Números 28.1-8

³⁸ — Pova'e ma reme'ẽ riae 'rã altar áry: ko'ẽ nhavõ mokoĩ vexa'i ra'y peteĩ ma'etỹ oguereko va'e.

³⁹ Peteĩ vexa'i ra'y reme'ẽ 'rã aje'ivekue, ha'e rã amboae ma kuaray oike jave.

⁴⁰ Peteĩ vexa'i ra'y reve reme'ẽ avi 'rã peteĩ ryru trigo ku'ikue iporãve va'e peteĩ litro azeite ombota pyre reve omoapomo mbyre, ha'e renhoẽ 'rã peteĩ litro vinho.*

⁴¹ Ha'e gui amboae vexa'i ra'y ma kuaray oike jave rejuka 'rã aje'ive guare rami tembi'u reme'ẽ aguã mba'emo renhoẽ reve. Ha'e nunga ma heakuã iporã rã SENHOR ojou porã aguã, ixupe oapy vy ome'ẽmby.

⁴² Ha'e rami ae araka'e rã peve peneramymino kuery mba'emo oapy vy ome'ẽ 'rã, oguy nhemboaty oĩaty rokẽ py xee SENHOR renonde. Ha'e py ae xee arovaexĩ 'rã, ndereve xeyvu aguã ha'e py.

⁴³ Ha'e py ae aju 'rã Israel kuerya py, xerexakãa py aiky'a'o aguã.

⁴⁴ Ha'e rami vy aiky'a'o 'rã oguy nhemboaty oĩaty ha'e altar, ha'e gui Arão ha'e ta'y kuery guive, xevyguua sacerdote ikuai aguã.

⁴⁵ Xee aiko 'rã Israel kuery mbyte rupi, Tuuete aiko 'rã.

* 29:40 Apy “peteĩ ryru” 'ea py ma mokoĩ litro va'e jaikuaa aguã, trigo ri rã peteĩ quilo va'e.

⁴⁶ Ha'e rami rire ha'e kuery oikuaapa 'rã xee ae SENHOR Tuuete aiko, Egito yvy gui araa jepe va'ekue, ha'e kuery mbyte rupi aiko aguã. Xee ma SENHOR ha'e kuery Ruete.

30

Êxodo 37.25-28

¹ — Ha'e gui rejapo avi 'rã peteĩ altar heakuã porã va'e peapy atyrã. Yvyra acácia gui 'rã rejapo.

² Ipuku-a ma meio metro va'erã, ha'e ipya ma ha'e rami ae avi 'rã, ijapy irundy va'e. Ha'e rã yvatea ma mokoĩ metro 'rã. Hexe hakua ikuai va'e ma hexeve peteĩ'i rami 'rã rejapo.

³ Ouro ete'i py renhovã 'rã yvatevea rupi, imbotyarã jovaive re ha'e hakua ikuai va'e. Ijyvyry rupi rembojagua 'rã ouro guigua py.

⁴ Ha'e gui rembojaguaague yvyĩve'i rejapo avi 'rã mokoĩ inhapyĩ va'e ouro guigua. Jovaive re 'rã remoĩ. Ha'e va'e rupi remboaxa 'rã yvyra po'i'i altar peraa aguã.

⁵ Yvyra po'i'i ma rejapo 'rã acácia gui, ha'e renhovã 'rã ouro py.

⁶ Altar ma remoĩ 'rã xeayvu ryru renonde ajukue okẽ regua oĩ va'e kyvõ rami, teko vai ombogueaty xeayvu ryru oĩ va'e rexei. Ha'e py ndereve aĩ jepi 'rã.

⁷ Ha'e va'e altar áry ma Arão oapy 'rã heakuã porã va'e, ko'ẽ tataendy omoatyrõ nhavõ.

⁸ Ha'e gui pytũ'i jave tataendy omoendy vy ha'ekue rami ae ju 'rã oapy. Ha'e rami py heakuã porã va'e oĩ riae 'rã SENHOR renonde, peneramymino jevy-jevy jave guarã.

⁹ Ha'e va'e áry ma nda'evei reapy aguã amboae ramigua heakuã porã va'e, neĩ amboae regua ome'ẽmby nda'evei hi'áry reapy reve reme'ẽ aguã, neĩ mba'emo ra'yĩgue voi. Nda'evei avi mba'emo hi'áry renhoẽ reve reme'ẽ aguã.

¹⁰ Ma'etỹa nhavõ peteĩgue'i altar áry hakua ikuai va'e re Arão ojao'i uka 'rã pejevavyague mymba ojuka va'ekue

ruguy py. Ma'etÿa nhavõ peteĩgue'i ojao'i uka 'rã hi'áry. Ha'e va'e ma SENHOR pegua iky'a e'ÿ ete va'e, pener-amymino jevy-jevy peguarã.

Guekovia peráta ome'ẽ aguã re ijayvuague

¹¹ Ha'e gui SENHOR aipoe'ive ju Moisés pe:

¹² — Ha'e gui Israel kuery reipapa ramo ma peteĩ-teĩ SENHOR pe ome'ẽ 'rã guekovea repyrã oipapaa jave. Ha'e kuery mbyte imoingo axyarã oiko e'ÿ aguã, reipapa ma rire.

¹³ Reipapa va'e ma guive rã ome'ẽ 'rã po rami: hatã'i va'e seis grama va'e, henda iky'a e'ÿ va'e py oiporupy ipoyi va'e rami (ha'e va'e regua ma doze gramas ipoyia). Seis grama va'e ae 'rã ome'ẽ SENHOR pe.

¹⁴ Vinte ma'etÿ va'e guive tujakue peve ojepapa uka vy SENHOR pe ome'ẽ 'rã ha'e va'e regua ae.

¹⁵ Oguerekopa va'e ma ome'ẽ aguã va'ekue gui nome'ëvei 'rã, neĩ iporiaukue'i voi mbovyve'i nome'ëi 'rã SENHOR pe, pendereko vaiague pejao'i uka aguã.

¹⁶ Pejopy 'rã peráta pejao'i uka aguã repy Israel kuery gui, ha'e peme'ẽ 'rã oguy nhemboaty oĩaty rupi omba'eapo va'e pe. Ha'e va'e ma pejapo 'rã SENHOR renonde Israel kuery re ima'endu'aa aguã, pendereko vaiague pejao'i uka vy.

Êxodo 38.8

¹⁷ Ha'e gui SENHOR aipoe'ive ju Moisés pe:

¹⁸ — Overa va'e gui rejapo 'rã peteĩ yy mbotyarã, mba'emo pejoĩ aguã. Hendarã voi ejapo overa va'e gui avi. Ha'e va'e ma remoĩ 'rã oguy nhemboaty oĩaty ha'e altar oĩ va'e mbyte py. Ha'e va'e py remoĩ 'rã yy.

¹⁹ Ha'e va'e py ma Arão ha'e ta'y kuery ojoi 'rã opo ha'e opy.

²⁰ Oguy nhemboaty oĩaty py ha'e kuery oike vy yy py ojepoei, ha'e opy ojoi 'rã omano e'ÿ aguã, ha'e altar oĩa

py ovaẽ vy mba'emo omoĩ aguã, ha'e SENHOR pe omoendy aguã mba'emo oapy vy omboaxa va'erã.

²¹ Opo ha'e opy ha'e kuery ojoy 'rã omano e'ỹ aguã. Ha'e rami aguã oĩ 'rã hekorã opa e'ỹ va'e, ha'e kuery ha'e hamymino kuery ikuai jevy va'e peguarã.

Êxodo 37.29

²² Ha'e gui SENHOR aipoe'ive ju Moisés pe:

²³ — Ha'e gui heakuã porãve va'e regua reru 'rã mirra rykue mboapy meme quilos poyikue, cinamomo heakuã porã va'e ma mbyte rupi 'rã mboapy quilos va'e, ha'e gui cálammo heakuã porã va'e ma mboapy quilos va'e avi 'rã,

²⁴ ha'e cássia ma mboapy meme quilos va'e hendaiky'a e'ỹ va'e py poyi oiporu va'ety rami ipoyi va'e, ha'e gui azeite oliveira guigua ma peteĩ galão va'e.

²⁵ Ha'e nunga gui ma rejapo 'rã azeiteiky'a e'ỹ va'e SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua, heakuã porã va'e apoa rembiapo. Ha'e va'e nunga ma azeiteiky'a e'ỹ va'e SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua.

²⁶ Ha'e va'e ma oguy nhemboaty oĩaty re 'rã remoĩ remboaxy vy, ha'e gui xeyvu aeja va'ekue ryru re,

²⁷ mesa hembiporu ha'e javi reve, tataendy 'y hembiporu ha'e javi reve, altar heakuã porã va'e oapyaty,

²⁸ altar mba'emo oapyaty hembiporu ha'e javi reve, ha'e hy'a re remoĩ avi 'rã, henda re guive.

²⁹ Ha'e nunga ha'e javi ma SENHOR peguarã remboaxa 'rã ha'e rami,iky'a e'ỹ ete va'e opyta aguã. Opa mba'e hexe ovy va'e avi 'rãiky'a e'ỹ va'e opyta.

³⁰ Azeite ma Arão ha'e ta'y kuery re avi 'rã remoĩ, xevyguasacerdote-rã remboaxa vy.

³¹ Ha'e aipo're 'rã Israel kuery pe: “Kova'e ma azeiteiky'a e'ỹ va'e xee SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua, pende kuery ha'e araka'e rã peve ikuai va'e peguarã.

³² Nda'evei ava sacerdote e'ỹ va'e re pemoĩ aguã, neĩ ha'e ramigua nda'evei pejapo aguã ha'e va'e guigua gui ju. Iky'a e'ỹ va'e vy iky'a e'ỹ ae 'rã pendeivy kuery pavê pe.

³³ Ha'e va'e azeite ramigua rive amongue ojapo, ha'e e'ỹ vy amboae regua re omoĩ va'ekue ma oipe'aa 'rã heta va'e kuerya gui", 're 'rã ha'e kuery pe.

Heakuã porã va'e iky'a e'ỹ va'erã ojapo ukaague

³⁴ SENHOR aipoe'ive ju Moisés pe:

— Ejopy joo ramigua e'ỹ-e'ỹ heakuã porã va'e irũrã estoraque, ônica ha'e gálbano. Ha'e va'e ma remboje'a 'rã heakuã porã va'e re, peteĩ-teĩ guigua peteĩ rami meme 'rã ipoyi va'e.

³⁵ Ha'e va'e gui rejapo 'rã heakuã porã va'e, ha'e nunga apoa rembiapo rami. Remoirũ 'rã juky reve, ha'e gui irũ e'ỹ va'e ha'e iky'a e'ỹ opyta aguã.

³⁶ Ha'e va'e regua amongue ma remongu'i vy remoĩ 'rã oguy nhemboaty oĩaty py xeayvu ryru oĩ va'e rexei. Ha'e va'e ma peẽ kuery pavê pe iky'a e'ỹ va'erã ete.

³⁷ Ha'e va'e heakuã porã va'e pejapo va'e rami ju nda'evei pendejeupe guarã pejapo aguã. Iky'a e'ỹ va'e ma SENHOR pegua ae 'rã.

³⁸ Amongue ha'e ramigua gueakuãrã rive ojapo va'e ma oipe'aa 'rã heta va'e kuery mbyte gui.

31

Êxodo 35.30–36.1

¹ Ha'e gui SENHOR aipoe'ive Moisés pe:

² — Aenoĩ hery rupi Judá regua Uri ra'y Bezalel, Hur ramymino.

³ Ha'e va'e re ma xenhe'ẽ amoĩ amo'arandu ha'e mba'emo aikuaa uka vy, tembiapo ha'e javi ojapo kuaa aguã rami,

⁴ o'arandu rupi mba'emo ra'angaa ojapo aguã ouro, prata ha'e overa va'e gui,

⁵ ha'e ita jeguarã ombope porã aguã, yvyra gui guive mba'emo ojapo aguã, ha'e tembiapo porã ha'e javi rupi omba'eapo aguã.

⁶ Ha'e va'e irūrã ma amoĩ Dã regua Aisamaque ra'y Aoliabe. Ha'e avakue mba'emo ojapo kuaa va'e ha'e javi pe amo'arandu ajapo uka va'e ha'e javi ojapo kuaa aguã:

⁷ oguy nhemboaty atyrã, ha'e xeayvu ryrurã, ha'e imbotya teko vai ombogue atyrã, ha'e oguy rupi tembiporu oĩ va'erã ha'e javi:

⁸ mesa hembiporu ha'e javi reve, tataendy 'y ouro ete'i guigua hembiporu ha'e javi reve, altar heakuã porã va'e oapy atyrã,

⁹ altar mba'emo oapy atyrã hembiporu ha'e javi reve, hy'a guaxu henda reve,

¹⁰ ao ipererĩ'i va'e oipoka pyre, ao iky'a e'ỹ va'e sacerdote Arão ha'e ta'y kuery peguarã sacerdote ikuai aguã,

¹¹ azeite SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua, ha'e heakuã porã va'e henda iky'a e'ỹ va'e pyguarã. Ha'e kuery ma xee ajapo ukaague rami meme 'rã ojapo.

Sábado ára ha'e itape ayvu oĩa re ijayvuague

¹² Ha'e gui SENHOR aipoe'ive ju Moisés pe:

¹³ — Israel kuery pe ndeayvu vy aipo'ere 'rã: “Pendekuai 'rã xevygua sábado ára pyguarã aeja va'ekue rupi. Mba'eta xee ha'e peẽ kuery reve guarã aeja peikuaa aguã, peneramymino kuery araka'e rã ikuai va'erã pe guive, xee ae SENHOR pendeky'a'oa aikoa peikuaa aguã.

¹⁴ Ha'e nunga rupi ae pendekuai 'rã sábado ára pyguarã aeja va'ekue rupi, mba'eta iky'a e'ỹ va'e pëvy. Ha'e rã ha'e va'e ára py onhemongy'a va'e ma omano 'rã. Ha'e va'e ára mba'emo ojapo nho va'e oipe'aa 'rã heta va'e kuery mbyte gui.

¹⁵ Seis ára re 'rã pemba'eapo. Ha'e rã sete araa ma sábadó SENHOR pegua iky'a e'ỹ va'e pepytu'u aguã. Sábado ára py mba'emo ojapo va'e omano 'rã.

¹⁶ Ha'e nunga rupi Israel kuery sábadó ára py ikuai 'rã ha'e rami, xereve guarã ajapo va'ekue opa e'ỹ va'e re ima'endu'a reve araka'e rã peve.

¹⁷ Ha'e nunga xee ha'e Israel kuery reve guarã aeja araka'e rã peve guarã ha'e kuery oikuaa aguã. Mba'eta seis ára re xee SENHOR ajapo raka'e yva ha'e yvy. Ha'e gui sete araa py ma apytu'u mba'eve ndajapovei vy", 're 'rã ha'e kuery pe — he'i.

¹⁸ Ha'e gui Moisés reve SENHOR Sinai yvyty áry ijayvupa ma rire ixupe ome'ẽ mokoĩ itape ijayvu oĩa. Ha'e va'e itape ma Nhanderujete ha'e ae okuã py ombopara va'ekue.

32

Deuteronomio 9.6-21

¹ Ha'e gui yvyty gui Moisés ndoui ete maa heta va'e kuery oexa vy oupa okuapy Arão-a py. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Epu'ã ke, ejapo tuuete ramigua nhanerenonde oo va'erã. Ha'e gui Moisés Egito yvy gui nhanerenoẽ va'ekue ri ndajaikuaai mba'e pa hexe oiko raka'eague. *

² Arão ombovai:

— Pemboipa ha'vy namixã ouro guigua pendera'yxy nambi gui, pendera'y kuery ha'e penderajy kuery gui. Ha'e vy peru ju — he'i.

³ Ha'e ramo heta va'e kuery ha'e javi onambi gui namixã omboipa vy ogueru Arão-a py.

⁴ Ha'e kuery po gui ouro ojopy vy omoatyrõ tembiporu py. Tata py omboy rire ojapo peteĩ vaka ra'y. Ha'e ramo ha'e kuery aipoe'i okuapy:

---

* 32:1 Atos 7.40

— Israel kuery, kova'e ae ma penderuete Egito yvy gui penerenoẽ va'ekue — he'i okuapy.

⁵ Ha'e nunga Arão oexa vy ta'angaa renonde ojapo peteĩ altar. Ha'e vy ijayvu atã reve aipoe'i:

— Ko'ẽ ramo ma oiko 'rã ngaru SENHOR pegua — he'i.

⁶ Ko'ẽ jevy iko'ẽmba okuapy vy ha'e nunga pe mba'emo oapy vy ome'ẽ okuapy, peteĩ rami ikuaia regua avi. Ha'e vy oguapy okuapy okaru ha'e oy'u aguã, ha'e gui opu'ã ma okuapy ovy'a aguã.*

⁷ Ha'e ramo SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Tereo, eguejy ju, mba'eta neretarã kuery Egito gui renoẽ va'ekue ojejavypa ju ma.

⁸ Ha'e kuery ojepe'a pojava tape xee aeja va'ekue gui. Ojeupe guarã ojapo uka okuapy vaka ra'y tata py. Ha'e va'e anho omboete vy ixupe mba'emo ome'ẽ okuapy. Ha'e vy aipoe'i: “Israel kuery, kova'e ae ma penderuete Egito yvy gui penerenoẽ va'ekue”, he'i va'ekue.

⁹ SENHOR aipoe'ive ju Moisés pe:

— Ha'e kuery aexa rã inhakã ratã okuapy.

¹⁰ Aỹ ma xereja, xepoxya rupi tareko amokanhymba peve, ha'e gui ndegui ju ajapo 'rã peteĩ regua heta ikuai aguã rami.

Êxodo 32.30-35; Deuteronomio 9.25-29

¹¹ Ha'e ramo Moisés ojerure SENHOR nguete pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Mba'e re tu ndepoxy ri ndevygua kuery opa mba'e re ndepo'akaa rupi Egito yvy gui rerupa va'ekue rovai?

¹² Mba'exa tu ha'eve 'rã Egito pygua kuery ijayvu vy “Apy gui ma tuuete ogueraapa vyty re ojukapa aguã, ha'e yvy áry gui omokanhymba aguã”, he'i okuapy aguã? Ndepoxya rupi e'ỹ ke eiko, ejapo vai eme ndevygua kuery rovai.

---

* 32:6 1 Coríntios 10.7

¹³ Nema'endu'a ke Abraão, Isaque ha'e Israel re. Ha'e kuery nerembiguai ikuai va'e pe ndee ae rery rupi reura vy “Amboeta 'rã neramymino kuery jaxy-tata hetaa rami. Ha'e gui kova'e yvy ha'e javi xeayvuague ame'ẽ 'rã neramymino kuery rekoarã araka'e rã peve”, 're va'ekue — he'i.

¹⁴ Ha'e rami rã ojeuegua kuery pe SENHOR ndojapoi ojapo vai aguã re ijayvuague.

¹⁵ Ha'e gui Moisés yvyty gui ojevy vy opo py ogueroguejy mokoĩ itape Nhanderuete ayvu oĩa. Ha'e va'e itape ma jovaive re ipara oiny va'e.

¹⁶ Itape ma Nhanderuete rembiapo, iparaa oĩ va'e ma Nhanderuete ae ombopara va'ekue itape re.

¹⁷ Ha'e gui Josué ma heta va'e kuery ojavukaia oendu vy aipoe'i Moisés pe:

— Joe opu'ãmbaa py hevovo rei nhendu okuapy ha'e kuery ikuaia py.

¹⁸ Moisés ombovai:

— Joe ipo'aka va'ekue onhendua e'ỹ, neĩ oity pyre onhendu e'ỹ guive. Oporaei va'e rima aendu — he'i.

¹⁹ Heta va'e kuery ikuaia py ovaẽ rai'i vy oexa vaka ra'y ra'angaa hi'aĩ rã, ha'e ojeroky va'e. Ha'e rami vy ipoxya oendu vy itape omombo vy omboa'ypa yvyty yvy'iry.

²⁰ Ha'e gui vaka ra'y ojapo pyre ojopy vy oapypa tata py. Omongu'i porã'i vy omoaĩ yy áry rupi. Ha'e rami vy Israel kuery pe ome'ẽ oy'u aguã.

²¹ Moisés oporandu Arão pe:

— Mba'e tu ha'e kuery ojapo ndere ha'e rami ete ojevavypa aguã rami rejapo aguã?

²² Arão ombovai:

— Xeruvixa, ndevai eme xevy. Reikuaa ma ha'e kuery py'a re teko vai anho oĩa.

²³ Mba'eta xevy aipoe'i okuapy: “Ejapo tuuete orevy orerenonde oo va'erã. Ha'e rami avi ava Moisés Egito yvy gui nhanerenoẽ va'ekue ri nhande ndajaikuaai mba'e pa hexe oiko raka'ea”, he'i okuapy va'ekue.

²⁴ Ha'e ramo aipoa'e ha'e kuery pe: “Ouro pereko va'e ke peipe'a ha'e peme'ẽ xevy”, 're. Ha'e gui ma tata py xee amombo ramo rive kova'e vaka ra'y ra'angaa oiko — he'i.

Tuuete ramigua mboetea kuery Moisés ojuka ukapaague

²⁵ Ha'e ramo Moisés oexa rã heta va'e kuery ndojekoi okuapy, ha'e kuery ae oakã gui ikuai aguã rami Arão oeja rire oximba aguã rami, ngovaigua kuery mbyte ae teĩ.

²⁶ Ha'e rami vy Moisés opu'ã ho'amy ha'e kuery ikuaia py oikea py. Ha'e vy aipoe'i:

— SENHOR-a katygua peiko va'e ke peju xea py — he'i. Ha'e gui oĩa py ono'õmba jogueruvy Levi ramymino kuery ha'e javi.

²⁷ Ha'e va'e kuery pe aipoe'i:

— Po rami ma SENHOR Israel kuery ruete aipoe'i: “Peteĩ-teĩ pemoĩ ke pendekyxe pendeku'a re. Peaxa-axa 'rã heta va'e kuery ikuaia ha'e hokẽ ha'e javi rupi. Peteĩ-teĩ pejuka 'rã penderyvy, peneirũ ha'e pendea katy'igua”, he'i.

²⁸ Ha'e ramo Moisés ojapo ukaague rami Levi ramymino kuery ikuai. Ha'e va'e ára rãnda'u três mil avakue ho'a heta va'e kuery regua,

²⁹ Moisés aipoe'i rire: “Kova'e ára ma SENHOR pe anho 'rã pendekuai, peteĩ-teĩ pendera'y kuery e'ỹ vy penderegua kuery rovai peiko teĩ, kova'e ára guive penemoingo porã ju aguã”, he'i rire.

Êxodo 32.11-14; Deuteronômio 9.25-29

³⁰ Ko'ẽ jevy Moisés aipoe'i heta va'e kuery pe:

— Peẽ kuery ma pejejavy vaipa. Ha'e rami teĩ aỹ ma aa ju ta SENHOR-a py, pejejavyague ambogue ukapa aguã — he'i.

³¹ Ha'e gui Moisés SENHOR-a py ju oo. Ha'e vy aipoe'i:

— Ma'ẽ, kova'e kuery ojejavy vaipa okuapy ngueterã ouro guigua ojapoa py.

³² Aỹ ma ajerure ojejavyague rembogue aguã re. Ha'e rami e'ỹ vy embogue xerery kuaxia rembopara va'ekue gui — he'i.

³³ Ha'e ramo SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Xerovai ojejavy va'ekue anho 'rã ambogue xekuaxia gui.

³⁴ Ha'e rã tereo aỹ, eraapa ha'e kuery xeayvuague katy. Xevyguã anjo oo 'rã nerenonde. Ha'e rami avi xee ajekuaa ára ambopagapa 'rãe xevy ojejavy va'ekue — he'i.

³⁵ Ha'e rami vy SENHOR omoingo axy, Arão pe ha'e kuery vaka ra'y ra'angaa ojapo uka rire.

33

Ha'e kuery renonde Nhanderuede guigua anjo omondouka aguã re ijayvuague

¹ Ha'e gui SENHOR aipoe'i ju Moisés pe:

— Tapeo apy gui ndee ha'e Egito yvy gui reipe'apa va'ekue ha'e javi reve. Peguata 'rã yvy Abraão pe, Isaque ha'e Jacó pe ame'ẽ aguã re aura reveague katy, “Neramymino kuery pe 'rã ame'ẽ”, ha'eague rami vy.

² Ha'e rami vy peteĩ anjo nerenonde amondouka vy aipe'apa 'rã cananeu kuery, amorreu, heteu, ferezeu, heveu ha'e jebuseu kuery.

³ Tapeo yvy kamby ha'e ei oata e'ỹa katy. Ha'e rami avi peneakã ratã ete ramo xee ma ndaai 'rã peẽ kuery reve, tape rupi apomomba e'ỹ aguã — he'i.

⁴ Ha'e rami ijayvu rã heta va'e kuery oendu vy ojae'opa okuapy, ojee jegua omoĩ va'ekue omboipa guive,

⁵ mba'eta Moisés pe SENHOR aipoe'i rire:

— Aipo'ere ke Israel kuery pe: “Peẽ kuery peneakã ratã ete va'e. Xapy'a'i penembyte aa teĩ ma apomokanhymba 'rã. Ha'e nunga rupi pendejegui pemboipa jegua pemoĩ va'ekue. Ha'e ramo 'rãe aikuaa mba'e pa ajapo aguã”, 're 'rã ha'e kuery pe — he'i va'ekue.

⁶ Ha'e rami rã Israel kuery omboipa jegua oiporu va'ekue ha'e javi, Horebe vyty re ovaẽa ára guive nomoĩvei.

⁷ Moisés ma ha'e ae'i oĩ aguã oo'i ogueraa 'rã heta va'e kuery ikuaia gui mombyry'i. Ha'e py ju 'rã omopu'ã. Ha'e va'e pe “Oguy nhemboaty oĩaty” 'ea 'rã. SENHOR re ojerovia va'e ha'e javi 'rã oje'oi oguy nhemboaty oĩaty katy. Heta va'e kuery ikuaia gui mombyry'i oĩ.

⁸ Oo'i oĩa katy Moisés oẽ ovy ramo heta va'e kuery peteĩ-teĩ opu'ãmba 'rã okuapy ngoo rokẽ py, hakykue katy gui oma'ẽ 'rã okuapy oo py oike peve.

⁹ Moisés opy oĩ ramove arai opu'ã va'e oguejy 'rã hi'áry, oo rokẽ py ju 'rã opyta oiny. Ha'e rami vy SENHOR ijayvu 'rã Moisés reve.

¹⁰ Pavẽ rei oexa okuapy arai opu'ã va'e okẽ py opyta rã. Ha'e rami vy ae peteĩ-teĩ ngoo rokẽ py opu'ãmba 'rã okuapy SENHOR omboete vy.

¹¹ Moisés reve SENHOR ijayvu 'rã oiny jova re oma'ẽ reve oirũ reve ijayvu va'e rami. Ha'e gui ma Moisés ojevny ju 'rã heta va'e kuery ikuaia py. Ha'e rã hembiguai kunumi Num ra'y Josué va'e ma oo'i gui ndojepe'ai oikovy.

Ha'e kuery reve Nhanderuete oiko aguã re Moisés ojerureague

¹² Ha'e gui Moisés aipoe'i SENHOR pe:

— Ndee ma “Eraa kova'e kuery”, 're teĩ xevy nremombe'ui guive mava'e ete'i pa xerupive remondouka 'rãa. Xevy aipo're: “Nderery rupi xee roikuaa, ha'e xeremiexa rupi avi romboxy”, 're va'ekue xevy.

¹³ Ha'e nunga rupi aỹ xemboaxya rendu ramo ajerure ndereko reikuaa uka aguã xevy, ha'e rami xee voi roikuaa porã aguã, ha'e ndee xemboaxya rupi ete aiko aguã. Ha'e nema'endu'a avi kova'e kuery ndevyguá ae ikuai re — he'i.

¹⁴ Ombovai:

— Xee ae ma aa 'rã ndereve, ha'e ame'ẽ 'rã nekane'õgua aguã — he'i.

¹⁵ Ha'e ramo Moisés aipoe'i:

— Xerupive ndereo reguai vy oremondouka eme apy gui.

¹⁶ Ha'e rami e'ỹ ramo mba'exa vy tu oikuaa ta nerembixa rupi xee ha'e ndevyguá kuery oremboaxya? Mba'eta orereve reiko ramo 'rãe yvy regua kuery reko rami e'ỹ orekuai.

Nhanderuate guexakãa oexa uka aguã re Moisés ojerureague

¹⁷ SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Xee ajapo avi 'rã ndeayvuague rami, mba'eta xee romboaxy, nderery rupi roikuaa guive.

¹⁸ Moisés ojerure:

— Ajerure nerexakãa rexa uka aguã xevy.

¹⁹ Ombovai ju:

— Ajapo 'rã nerenonde xeporayvua ha'e javi oaxa aguã rami, ha'e ndevy amombe'u porãve 'rã xerery SENHOR. Mba'eta amboaxy 'rã xee amboaxyxe va'e, xemboaxya rami areko 'rã ha'e rami arekoxe va'e.*

²⁰ Ha'e rã xerova ma nda'evei rexa aguã, mba'eta xerova oexa va'e ndoikovei 'rã.

²¹ SENHOR aipoe'ive ju:

— Apy xeyvy'iry oĩ peteĩ itaova, ha'e va'e áry ndee reĩ aguã.

---

* 33:19 Romanos 9.15

²² Ha'e gui xepo'akaa oaxa ramo ma xee romoĩ 'rã ita pa'ũ oĩ va'e py, ha'e xepo py rojao'i 'rã xee aaxa peve.

²³ Ha'e gui xepo aipe'a ramo xerexa 'rã, teĩ xekupe katy gui rive. Ha'e rã xerova ma nderexai 'rã.

34

Deuteronômio 10.1-5

¹ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

— Mokoĩ ju ke embope itaperã jypy'i guare rami. Ha'e va'e re ma xee ambopara uka 'rã ayvu ha'ekue ae itape rembovopa va'e re oĩ va'ekue.

² Eiko katu ha'vy ko'ẽ rã guarã, aje'ivekue Sinai vyty re reẽ ju aguã. Ha'e py ma rejexa uka jevy 'rã xevy, vyty apyte áry ae.

³ Ha'e rami avi avave rei toẽ eme ndereve, neĩ toiko eme vyty ha'e javi re. Ijyvýry rupi vexa'i, neĩ vaka ma voi nda'evei omongaru aguã — he'i.

⁴ Ha'e rami rã Moisés ombope mokoĩ ita, jypy'i guare rami. Ha'e gui ko'ẽ rai ma jave opu'ã vy oẽ ju ovy Sinai vyty re, SENHOR ijayvuague rami vy. Opo py ogueraa mokoĩ itaperã omoatyrõ va'ekue.

⁵ Ha'e gui SENHOR arai rupi oguejy vy hexeve hi'aĩ ha'e py. Ha'e rami vy guery SENHOR omombe'u porãve reve

⁶ oaxa ovy henonde re. Ha'e vy ijayvu:

— SENHOR, SENHOR Penderuete aiko va'e ma nhomboaxy va'e, poroayvu va'e, ipoxy voi e'ỹ va'e, opa mba'e py iporayvupa va'e ha'e ojeroviapy aiko.

⁷ Mil-kue peneramymino ikuaia peve areko 'rã xepo-rayvua rupi. Ambogue 'rã guive ha'e kuery reko vaia, ha'eve'ỹa rami ikuaia ha'e ojevavya ha'e javi. Ha'e rami avi heko vai va'e ma nambopaga e'ỹi 'rã. Ha'e rami vy tuu kuery reko vaiague regua ma ta'y kuery ha'e hamymino kuery re ju 'rã ambou, mboapya ha'e irundya ikuaia peve — he'i.

⁸ Ha'e rami SENHOR ijayvu ramove Moisés yvy py guenapy'ã re oĩ vy omboete.

⁹ Ha'e vy aipoe'i:

— SENHOR, xapy'a rei aỹ nerembiexa rupi xemboaxy ri vy eiko ha'vy ore kuery mbyte rupi. Ore kuery oreakã ratã ete va'eri emboguepa ke orereko vaiaty ha'e rojejavyague. Ha'e orereraa ndejeupe guarã.

Deuteronômio 7.1-5

¹⁰ Ha'e ramo aipoe'i:

— Xee ma heta va'e kuery reve xereve guarã ajapo vy ha'e kuery ha'e javi renonde 'rã ajapo mba'emo iporã ete va'e. Ha'e nunga iporã ete va'e ma neĩ peteĩ henda py, neĩ peteĩ regua renonde ma voi ndojapoi teri. Peva'e kuery mbyte reikoa va'e, ha'e kuery ha'e javi toexa xee SENHOR ajapo va'e, mba'eta mba'emo vaipa ete 'rã ajapo rombovai vy.

¹¹ Penderexarai eme ange xeayvuague re. Mba'eta penerenonde gui amoxẽmba 'rã amorreu, cananeu, heteu, ferezeu, heveu ha'e jebuseu kuery.

¹² Ha'e peoa yvy re hekoa va'e kuery reve nda'evei pejapo aguã peteĩ rami pendekuai aguã, ha'e nungakue pendere oiko e'ỹ aguã nhuã rami.

¹³ Ha'e rami 'rãgue py peitypa 'rã ha'e kuery altar ojapo va'ekue, pemopẽmba 'rã ita omopu'ã va'ekue, peake'o 'rã mba'emo ra'angaa ha'e kuery omopu'ã va'ekue.

¹⁴ Napemboetei 'rã amboae tuuete ramigua, mba'eta xee SENHOR pe “Oikuaa pota porã kuaa va'e” 'ea. Xee aipota xere anho pejerovia.

¹⁵ Ha'e nunga rupi ha'e va'e yvy regua kuery reve pejapo eme peteĩ rami pendekuai aguã. Mba'eta ha'e kuery nguete kuery mboetea rupi mba'emo ome'ẽ, ha'e guymba ojukaa py penerenoĩ 'rã ha'e kuery reve pe'u aguã ojuka va'ekue ro'okue gui.

¹⁶ Ha'e py peo ri vy ha'e kuery rajy kuery pejopy 'rã pendera'y kuery ra'yxyrã. Ha'e gui tajy kuery nguete pe ju omboete vy ojapo 'rã pendera'y kuery voi ha'e kuery ruete omboete aguã rami.

¹⁷ Pejapo eme penderueterã mba'emo ryku gui rive.

Êxodo 23.14-19; Levítico 23.4-21,33-44; Deuteronômio 16.1-17

¹⁸ — Ha'e gui pejapo 'rã ngaru mbojape imbovua revegua e'ỹ regua. Sete ára re 'rã pe'u mbojape imbovua revegua e'ỹ xeyvuague rami vy, jaxy abibe 'epy va'e reguarã aa'angaague rami, mba'eta abibe jaxy py ae Egito yvy gui peẽmba rire.

¹⁹ Jypygua itui'i va'ekue ma xemba'e meme. Penerymba kuery vaka ava, jypygua oiko va'ekue ma guive rã, ha'e vexa'i guigua voi.

²⁰ Ha'e gui mburika jypygua oiko va'ekue ma pendejeupe guarã pemboekovia 'rã vexe'i ra'y'i pejuka vy. Ha'e rã pendejeupe guarã napemboekoviaxe'i ri vy pemopẽ 'rã ijaju'y. Ha'e rami ae pendejeupe pemboekovia avi 'rã pendera'y kuery jypy'i itui va'ekue.

— Avave rei xerenonde ndoui 'rã mba'emo ome'ẽ va'erã reve'ỹ.

²¹ — Seis ára re pemba'eapo 'rã. Ha'e rã sete araa py ma pepytu'u 'rã penemba'eaty rupi pemba'eapoa gui, ha'e mba'emo pemono'õa gui.

²² — Trigo pemono'õ ypy'ia ára py pejapo 'rã ngaru sete semana-a pygua, ha'e gui ma'etỹa opa nhavõ ju mba'emo pemono'õa ngaru pejapo.

²³ Ha'e rami py ma'etỹa nhavõ mboapykue kuerei 'rã peẽ kuery va'e regua avakue ha'e javi pejexa uka SENHOR Israel kuery ruete renonde.

²⁴ Mba'eta penerenonde gui aipe'a 'rã amboae regua kuery, pendekuai aguã ambopyve vy. Ha'e rami rire

ma'etÿa nhavõ mboapykue SENHOR renonde pejexa uka aguã peo teĩ jipoi 'rã pendeyvy pe'aarã.

²⁵ — Ha'e gui xevy mymba ruguy peme'ẽ reve nda'evei mbojape imbovua revegua avi peme'ẽ aguã. Ha'e Páscoa ára ngaru py xevy mymba peme'ẽ rire nda'evei pyávy ndape'upai va'ekue opyta aguã ko'ẽ rã peve guarã.

²⁶ Nemba'ety gui jypy'i pemono'õ va'ekue regua iporãgueve ma peru 'rã SENHOR Penderuete pegua oo py.

— Nda'evei kavara'i remomimoĩ aguã ixy kamby py ae — he'i.

²⁷ SENHOR aipoe'ive ju Moisés pe:

— Embopara ha'e va'e ayvu, mba'eta ha'e rami ae ndereve ha'e Israel kuery ha'e javi reve ajapo xereve guarã — he'i.

²⁸ Ha'e py ma SENHOR reve Moisés oĩ quarenta ára ha'e quarenta pytũ re. Ha'e jave ma ndo'ui mbojape, neĩ yy ma voi ndoy'ui Ha'e py itape re ombopara ayvu guexeve guarã ojapo va'ekue regua, dez ayvu ombopara.

Moisés rova hexakãmbaa oexapa okuapyague

²⁹ Ha'e gui Sinai vyty gui Moisés oguejy vy opo py ogueraa mokoĩ itape Nhanderuete ayvu oĩa. Hexeve Nhanderuete ijayvu rire hova hexakãmbaa teĩ ndoikuaai ranhe vyty gui oguejy ouvya ja.

³⁰ Ha'e gui Moisés re Arão ha'e Israel kuery ha'e javive oma'ẽ rã hova hexakãmba. Ha'e ramo ha'e kuery okyje hexe onhemboja aguã.

³¹ Ha'e rami rã Moisés oenoĩmba. Ha'e ramo mae Arão ha'e yvatekueve onhemboja hexe, ha'e ha'e kuery reve Moisés ijayvu.

³² Ha'e gui ma oupa avi okuapy Israel kuery ha'e javi. Ha'e ramo ha'e va'e kuery pe Moisés omboaxapa Sinai vyty re SENHOR ojapo ukaague.

³³ Ha'e kuery pe Moisés ijayvupa ma vy ngova re omoĩ imo'ãarã.*

³⁴ Ha'e gui SENHOR renonde ju Moisés ijayvu aguã oo vy ngova mo'ãa oipe'a kuerei 'rã, oẽ ouvy e'ỹa ja. Ha'e gui oẽ vy Israel kuery pe ju 'rã omombe'u ojapo uka pyre ha'e javi.

³⁵ Ha'e ramo ma Israel kuery Moisés rova oexa rã hexakã. Ha'e va'e rire Moisés omo'ã ju 'rã ngova, peteĩgue ju SENHOR reve ijayvu aguã py oike e'ỹa ja.

35

Sábado ára re ijayvuague

¹ Ha'e gui Moisés Israel kuery ha'e javive omboaty vy aipoe'i:

— Pova'e ayvu ma SENHOR ojapo uka jajapopa ete aguã.

² Nhamba'eapo 'rã seis ára re, ha'e rã sete araa py ma ára iky'a e'ỹ va'e, SENHOR pegua sábado ixupe anho japytu'u aguã. Ha'e va'e ára omba'eapo va'e ma omano 'rã.

³ Sábado ára nda'evei neĩ peteĩve ma pejatapy aguã pendero rupi ae'i voi.

Êxodo 25.1-9

⁴ Moisés aipoe'ive ju Israel kuery ha'e javive pe:

— Po rami SENHOR ijayvu vy aipoe'i:

⁵ “Mba'emo pereko va'e-va'e gui peipe'a 'rã SENHOR pe peme'ẽ va'erã. Peteĩ-teĩ pendepy'a re oĩa rami, peme'ẽxea rami peru 'rã SENHOR pe peme'ẽ va'erã: ouro, e'ỹ vy prata, overa va'e,

⁶ hovy va'e, púrpora, pytã va'e, ajukue iporãve va'e, kavara rague,

⁷ vexe'i pirekue, mba'emo mopytãarã, yy rupigua pirekue, yvyra acácia,

---

* 34:33 2 Coríntios 3.7-16

⁸ azeite omboverapa aguã, azeite SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua irürã, heakuã porã va'e oapy pyrã,
⁹ ita ônix, manto sacerdote pegua re ha'e ipexo regua re ita oĩ va'erã”, he'i.

Êxodo 39.32-43

¹⁰ “Peẽ kuery va'e regua toupa avakue mba'emo ojapo kuaa va'e ha'e javi, tojapopa SENHOR ojapo uka va'ekue.

¹¹ Tojapo ombojerovia atyrã, ijao'iarã ha'e hi'áry guarã reve, ty'aĩ ikuai va'erã, yvyrape avi, vyvra hi'áry rupi guarã, ijytarã hendarã reve,

¹² ha'e ayvu ryrurã ijyke rupi vyvra po'i'i oĩ va'e reve, teko vai omboque atyrã ha'e cortina okẽ pyguarã avi,

¹³ mesa ijyke rupi vyvra po'i'i ha'e hembiporurã ha'e javi oĩ va'e reve, ha'e mbojape SENHOR renonde omoĩ mbyrã,

¹⁴ tataendy 'yrã hembiporu reve, tataendyrã, azeite tataendy rykuerã,

¹⁵ altar heakuã porã va'e oapy atyrã, ijyke regua vyvra po'i'i reve, azeite SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua, heakuã porã va'e oapy pyrã, ha'e ajukue ombojeroviaaty rokẽ reguarã,

¹⁶ altar mba'emo oapy atyrã, hi'áry guarã ipokã rei va'e overa va'e guigua, ijyke regua vyvra po'i'i, hembiporu ha'e javi'i, mba'emo ojoi atyrã hendarã reve,

¹⁷ ajukue okẽ regua oka rupi guarã, ijytarã henda reve, cortina oka rokẽ pyguarã,

¹⁸ ombota pyrã ombojeroviaaty omoĩ atã aguã, ombota pyrã oka kora omoĩ atã aguã, ixãrã,

¹⁹ henda iky'a e'ỹ va'e rupi omba'eapo va'e kuery aorã, ha'e sacerdote Arão ha'e ta'y kuery ao iky'a e'ỹ va'erã, ha'e kuery sacerdote ikuai rupi omba'eapo vy oiporu aguã”, he'i.

Ogueruxea rupi mba'emo ogueru okuapyague

20 Ha'e gui Israel kuery ha'e javive Moisés renonde gui oo ju ramo

21 oĩa py ou avakue opy'a ha'e onhe'ẽ py mba'emo ome'ẽxea oendu va'e ha'e javi. Ha'e va'e kuery ma SENHOR pe ome'ẽ va'erã ogueru oguy nhemboaty atyrã ojapoa aguã, opy rupi mba'emo ojapo va'e kuery oiporu va'erã, ha'e ao iky'a e'ỹ va'erã avi.

22 Avakue ha'e kunhague avi ou, ikyre'ỹ va'e meme. Ogueru jegua, mba'emo ojee omoĩ va'ekue, kuã regua, poapy regua, ha'e opa mba'e porã ouro guigua. Avakue ha'e javive ogueru SENHOR pe ouro guigua ome'ẽ va'erã.

23 Hovy va'e oguereko va'e ha'e javi ogueru, ha'e gui púrpora, pytã va'e, ajukue iporãve va'e, kavara rague, vexa'i pirekue omopytã mbyre, ha'e yy rupi ikuai va'e pirekue guive ogueru.

24 Amongue ma ojapo mba'emo SENHOR pe ome'ẽ va'erã, prata guigua e'ỹ vy overa va'e guigua. Ha'e va'e ma oguerupa. Ha'e yvyra acácia ojou va'ekue ogueru okuapy opa marãgua ojapo pyrã.

25 Ha'e kunhague mba'emo ojapo kuaa va'e voi mba'emo ogueru okuapy ha'e kuery ae opo py ojapo va'ekue, hovy va'e, púrpora, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e.

26 Kunhague opy'a re mba'emo ojapoxea oĩ va'e ha'e javi ma kavara rague gui oipoka.

27 Huvixa kuery ma ita ônix ha'e ita sacerdote pegua manto ha'e ipexo regua ombojegua pyrã ogueru,

28 ha'e mba'emo heakuã porã va'e, azeite tataendy rykuerã, azeite SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua, ha'e heakuã porã va'e oapy pyrã.

29 Ha'e rami py Israel kuery ogueruxea rupi ogueru SENHOR pe ome'ẽ va'erã. Avakue ha'e kunhague opy'a re ome'ẽxea oendu va'e ogueru okuapy ome'ẽ va'erã, Moisés

pe SENHOR ojapo uka va'ekue ha'e javi.

Êxodo 31.1-11

³⁰ Ha'e gui Moisés aipoe'i Israel kuery pe:

— Pendu ke, SENHOR oenoĩ hery rupi Judá regua Uri ra'y Bezalel, Hur ramymino.

³¹ Ha'e rami vy Nhanderueete Onhe'ẽ omonyẽ imbaraterã, hi'arandurã ha'e oikuaapa aguã, opa mba'e ojapo kuaa aguã rami,

³² ha'e mba'emo ra'angaa ojapo va'ekue rami ojapo aguã ouro, prata ha'e overa va'e gui,

³³ ha'e ita omoĩ 'rã omoatyrõ aguã, yvyra gui mba'emo ojapo aguã, ha'e opa mba'e porã ojapo kuaa aguã.

³⁴ Ipy'a re omoĩ 'rã amboae kuery avi ombo'e aguã, Dã regua Aisamaque ra'y Aoliabe guive.

³⁵ Ha'e kuery re omoĩ hi'arandurã mba'emo ojapo kuaa ete aguã rami, haxyve va'e guive, ha'e hovy va'e py ajukue ombopara kuaa aguã, púrpara py, pytã va'e py ha'e ajukue iporãve va'e py, ha'e oipokaa rupi omba'eapo aguã. Ha'e rami py opa marã ojapo kuaa, mba'emo ra'angaa ojapo va'ekue rami ae.

36

¹ Ha'e rami py Bezalel ha'e Aoliabe omba'eapo, avakue mba'emo ojapo kuaa va'e ha'e javi reve. Ha'e kuery pe SENHOR oikuaa uka ha'e omo'arandu hendaiky'a e'ỹ va'e pyguarã ha'e javi ojapo kuaa aguã, SENHOR ojapo ukaague rami meme.

Mba'emo apoarã kuery po py heta va'e kuery ome'ẽ va'ekue Moisés omboaxapaague

² Ha'e gui Moisés oenoĩ Bezalel ha'e Aoliabe, ha'e avakue mba'emo ojapo kuaa va'e ha'e javi. Ha'e va'e kuery SENHOR omo'arandu vy ipy'a re omoĩ ovaẽ ha'e mba'emo ojapoxea.

³ Ha'e va'e kuery pe ae Moisés omboaxa Israel kuery ogueru ha'e ome'ẽ va'ekue, henda iky'a e'ỹ va'e pyguarã ojapo aguã. Ko'ẽ nhavõ Moisés-a py ha'e kuery ogueruve 'rã ome'ẽxea rupi ome'ẽ va'e.

⁴ Ha'e ramo avakue hi'arandu va'e ma henda iky'a e'ỹ va'e pyguarã mba'emo ojapo 'rã va'ekue oeja ranhe vy oupa.

⁵ Ha'e vy aipoe'i okuapy Moisés pe:

— Heta va'e kuery tu ogueruve rima SENHOR ojapo ukaague rami rojapo 'rã va'ekue áryve — he'i.

⁶ Ha'e ramo Moisés ijayvu heta va'e kuery ikuaia ha'e javi rupi omombe'ua aguã. Ha'e vy aipoe'i uka:

— Avakue ha'e kunhague ma voi henda iky'a e'ỹ va'e pyguarã ome'ẽ va'erã ojapo ve'ỹ teĩ ha'eve — he'i uka. Ha'e rami vy heta va'e kuery pe ijayvu mba'emo ndogueruvei aguã,

⁷ mba'eta mba'emo ha'everã ma oĩ mba'emo ojaopaa aguã, hetave guive oĩ.

Êxodo 26.1-13

⁸ Ha'e rami rã omba'eapo va'e regua avakue mba'emo ojapo kuaa ete va'e ojapo okuapy ombojerovia atyrã. Ha'e rami vy dez cortina ojapo ajukue iporãve va'e oipoka pyre guigua, ha'e hovy va'e, púrpura ha'e pytã va'e gui. Anjo ipopo va'e ra'angaa py ombojegua. Opa mba'e ojapo porã ete.

⁹ Peteĩ-teĩ cortina ma doze metros raxa'i 'rã ipuku-a, ha'e rã ipya ma mokoĩ. Cortina ikuai va'e ma joo rami meme ipuku-a ha'e ipya.

¹⁰ Peteĩ nhiruĩ cortina ma amboae ae re oje'a, ha'e hovai re peteĩ nhiruĩ ikuai va'e voi ha'e rami avi amboae ae re oje'a.

¹¹ Cortina ojokua ypy va'ekue apy re ma jokuaarã ojapo hovy va'e gui. Ha'ekue rami ae ju ojapo cortina ojokua va'ekue mboae apy re.

¹² Cinqüenta jokuaa ojapo peteĩ-teĩ cortina re, ha'e cinqüenta ju cortina mboae ikuai va'e japy re. Jokuaa ikuai va'e ma peteĩ-teĩ joexe-exei'i aguã oĩ.

¹³ Ojapo avi cinqüenta ojopy aguã ouro guigua. Ha'e va'e py ma cortina ikuai va'e amboae ae re ombojepo'oi aguã, ombojeroviaaty peteĩ'i opyta aguã.

¹⁴ Kavara pire gui ojapo avi cortina ombojeroviaaty áry rupi guarã, onze cortina.

¹⁵ Ha'e va'e regua peteĩ-teĩ cortina puku-a ma treze metros raxa'i, ha'e rã ipya ma mokoĩ. Onze-ve cortina ma joo rami meme ipuku-a ha'e ipya.

¹⁶ Peteĩ nhiruĩ cortina ma joe ojokua, ha'ekue rami ae ju mboapy meme hembyre va'ekue re.

¹⁷ Ha'e gui cinqüenta jokuaa ojapo cortina ojokua ypy va'ekue apy rembe re.

¹⁸ Overa va'e guigua ojapo avi cinqüenta ojopy aguã oo ao'ia ojokua aguã, ha'e javive peteĩ'i opyta aguã.

¹⁹ Oo áry guarã ma ojapo vexa'i pirekue omopytã mbyre gui, ha'e rã amboae pirekue ma inhana e'ỹ va'e.

Êxodo 26.14-30

²⁰ Ombojeroviaaty mbotyarã ojapo avi vyvrape acácia gui, omopu'ã imo'amy aguã.

²¹ Peteĩ-teĩ vyvrape ma quatro metros raxa'i ipuku-a, ha'e rã ipya ma meio metro raxa'i.

²² Peteĩ-teĩ vyvrape re oĩ mokoĩ omoĩ aguã joa katy oo va'e. Ha'e rami ojapo vyvrape ombojeroviaaty mbotyarã ha'e javi.

²³ Vyvrape ombojeroviaaty mbotyarã ma vinte ojapo kuaray puku-a katy guarã.

²⁴ Ha'e gui vinte-ve vyvrape rendarã prata guigua ojapo avi quarenta iguýry rupi omoĩa aguã. Peteĩ ipe va'e guýry hendarã mokoĩ oĩ, ha'e amboae ipe va'e guýry voi oĩ 'rã mokoĩ hendarã.

²⁵ Ha'e gui ombojeroviaaty rovai katy guarã ma vinte vyvrape ju ojapo kuaray apu'a'ia katy guarã.

²⁶ Hendarã ma quarenta oĩ prata guigua meme: peteĩ-teĩ vyvrape guýry ma mokoĩ oĩ hendarã, amboae guýry mokoĩ avi oĩ, ha'e ramive tema.

²⁷ Ombojeroviaaty yke kuaray oieka katy guarã ma mboapy meme vyvrape ju omopu'ã.

²⁸ Ha'e gui ombojeroviaaty apy katy guarã ma mokoĩ vyvrape ju omopu'ã jovaive reguarã.

²⁹ Ha'e va'e ma iguy rupi ndoje'ai. Ha'e rã hi'áry ma joe oje'a 'rã inhapyĩ va'e oĩ ypy va'e re. Ha'e rami omoĩ mokoĩ vyvrape ijapy katy guarã oĩ va'e.

³⁰ Ha'e rami oĩ oito-ve vyvrape henda prata guigua reve. Ha'e javi ma dezesseis oĩ hendarã: peteĩ-teĩ vyvrape guýry ma mokoĩ 'rã oĩ hendarã, ha'e amboae guýry ma mokoĩ ju 'rã oĩ.

³¹ Imbotya mbyte rupi guarã ma vyvra po'i'i ojapo acácia gui: peteĩ nhiruĩ ma vyvrape ombojeroviaaty yke rupi guarã ojapo,

³² ha'e gui peteĩ nhiruĩ ju ma vyvrape hovai re oĩ va'e peguarã, ha'e gui peteĩ nhiruĩ ju ombojeroviaaty kupe katy rupi vyvrape oĩ va'e peguarã, kuaray oua katy.

³³ Yvra po'i'i ma vyvrape omopu'ã va'ekue mbyte rupi omboaxa amboae apy peve.

³⁴ Vyvrape ikuai va'e ma ouro py onhovã, ha'e omoĩ avi inhapyĩ va'e ouro guigua. Ha'e va'e rupi ae omboaxa imoiny vyvra po'i'i. Yvra po'i'i voi ouro py avi onhovã.

Êxodo 26.31-37

³⁵ Okẽrã ma ojapo avi ajukue hovy va'e gui, púrpora,

pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui. Ombojegua avi anjo ipepo va'e ra'angaa py, hembiaapo kuaa va'e ojapo va'ekue.

³⁶ Yvyra acácia gui ojapo avi irundy ijytarã, ha'e ouro py ju onhovã. ijopyarã ma ouro guigua avi, ha'e hendarã irundy ikuai, prata guigua meme.

³⁷ Ojapo avi oo'i rokẽ mbotyarã hovy va'e gui, púrpora, pytã va'e, ha'e ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui, ombopara kuaa va'e ojapo.

³⁸ Cortina ytarã ma peteĩ nhiruĩ ojapo, ojopy aguã reve. Ijapy yvate katygua, ha'e hembe 'y ma ouro py meme onhovã. Ha'e rã hendarã peteĩ nhiruĩ ikuai va'e ma overa va'e guigua.

37

Êxodo 25.10-15

¹ Ayvu ryrurã ma Bezalel ojapo yvyra acácia gui. Ipuku-a ma peteĩ metro raxa'i, ha'e rã ipya ha'e yvatea ma meio metro raxa'i meme.

² Ouro ete'i py onhovã ipypy rupi ha'e hi'áry rupi. Ijyvýry rupi ma ouro guigua py ju ombojegua.

³ Irundy inhapyĩ va'e ma ouro gui ojapo. Ha'e va'e ma hyru apy omoĩ irundyve re: mokoĩ inhapyĩ va'e omoĩ kyvõ katy, ha'e mokoĩ ju ma hovai re.

⁴ Yvyra acácia gui ojapo avi yvyra po'i'i, ha'e ouro py ju onhovã.

⁵ Yvyra po'i'i ma hyru jovaive re omboaxa inhapyĩ va'e oĩ va'e rupi, hyru ogueraa aguã.

Êxodo 25.17-22

⁶ Imbotyarã ma ouro ete'i gui ojapo avi teko vai ombogue atyrã. Ipuku-a ma peteĩ metro raxa'i, ha'e rã ipya ma meio metro raxa'i.

⁷ Ouro gui ojapo avi mokoĩ anjo ipepo va'e ra'angaa. Ouro ombope pyre gui ojapo, ha'e teko vai ombogueaty apy jovaive re omoĩ.

⁸ Peteĩ anjo ra'angaa ma peteĩ apy re omoĩ, ha'e rã amboae ma hovai re. Ha'e peteĩ'i regua gui ae ojapo teko vai ombogue atyrã ha'e anjo ipepo va'e jovaive re oĩ va'erã.

⁹ Anjo ra'angaa ma opepo py ojao'i teko vai ombogueaty. Peteĩ-teĩ joa katy hova, ha'e teko vai ombogueaty re oma'ẽ.

Êxodo 25.23-30

¹⁰ Mesa ma yvyra acácia gui avi ojapo. Ipuku-a ma peteĩ metro, ipya ma meio metro, ha'e rã yvatea ma meio metro raxa'i.

¹¹ Ouro ete'i py onhovã, ha'e ijyvýry rupi ombojegua.

¹² Ijyvýry rupi ojapo avi hembe 'yrã irundy kuã ipya va'e, ha'e hembe 'y rupi ju ombojegua.

¹³ Ijapy irundyve re omoĩ irundy inhapyĩ va'e. Ouro omboyku vy ojapo, ha'e omoĩ irundyve hetyma oĩa re.

¹⁴ Inhapyĩ va'e ma hembe 'y katy'i omoĩ yvyra po'i'i oaxa aguã, mesa ogueraa aguã.

¹⁵ Yvyra po'i'i ma acácia guigua, ha'e ouro py ju onhovã, mesa ogueraa aguã.

¹⁶ Mesa áry tembiporu oĩ va'erã ma ouro ete'i gui ojapo: hy'a, heakuã porã va'e ryrurã, hy'a kua, ha'e tigela mba'emo rykue ome'ẽmby ryrurã.

Êxodo 25.31-39

¹⁷ Tataendy 'yrã ma ouro ete'i omoatyrõ mbyre gui ojapo. Hapytarã, hakãrã, tykue ryrurã, ijapu'a va'e ha'e ipoty ikuai va'erã ha'e javi ma peteĩ'i gui meme ojapo.

¹⁸ Ijyke gui ma mboapy meme hakã oẽ oiny. Peteĩ yke gui oẽ 'rã mboapy, ha'e hovai gui ma mboapy avi oẽ.

¹⁹ Peteĩ-teĩ rakã re ma mboapy tykue ryrurã oĩ amêndoa ramigua, ha'e gui peteĩ ijapu'a va'e ha'e peteĩ yvoty. Amboae hakã gui ma ha'ekue rami ae ju mboapy tykue

ryru amêndoa ramigua oẽ, peteĩ ijapu'a va'e ha'e peteĩ yvoty. Ha'e rami ae ikuai mboapy meme hakã tataendy 'y gui oẽ oiny va'e.

²⁰ Tataendy 'y ete re ma irundy tykue ryru oĩ amêndoa ramigua, ijapu'a va'e ha'e ipoty reve.

²¹ Mokoĩ rakã ixugui oẽ oiny va'e nhavõ re oĩ 'rã peteĩ ijapu'a va'e hendarã. Amboae mokoĩ rakã ixugui oẽ oiny va'e re ma ijapu'a va'e mboae ju oĩ hendarã. Ha'e rami ae tema ojapo mboapy meme hakã tataendy 'y gui oẽ oiny va'e.

²² Ijapu'a va'e ha'e hakã hexe oĩ va'e ma peteĩ'i gui ae ojapo. Ha'e javi ma peteĩ'i guigua meme, ouro ete'i omoatyrõ mbyre gui ojapo.

²³ Ojapo avi sete tataendy. Tata moendya ha'e imboguea ma ouro guigua meme.

²⁴ Peteĩ poyikue ouro ete gui oiporu tataendy 'yrã ha'e hembiporu ha'e javi reve ojapo aguã.

Êxodo 30.1-10

²⁵ Altar heakuã porã va'e oapy atyrã ma yvyra acácia gui ojapo. Ipuku-a ha'e ha'e ipya ma meio metro meme, ipuku-a oĩ va'e'ỹ ramo. Ha'e rã yvatea ma peteĩ metro rai'i. Hexeve hakua ikuai va'e voi peteĩ'i gui ae avi.

²⁶ Ouro ete'i gui onhovã hi'áry ha'e ijyvýry rupi, hakua ikuai va'e guive. Ijyvýry rupi ma ouro guigua py ombojagua.

²⁷ Ombojaguaague guýry rupi ojapo avi mokoĩ inhapyĩ va'e ouro guigua. Jovaive re ojapo. Ha'e va'e rupi ma omboaxa yvyra po'i'i altar ogueraa aguã.

²⁸ Acácia gui yvyra po'i'i ojapo ma vy ouro py onhovãmba.

Êxodo 30.22-38

²⁹ Ojapo avi azeite icy'a e'ỹ va'e SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua. Heakuã porã va'e oapy atyrã avi ojapo, heakuã porã va'e apoa ojapo va'ekue.

38

Êxodo 27.1-8

¹ Altar mba'emo oapy atyrã ojapo avi yvyra acácia gui. Ipuku-a ma mokoĩ metros raxa'i, ha'e ipya ha'e rami ae ju, ipuku-a oĩ va'e'ỹ ramo. Ha'e rã yvatea ma peteĩ metro raxa'i.

² Ijapy irundyve va'e re ma omoĩ irundy hakuarã. Ha'e va'e ma altar reve peteĩ'i gui meme ojapo. Overa va'e py ju onhovãmba.

³ Tembiporu altar rupi oiporua va'erã ma ojapo avi opa marãgua: tanhimbu ryrurã, páiky'a'oarã, hy'arã, ikuxa rakua ha'e tapyĩ ryrurã. Ha'e va'e ha'e javi ma overa va'e gui meme ojapo.

⁴ Altar reguarã ma ojapo peteĩ ipokã rei va'e overa va'e gui kya xã ramigua. Ha'e va'e ma altar rye py rupi oĩ altar mbyte rupi peve ovaẽ.

⁵ Ipokã rei va'e overa va'e guigua apy irundyve reguarã ma ojapo irundy inhapyĩ va'e. Ha'e va'e rupi ma omboaxa 'rã yvyra po'i.

⁶ Yvyra po'i ma acácia gui ojapo, ha'e overa va'e py ju onhovã.

⁷ Ha'e va'e ma inhapyĩ va'e rupi omboaxa altar jovaive re, ogueraa aguã. Inhavyĩ va'erã ma yvyrape gui ojapo.

Êxodo 30.17-21

⁸ Overa va'e gui ojapo yy mbotyarã, mba'emo ojoia aguã. Hendarã voi ojapo overa va'e gui avi. Oguy nhemboaty oĩaty rokẽ py kunhague omba'eapo okuapy va'e epéko ome'ẽ va'ekue gui ojapo.

Êxodo 27.9-19

⁹ Okarã ma ojapo avi oo regua kuaray ipuku-a katy. Cortina oka korarã oĩ va'e ma ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui ojapo. Ipuku-a ma quarenta e cinco metros.

¹⁰ Ijytarã ma vinte ojapo, ha'e hendarã ma overa va'e guigua meme. Ha'e rã ijyta re ty'aĩ oĩ va'e, ha'e hi'áry rupigua ma prata guigua.

¹¹ Ha'e rami ae avi kuaray ijapu'a'ia katy voi oĩ cortina quarenta e cinco metros ipuku-a va'e. Ijytarã ma vinte ojapo, ha'e vinte avi ojapo hendarã, overa va'e guigua meme. Ijyta re ty'aĩ ha'e hi'áry rupigua oĩ va'e voi prata guigua.

¹² Ha'e rã kuaray oikea katy cortina oĩ va'e ma vinte e dois metros ipuku-a va'e. Ijytarã ma dez ojapo, ha'e ijyta rendarã ma dez avi. Ijyta re ty'aĩ ha'e hi'áry rupigua oĩ va'e ma prata guigua meme.

¹³ Kuaray oua katy cortina oĩ va'e ma vinte e dois metros ipuku-a va'e.

¹⁴ Ha'e rã oikea rexei cortina oĩ va'e ma sete metros ipuku-a. Ijyta ma mboapy, ha'e henda voi mboapy.

¹⁵ Oka py oikea rovai katy ma cortina puku-a sete metros, oikea rovaive katy joo rami ipuku-a. Ijyta ma mboapy, ha'e henda voi mboapy avi.

¹⁶ Oka yvýry rupi cortina oĩ va'e ha'e javi ma ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui ojapo.

¹⁷ Ijyta rendarã oĩ va'e ma overa va'e guigua meme. Ha'e rã ijyta re ty'aĩ ha'e hi'áry rupigua oĩ va'e ma prata guigua.

¹⁸ Ajukue oka rokẽ regua ma ajukue ombopara va'e rembiapo. Hovy va'e gui, púrpura, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui ojapo. Ipuku-a ma nove metros. Yvatea ha'e ipya ma dois metros raxa'i meme, oka rupi cortina ikuai va'e re oa'ãague rami vy.

¹⁹ Ijyta irundy va'e ha'e ijyta renda irundy va'e ma overa va'e gui meme ojapo. Ha'e rã hexegua ty'aĩ ma prata guigua. Ijapy yvategua, ha'e hi'áry ha'e javi prata guigua.

²⁰ Ha'e rã ombota pyrã ombojeroviaaty omoĩ atã aguã, ha'e oka yvýry rupi oĩ va'e regua ma guive rã overa va'e

guigua meme.

Mba'emo ombojeroviaaty regua oipapa ha'e oa'ãague

²¹ Pova'e nunga oĩ ombojeroviaaty Nhanderueete ayvu oĩa ropy. Moisés aipoe'iague rami vy sacerdote Arão ra'y Itamar oipapa, levita kuery ha'e py omba'eapo aguã.

²² Judá regua Uri ra'y Bezalel, Hur ramymino va'e ojapopa Moisés pe SENHOR ojapo uka va'ekue ha'e javi.

²³ Hexeve ma Dã regua Aisamaque ra'y Aoliabe omba'eapo. Ha'e va'e ma mba'emo re opena va'e, mba'emo ra'angaa ombopara kuaa, ha'e ajukue ombopara va'e hovy va'e py, púrpara, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e py.

²⁴ Henda iky'a e'ỹ va'e pyguarã ouro mba'emo ojapoa rupi oiporu va'ekue, ouro ome'ẽ mbyre oa'ãã rã mil quilos rãnda'u, henda iky'a e'ỹ va'e py oiporua va'e rami ae.

²⁵ Ha'e rã prata guery ombopara uka va'e kuery ome'ẽ va'ekue ha'e javi ma três mil quilos, henda iky'a e'ỹ va'e py oiporua va'e rami.

²⁶ Guery ombopara uka va'e vinte ma'etỹ va'e guive tujakue peve peteĩ-teĩ ome'ẽ peteĩ hatã'i va'e seis grama va'e, henda iky'a e'ỹ va'e py oiporua va'e rami. Ome'ẽ va'ekue ha'e javi ma seiscientos e três mil, quinhentos e cinqüenta.

²⁷ Prata ma três mil e quinhentos quilos oiporu mba'emo iky'a e'ỹ va'e py oĩ va'e rendarã ojapo aguã, ha'e imbotya rendarã guive. Cem ojapo hendarã, peteĩ-teĩ re ma trinta e cinco quilos prata oiporu.

²⁸ Ijyta re mba'emo ojopy aguã ojapo vy oiporu vinte quilos raxa'i, ha'e gui ijapy yvategua onhovã, ha'e hi'áry rupigua ojapo aguã.

²⁹ Ha'e gui overa va'e ha'e kuery ome'ẽ va'ekue oa'ãã rã dois mil e quinhentos quilos.

³⁰ Ha'e va'e gui ma ojapo oguy nhemboaty oĩaty rokẽ yta renderã, altar overa va'e guigua, ipokã rei va'e overa va'e guigua, ha'e altar py oiporu va'erã ha'e javi.

³¹ Overa va'e gui ojapo avi oka yvýry rupi kora oĩ va'e renderã, oka rokẽ yta renderã, ombota pyrã ombojeroviaaty moĩ atãarã ha'e javi, ha'e oka yvýry rupi guarã ombota pyrã va'e ha'e javi.

39

Êxodo 28.1-43

¹ Hovy va'e, púrpura ha'e pytã va'e gui ojapo avi ao iporãve va'e. Ha'e va'e ma henda iky'a e'ỹ va'e rupi omba'eapo va'e onhemonde va'erã. Ojapo ao iky'a e'ỹ va'e Arão peguarã, Moisés pe SENHOR ojapo ukaague rami vy.

² Manto sacerdote peguarã ma ojapo ouro gui, hovy va'e, púrpura, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui.

³ Ouro ombope porã'i vy ojapo ipererĩ'i va'e, ha'e ojaya po'i'i, oikutu aguã hovy va'e reve, púrpura, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e reve, ajukue ombopara va'e rembiapo.

⁴ Ojapo avi mokoĩ axi'y áry guarã, manto apy mokoĩve ojopy aguã, ha'e rami joe oje'a oiny.

⁵ Iku'akuaarã voi ojapo porã, ha'e omoĩ manto sacerdote pegua áry rupi. Ha'e va'e ma manto reve joo rami ae ojapo ouro gui, hovy va'e, púrpura, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui, Moisés pe SENHOR aipoe'iaague rami vy.

⁶ Ita ônix omoatyrõ vy omoĩ hendarã ouro guigua re. Ha'e va'e re ma ombopara Israel kuery rery, kuã reguarã omboparaa rami avi.

⁷ Ha'e va'e ita mokoĩve ma manto sacerdote pegua axi'y árygua re omoĩ, Israel kuery re ima'endu'aa aguã, Moisés pe SENHOR aipoe'iaague rami vy.

⁸ Pexo regua ma manto sacerdote pegua rami avi ojapo porã ete. Ouro gui ojapo, ha'e hovy va'e, púrpara, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui.

⁹ Pexo regua ma ijapy irundy va'e, mokoĩ va'e ojapo. Ipuku-a ha'e ipya ma joo rami peteĩ po pukukue.

¹⁰ Ha'e va'e re ma omoĩ ita peteĩ-teĩ rendarã ojapo pyre reve. Ita ma irundy ryxy omoĩ. Jypy'igua ma sárdio, topázio ha'e carbúnculo.

¹¹ Mokoĩ ryxya ma esmeralda, safira ha'e diamante.

¹² Mboapy ryxya ma jacinto, ágata ha'e ametista.

¹³ Irundy ryxya ma berilo, ônix ha'e jaspe. Peteĩ-teĩ rendarã ojapo pyre ma ouro guigua meme.

¹⁴ Ha'e javi vy doze ita oĩ, Israel ra'y kuery rery doze ikuai va'e rami avi. Kuã regua rami ombopara pyre. Peteĩ-teĩ re oĩ peteĩ rery, doze regua rery ikuai va'e rami vy.

¹⁵ Pexo regua omoxã corrente'i oipopẽ mbyre py, ouro ete'i guigua.

¹⁶ Ixã rendarã ma mokoĩ ojapo pexo regua re, mokoĩ inhapyĩ va'e voi, ouro guigua meme. Mokoĩve inhapyĩ va'e ma pexo regua apy re omoĩ.

¹⁷ Pexo regua apy re mokoĩve inhapyĩ va'e oĩ va'e rupi omoĩ mokoĩve corrente oipopẽ mbyre ouro guigua.

¹⁸ Mokoĩve corrente oipopẽ mbyre apy mboae ma omovaẽ mokoĩve hendarã ojapo pyre re. Ha'e va'e ju omoĩ manto sacerdote pegua axi'y árygua re, henonde katy.

¹⁹ Ojapove ju mokoĩ inhapyĩ va'e ouro guigua. Ha'e va'e ma omoĩ mokoĩve pexo regua apy re, hembe oĩ ypyve va'e re omoĩ manto sacerdote pegua rexei.

²⁰ Ojapove ju mokoĩ inhapyĩ va'e ouro guigua, ha'e omoĩ mokoĩve manto sacerdote pegua axi'y árygua re, iguýry, manto sacerdote pegua renonde re, ombojaague oĩ va'e yvy'iry, ku'akuaa ojapo porã mbyre áry rupi.

²¹ Ha'e gui pexo regua re inhapyĩ va'e oĩ va'e ma ojokua

inhapyĩ va'e manto sacerdote pegua re oĩ va'e re, hi'áry rupi. Peteĩ xã hovy va'e py ojokua, manto sacerdote pegua ku'akuaa ojapo porã mbyre áry rupi opyta aguã. Ha'e rami vy pexo regua oja'o e'ỹ aguã manto gui, Moisés pe SENHOR aipoe'iague rami vy.

²² Manto sacerdote pegua reve guarã ojapo avi kamixa puku árygua oipopẽ mbyre gui, hovy va'e guigua.

²³ Ha'e va'e mbyte py oĩ ijaju'y kuarã. Ijyvýry rupi omoana, oxoro e'ỹ aguã.

²⁴ Kamixa puku árygua rembe ha'e javi ombojegua yvyra'a ra'angaa py. Hovy va'e, pytã va'e ha'e ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui ojapo.

²⁵ Oparã'i va'e voi ojapo ouro ete'i gui. Ha'e va'e ma omoĩ yvyra'a ra'angaa ikuai va'e mbyte rupi, hembe ha'e javi rupi.

²⁶ Peteĩ oparã'i va'e, ha'e gui peteĩ yvyra'a ra'angaa, ha'e gui amboae oparã'i va'e, ha'e amboae yvyra'a, ha'e rami ae tema kamixa puku árygua rembe ha'e javi rupi oĩ aguã. Ha'e va'e py onhemonde 'rã mba'emo ojapo oikovya rupi, Moisés pe SENHOR aipoe'iague rami vy.

²⁷ Kamixa pukurã ma ajukue iporãve va'e gui ojapo, Arão ha'e ta'y kuery peguarã.

²⁸ Akã reguarã ma ajukue iporãve va'e gui avi ojapo, ha'e akã jokuaa ajukue iporãve va'e gui, ha'e gui kaxõ ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui ojapo.

²⁹ Ha'e rã ku'akuaa ma ajukue iporãve va'e oipoka pyre gui ojapo, hovy va'e, púrpara ha'e pytã va'e gui. Ajukue ombopara va'e rembiapo, Moisés pe SENHOR aipoe'iague rami vy.

³⁰ Akã jokua iky'a e'ỹ va'e reguarã ma ojapo avi ipererĩ'i va'e. Ouro ete'i gui ojapo. Ha'e va'e re ma ombopara “ SENHOR pegua iky'a e'ỹ va'e” he'ia va'e, kuã reguarã omboparaa rami avi.

³¹ Ha'e gui akã regua áry ipererĩ'i va'e ojokua aguã ma pe-teĩ ixã hovy va'e py oiporu, Moisés pe SENHOR aipoe'iague rami vy.

Êxodo 35.10-19

³² Ha'e rami vy ojapopa ombojeroviaaty py mba'emo oĩ va'erã, oguy nhemboaty oĩaty reguarã. Israel kuery ojapopa, Moisés pe SENHOR ojapo ukaague rami vy.

³³ Ha'e gui Moisés-a py ogueru avi ombojeroviaaty, ijao'iarã, opy guarã ha'e javive, ojopy aguã, yvyrape, hi'áry rupi guarã, ijytarã, hendarã,

³⁴ ijao'iarã vexa'i rague omopytã mbyre guigua, hi'áry guarã pirekue inhana e'ỹ va'e guigua, ajukue okẽ reguarã,

³⁵ Nhanderuete ayvu ryru yvyra po'i'i reve, imbotya teko vai ombogue atyrã,

³⁶ mesa opa marãgua hembiporu reve, mbojape SENHOR renonde omoĩ mbyrã,

³⁷ tataendy 'yrã ouro ete'i gui ojapo va'ekue hataendy reve, ha'e tataendy hendarã py porã oĩ hembiporu ha'e javi reve, azeite tataendy rykuerã,

³⁸ altar ouro guigua avi, azeite SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua, heakuã porã va'e oapy pyrã, ajukue oo rokẽrã,

³⁹ altar overa va'e guigua, ipokã rei va'e overa va'e guigua hembiporu ha'e javi reve, ha'e hy'a guaxu henda reve,

⁴⁰ cortina oka korarã, ijyta hendarã ojapo pyre reve, ajukue oka rokẽrã, ixãrã, ombota pyrã va'e, ombojeroviaaty re oiporu va'erã va'e ha'e javi, oguy nhemboaty oĩaty rupi guarã,

⁴¹ ao iporãve va'e henda iky'a e'ỹ va'e py omba'eapo va'e kuery oiporu va'erã, ao iky'a e'ỹ va'e sacerdote Arão peguarã, ha'e ta'y kuery aorã sacerdote ikuai aguã.

⁴² Moisés pe SENHOR aipoe'iague rami vy Israel kuery ojapopa ma.

⁴³ Ha'e ramo Moisés mba'emo ojapo pyre oexa rã SENHOR ojapo ukaague rami meme ojapopa ra'e. Ha'e rami ojapopa ma ramo Moisés ogueroayvu porã.

40

Moisés pe SENHOR omopu'ã ukaague ombojerovia atyrã ojapo pyre

¹ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Moisés pe:

² — Jaxy jypy'ia re ijypy'ia ára ma remopu'ã 'rã imo'amy oguy pembojerovia vy penhemboaty aguã.

³ Ha'e va'e py ma remoĩ 'rã xeayvu ryru, ha'e remboty 'rã ajukue okẽ reguarã reipyo vy.

⁴ Remoinge 'rã mesa, ha'e hi'áry mba'emo remoĩ 'rã oĩ aguã py porã. Opy remopu'ã avi 'rã imo'amy tataendy 'y, ha'e remoendy 'rã hataendy.

⁵ Ha'e gui altar ouro guigua heakuã porã va'e oapy atyrã ma xeayvu ryru renonde 'rã remoĩ. Ha'e gui mae ma remoĩ 'rã ajukue ombojeroviaaty rokẽrã.

⁶ Ha'e gui altar mba'emo oapy atyrã remoĩ 'rã oguy ombojeroviaaty ha'e nhemboaty oĩaty rokẽ rexei'i.

⁷ Ha'e gui hy'a guaxu ju 'rã remoĩ oguy nhemboaty oĩaty ha'e altar mbyte py. Ha'e rami vy remonyẽ 'rã imoiny yy.

⁸ Ijyvýry ma remopu'ã 'rã imo'amy oka korarã, ha'e remoĩ 'rã ajukue oka rokẽrã.

⁹ — Ha'e gui azeite xee SENHOR pe nhomboaxaa aguã regua reru vy remoĩ 'rã ombojeroviaaty ha'e hexegua ikuai va'e ha'e javi re. Ha'e rami py remboaxapa 'rã xeavy guarã, hexegua ha'e javi reve. Ha'e ramo opyta 'rã iky'a e'ỹ va'e.

¹⁰ Altar mba'emo oapyaty re avi 'rã azeite remoĩ, hembiporu ha'e javi reve, altar xee SENHOR peguarã remboaxa vy. Ha'e ramo altar opyta 'rã iky'a e'ỹ ete va'e.

¹¹ Azeite remoĩ 'rã hy'a guaxu re, henda reve, xevy guarã remboaxa vy.

¹² Ha'e gui rejapo 'rã Arão ha'e ta'y kuery oguy nhemboaty oĩaty rokẽ re onhembojapa aguã rami. Ha'e py ma rejoi 'rã yy py.

¹³ Arão remonhemonde 'rã ao icky'a e'ỹ va'e py, ha'e hexe remoĩ 'rã azeite, xevygua sacerdote-rã remboaxa vy.

¹⁴ Ha'e gui ta'y kuery ju 'rã remonhemboja, ha'e kuery re avi remoĩ aguã kamixa puku.

¹⁵ Ha'e kuery re ju remoĩ 'rã azeite tuu re remoĩague rami, ha'e kuery voi xevygua sacerdote ikuai aguã. Ha'e kuery re azeite remoĩ rire hamymino kuery voi araka'e rã peve ha'eve 'rã sacerdote ikuai aguã — he'i.

Ombojerovia atyrã omopu'ã imo'amyague

¹⁶ Ha'e ramo Moisés ojaopopa SENHOR ojaop ukaague rami meme. Ha'ekue rami ae ojaop.

¹⁷ Mokoĩ ma'etỹa py, jaxy ijypy'i ouvya py, jypy'ia ára py ma omopu'ãa imo'amy ombojerovia atyrã.

¹⁸ Ombojerovia atyrã Moisés omo'ã aguã omoĩ hendarã, omopu'ã imo'amy yvyrape, peteĩ-teĩ re omoĩ hi'áry rupigua, ha'e gui omopu'ã imo'amy ijytarã.

¹⁹ Ha'e gui ombojeroviaaty áry rupi oipyo ijao'iarã, ha'e hi'áry rupi guarã avi omoĩ, Moisés pe SENHOR ojaop ukaague rami.

²⁰ Ha'e vy itape Nhanderuete ayvu oĩa ogueru vy omoĩ hyrurã ojaop pyre py. Hyru yke re omoĩ avi yvyra po'i'i. Hyru áry ma teko vai mbogue atyrã omoĩ.

²¹ Ha'e gui ayvu ryru ma ombojeroviaaty py ogueruoyke vy okẽrã oipyo ajukue. Ha'e rami vy omboty ayvu ryru, Moisés pe SENHOR ojaop ukaague rami vy.

²² Ha'e gui mesa ju omoĩ oguy nhemboaty oĩaty py, ombojeroviaaty regua kuaray puku-a katy, ajukue okẽ regua kyvõ rupi, oka katy.

²³ Ha'e va'e áry hendarã py porã omoĩ mbojape iky'a e'ỹ va'e SENHOR renonde oĩ aguã, Moisés pe SENHOR ojapo ukaague rami.

²⁴ Tataendy 'y avi omoĩ oguy nhemboaty oĩaty py, mesa renonde, ombojeroviaaty regua kuaray oua katy.

²⁵ Ha'e rami vy SENHOR renonde omoatyrõ tataendy, Moisés pe SENHOR ojapo ukaague rami vy.

²⁶ Altar ouro guigua ma oguy nhemboaty oĩaty py avi omoĩ, ajukue okẽ regua rexei.

²⁷ Hi'áry ma heakuã porã va'e omoendy, Moisés pe SENHOR ojapo ukaague rami vy.

²⁸ Ha'e gui ombojeroviaaty rokẽrã ju ajukue oipy oimoiny.

²⁹ Ha'e gui altar mba'emo oapyaty ma oguy ombojeroviaaty py omoĩ, ha'e nhemboaty oĩaty rokẽ py ae. Ha'e rami vy hi'áry mba'emo oapy vy ome'ẽ, mba'emo ra'yĩgue guive, Moisés pe SENHOR ojapo ukaague rami vy.

³⁰ Ha'e gui hy'a guaxu ju omoĩ oguy nhemboaty oĩaty ha'e altar mbyte. Ha'e va'e omonyẽ yy ojejoia aguã.

³¹ Ha'e va'e py ma Moisés, Arão ha'e ta'y kuery ojepoei ha'e ojepyei 'rã

³² oguy nhemboaty oĩaty py oike ta vy, ha'e altar re onhemboja vy, Moisés pe SENHOR ojapo ukaague rami vy.

³³ Ombojeroviaaty ha'e altar yvýry rupi omopu'ã avi imo'amy oka korarã. Kora rokẽrã ma ajukue oipy. Ha'e rami py Moisés ojapo 'rã va'e ojavopa.

Números 9.15-23

³⁴ Ha'e gui oguy nhemboaty oĩaty rupi arai ojao'ipa. Ha'e ramo ombojeroviaaty ropy rupi tynyẽmba SENHOR rexakãa.

³⁵ Moisés eteve voi ndoike reguai ranhe oguy nhemboaty oĩaty py, hi'áry rupi arai opyta, ha'e ombojeroviaaty SENHOR rexakãa tynyẽ teria ja.

³⁶ Ombojeroviaaty áry gui arai opu'ã ma rire mae ma Israel kuery uguatave ju ikuaiague gui. Ha'e rami oiko kuerei 'rã ha'e kuery uguataa ha'e javi rupi.

³⁷ Ha'e rã arai opu'ã e'ỹa ja ma ha'e kuery ndoguatai 'rã, opu'ãa ára anho.

³⁸ Ara py ma SENHOR guigua arai ojekuaa 'rã ombojeroviaaty áry. Ha'e rã pyávy ma hi'áry ojekuaa 'rã tata, Israel kuery ha'e javi oexaa py, ha'e kuery uguataa ha'e javi rupi.

Nhanderuete ayvu iky'a e'ỹ va'e
New Testament in Guaraní, Mbyá

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbyá Guaraní (Guaraní, Mbyá)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 853110565X

The New Testament

in Guaraní, Mbyá

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Jan 2022 from source files dated 29 Jan 2022

3309fa3b-7590-5ae9-b829-5df4ddbf957